

OCAK/1978
15 LİRA

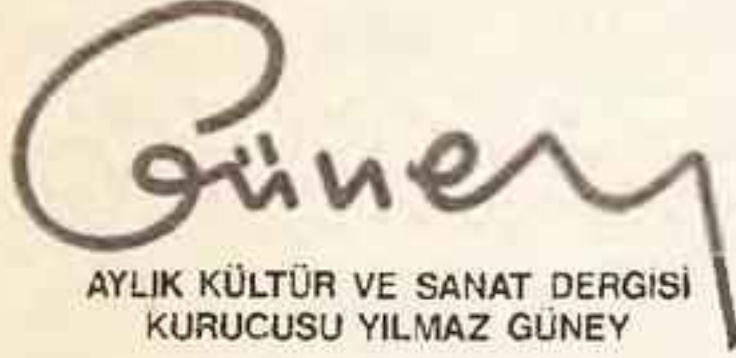
Güneş

AYLIK KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ / KURUCUSU YILMAZ GÜNEY

lu sun
zekeriya sertel
emil galip sandalcı
ciğerhun
yılmaz'dan mektup var

ümraniye halkının direnişi

AYLIK KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ
KURUCUSU YILMAZ GÜNEY

Sahibi: FATMA BUTÜN Yazışleri müdürü: ERDEN KIRAL
Yönetim ve yazışma adresi: Cumhuriyet cd. 111/8 Elmadağ - İSTANBUL. Telefon: 40 15 12
Genel dağıtım: Güney, Cumhuriyet cd. 111/8 Elmadağ-İSTANBUL
Dizgi: Ağaoğlu Matbaası. Baskı: Mata Ofset
İlanlar, kapak, kapak içi, iç sayfalar, siyah-beyaz ve renkli olarak ayrı anlaşmaya bağlıdır.

İÇİNDEKİLER :

ÇIKARKEN ...	2
AYIN SANAT OLAYLARI ...	4
TONGUÇ ...	6
KÜRSÜ / EMİL GALİP SANDALCI ...	7
KEMAL BİLBAŞAR'LA KONUŞMA ...	8
DEVİRİMCİ BİR DÖNEMİN EDEBİYATI: LU SUN ...	10
OĞLUMA HİKAYELER / YILMAZ GÜNEY ...	16
1 MAYIS HALKININ MÜCADELESİNDEN ÖĞRENELİM ...	20
BATI HAYRANLIĞI / ZEKERİYA SERTEL'LE KONUŞMA ...	24
ALİ YÜCE / ŞİİR ...	27
EZİLENLERİN OZANI / CİĞER HUN ...	28
DOĞUDAN BATIDAN GÜNEY'E ...	31
OTOBÜS ...	32
GÜNEY AFRIKA'DA GİZLİ ÇEKİM ...	33
KORKU FİLMLERİNE NEDEN GİDİLİR ...	34
SET İŞÇİLERİ DERNEĞİ BAŞKAN'NA SORULAR ...	35
ELVİS PRESLEY OLAYI ...	38
MELİKE DEMİRAĞ İLE BİR SÖYLEŞİ ...	39
«CESARET ANA» OYUNU ...	40
KİTAP ELEŞTİRİSİ ...	41
KİTAP SERGİLERİNDEN İZLENİMLER ...	43
YILMAZ'DAN MEKTUP VAR ...	44

ÇIKARKEN

Dergimizin kuruluş döneminde, kendimize şu soruyu sorduk. Peki bu dergi kime hizmet edecek? Bir avuç toprak ağası ve para babasına mı? Yoksa işçilere, köylülere ve halk yığınlarına mı? Bu soruyu düzgün ve kapsamlı bir biçimde yanıtlamadan çalışmalara başlayamazdık. Tarttık. «Dergi» programımızı bu tartışmalar biçimlendirdi. Programsız, plansız yola çıkamazdık. Ne var ki, derginin içeriğini belli bir oranda da olsa, okurlarımızın yönlendirebileceğini, onların eleştirilerinin bizi düzeltebileceğini de göz ardı edemezdik. Bu nedenle çalışmalarımızın ve ilişkilerimizi, önceden belirlediğimiz program ve planlarımızın katı duvarları arasına hapsedmeyi düşünmüyoruz.

Biz, her şeyden önce halkçı ve ilerici yanını temel aldığımız ulusal ve demokratik kültürümüzün gelişmesine katkıda bulunmamız gerektiğine inanıyoruz. Bu yolda emperyalist ve feodal kültürlerle faşist sanata karşı; devrimci, yurtsever, demokrat sanatçı ve yazarların birliğini sağlamlaştırmaya çalışacağız. Devrimcilerde sürekli en güçlü bir biçimde bulunması gereken birleşme isteğiyle birleşebileceğimiz bütün olumlu unsurlarla birleşeceğiz.

Halkımız, sömürücü ve zalimlere karşı verdiği mücadele süreci içinde zengin bir halk kültürü yaratmıştır. Bu kültür denizinden yararlanırken halkın eşitlik ve demokrasi özlemlerini dile getiren ürünlerin boyun eğmeyen, mücadelecî yönünü benimsemeliyiz. Bu kültür mirasını eleştirerek ve yeniden kalıba dökerek benimsemeli, gerici yönlerini reddetmeliyiz. Uluslararası planda ise, bizim asıl benimseyeceğimiz fikir mirası dünya proleteryası ve devrimci dünya halklarının ideolojisi ve kültürü olmalıdır. Bilindiği gibi bu kültür bütün insanlığın bilgileri üzerine kurulmuştur. Biz işte bu kültüre bağlı kalmalıyız.

te yandan, teodalitenin vve burjuvazinin gerici ideolojisi reddediyoruz. Bunların fikirlerisömürücülere ve zalimlere hizmet eder. Gene burjuva ideolojisinin her türünü de reddediyoruz. Bunalm edebiyatında kendini bu an bireycilik, karamsarlık ve inkarcılığı eleştirmeliyiz. Balkon yüksekliğinden aşağıya kitapçıklar atarak sanat yapılamaz. Devrimci sanat ve edebiyat limonlukta değil, kitlelerin bağrında filizlenir. Buna göre geniş halk yığınlarının maddî ve manevî ihtiyaçlarına cevap verecek ürünler yaratmalıyız. Sanatçılar insan ruhunun mimarlarıdır. Ancak, sanatçılar halk yığınları içinde olmadan, onların seslerine kulak vermeden, devrimci bir ruha sahip olabilirler mi? Hayır olamazlar! Ne var ki sanatçının kitlelerin estetik beğenisine bütünüyle bağımlı kalmaması gerektiğine, çünkü kitlelerin beğenisinin egemen sınıfların beğenisi tarafından çarpıtılmış olduğuna inanıyoruz. Egemen sınıfların sanatçıları bir sanatçının devrimci siyasetin hizmetinde olmasının sanatçıyı körleteceğini sanıyorlar? Bu doğru değildir! Devrimci gerçekçilik adını verdiğimiz sanat ve edebiyat yöntemi yaşam ve gerçeği durağan ve cansız bir biçimde değil, devrimci gelişmesi içinde ele alır ve geleceği yansıtır.

Kaldı ki, proletaryanın sanatı, tüm lusal sanatların anlatım, biçim ve edebî yaratıcılık yöntemlerini ve iyi olan ne varsa alıp kullanmak olanağına sahiptir. Çünkü, devrimci sanatçılar ilhamını, imgelerini halk kitlelerinin mücadelesinden alırlar. Bu onlar için büyük bir yaratıcılık kaynağıdır. Sanat değeri yüksek ürünler yaratmalı, bütün coşku ve yaratıcılığımızı ortaya dökmeliyiz.

Esas olarak, proletaryanın bağımsız sanat ve edebiyatına sıkı sıkıya sarılmak ve diğer halk sınıflarının sanat ürünlerini eleştirerek değerlendirmek gerekiyor. İç saflarımızda küçükler ve büyükler için Yılmaz Güney'in yazdığı resimli hikâyelere başlıyoruz. Öte yandan, halkımızla, sanatçı ve yazarlarımızla yaptığımız söyleşi ve röportajlar yer alacak. Bu soruşturma, röportaj ve söyleşiler dergimizi daha canlı ve daha rahat okunabilir bir duruma getirecek.

Yılmaz Güney'e onbinlerce mektup geliyor. «Sen her zaman aklımızda ve yüreğimizdesin» diye başlayan içtenlikle yazılmış bu mektuplar, onun özgürlüğe kavuşmasını istiyor. Biz «Yılmaz Güney'den mektup var» başlığı ile kendisinin bu mektuplara verdiği cevapları yayınlayacağız her sayı...

GÜNEY, genç sanatçı arkadaşların seslerini duyurabilmeleri için onların ürünlerine sayfalarını açıp, geniş yer verecek, yeni yazarlar, yeni sanatçılar ortaya çıkacaktır. Bir derginin esas işlevi bu değil midir?

Okuyucularımızdan gelen mektupları sürekli olarak yayınlayacağız. Bu mektuplar bizim önümüzü aydınlatacak. Kaldı ki sanatçılar kitlenin öğrencisi olmadan, duygu ve düşüncelerini öğrenmeden onların öğretmeni olamazlar görüşündeyiz.

Elinizdeki bu aylık dergi okurla bağlarını sıkılaştırdığında, ete kemiğe işte o zaman bürünecek. Yeni yılda; tüm devrimci, yurtsever, demokrat sanatçı ve yazarlarımızın birliğini pekiştirmek için var gücümüzle ileriye atılalım...

AYLIK KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

AZİZ NESİN'İN "BÜYÜK GREV,,İ

Geçtiğimiz ayın en çok tartışma yaratan sanat olaylarından biri Aziz Nesin'in 3 Aralık tarihli VATAN Gazetesinde yayınlanan «Büyük Grev» öyküsü oldu. Ad belirtilmeden, geçtiğimiz yılın Haziran ayından beri devam eden MESS grevinin konu alındığı öyküsünden ötürü Nesin, Politika Gazetesi yazarları tarafından salvo atışına tutuldu. «İşçi sınıfına düşmanlığı» ilân edildi. Bu gelişmenin nedeni, yazarın öyküsünün son bölümünde yine dolaylı biçimde Maden-İş yöneticilerini suçlaması. Aziz Nesin'e göre adı geçen sendikacılar, MESS grevini başlatmakla üretimin durmasından yarar uman işverenlerin amaçlarına alet olmuş ve kendi çıkarları ve politik ihtirasları uğruna grevdeki maden işçilerini büyük bir sefaletle sürüklemişlerdir.

Öykünün yayınlanması ile birlikte suçlamaya hedef olan Maden-İş yönetiminin sahibi bulunduğu Politika gazetesinde «Aziz nesin?», «Aziz sen nesin?» başlıklarını taşıyan ve Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanını işçi sınıfına düşmanlıkla suçlayan bir dizi makale yayınlandı. Bu arada aynı gazetede, bazı ozanların ünlü mizah yazarına aynı biçimde çatan bir açıklaması yer aldı. Bazıları ise öyküyü «büyük bir ekonomi politik» dersi olarak niteledi.

Kendisine yöneltilen suçlamaları haftalık Yankı Dergisinde yanıtlayan Aziz Nesin «Amacım işçilerimizin kıyıcı işverenle çıkarıcı yöneticileri arasında nasıl amansızca sıkıştırıldığını göstermektir. Bunu açıklamak işçimizi uyarmak, gerçeği ortaya koymak benim baş görevimdir.» dedi. Yankı dergisindeki yanıtının son bölümünde ise Aziz Nesin kendisini işçi düşmanı ilân edenlere hakettikleri yanıtı daha sonra vereceğini, bunun

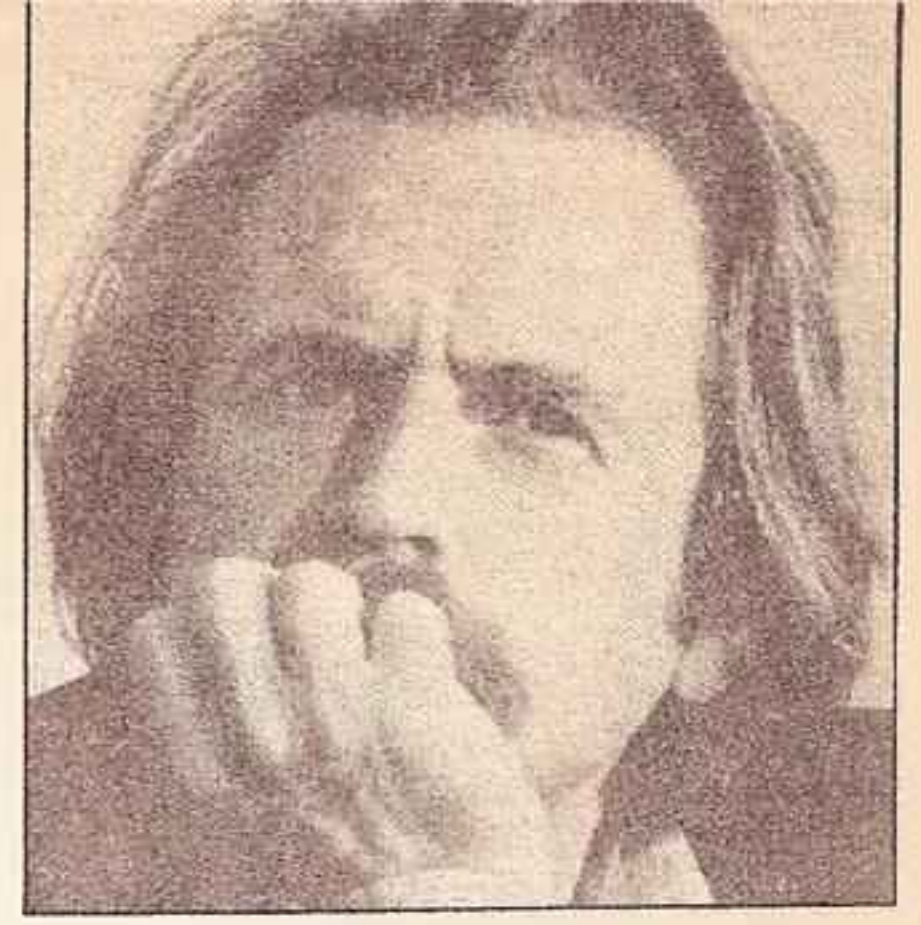
için karşı tarafın bütün diyetlerini denemesi, içlerini iyice boşaltmalarını beklediğini söylemektedir. Ünlü yazarı yakından tanıyanlar kendisinin Maden-İş'in üst kademe yöneticilerine ve günlük yayın organına karşı tutumunu daha da sertleştirebileceğini iddia etmektedirler.

FİLİSTİN DEVRİMİ 13 YAŞINA BASTI

Filistin Devrimi'nin resmi başlangıç tarihi olarak kabul edilen 1 Ocak 1965 yılından bu yana gelişen mücadele, varılan başarı noktaları dünyanın çeşitli ülkelerindeki Filistin dostları tarafından coşkuyla kutlanmaktadır. Ülkemizde de Özgür Filistin dergisi tarafından bu konuda hazırlıklar sürdürülmektedir. Geçtiğimiz ayın 18'inde Ankara'da yapılması planlanan gecenin Ankara Valisi Dürmuş Yalçın tarafından yasa dışı baskıya uğratılarak engellenmesinden sonra hazırlıklar İstanbul'da bir haftanın gerçekleştirilmesi doğrultusunda hızlanmış ve Filistin filmlerinin toplu gösterisi ile Türkiye'li sanatçıların katılacakları görkemli bir gece için gerekli girişimler yapılmıştır.

Filistin sanatından çeşitli örneklerin yeralacağı geceye ilginin büyük olacağı sanılmaktadır.

El-Fetih amblemi (1965-1978)

Regis Debray

DEBRAY'IN «KADIN GERİLLA» ROMANI

Latin Amerikalı devrimci Guevara'nın ölümü ile sonuçlanan Bolivya girişiminde kendisi ile birlikte bulunması, tutuklanıp dört yıl hapis yatması ve «CHE»nin devrim anlayışını kaleme alması ile tanınan Fransız aydını Regis Debray'ın romanı Fransa'da yayınlandı. Serbest bırakıldıktan sonra gazeteciliğe başlayan Debray bu romanında, kendi geçmiş deneyinde yola çıkarak mücadelede kararlılık ve iyimserlik gibi öğeleri öne çıkarması ile batı romancılığında son yıllarda moda olan akıma ters düşmekte gerçekçilik ve akılcılıkla devrimci kararlılık arasındaki çelişki ikincisi lehine çözümlenmektedir.

Debray'ın bu romanı Femina ödülünü aldı.

HAN SUYIN'IN KİTABI ÜZERİNE

Han Suyin'in Uzak Doğu üzerine birçok romanı ve incelemeleri bulunmaktadır. Kendisi bugün İsviçre'de oturmakta ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde özellikle sosyalist Çin toplumu üzerine konferanslar vermektedir.

Han Suyin'in Sabah Tufanı (Mao Zedung ve Çin devrimi) adlı eseri bu ay içinde Hürriyet yayınlarından çıkacaktır. Han Suyin bu eserinde Mao Zedung'un hayatını ve Çin devriminin gelişmesini belgelere dayanarak ayrıntılı bir biçimde anlatmaktadır. Sabah Tufanı'nda 1954 yılına kadar olan dönem

ele alınmaktadır. Kitap dilimize Celal Üster ve Cenap Nuhrat tarafından çevrilmiştir. Önümüzdeki aylarda yayımlanacak olan ikinci ciltte ise 1954'den günümüze kadarki dönem incelenmektedir.

OTOBÜS FİLMİ TARTIŞILIYOR

Danıştay kararıyla ülkemizde gösterilmeye başlanan Otobüs filminin yankıları devam ediyor. Film eleştirmenleri ve yazarlarımız övgüyle karşılaşmışlar. tartışma ortamı yaratmışlardır. Ne var ki, Aziz Nesin gibi bazı yazarlarımız ve devrimci gençlik filmin ideolojik yanlışlıklarını gösterip, filmi eleştirmişlerdir. İç sayfalarımızda bu filmin kapsamlı bir değerlendirmesini bulabilirsiniz.

HALK TİYATROSU VE ANADOLU

Halk Tiyatrosu, «Deprem ve Zulüm» adlı oyunları Anadolunun birçok yerinde ikibuçuk ay süren gezisini tamamladı.

Halk Tiyatrosu yönetmeni Erkan Yücel bu turnenin tecrübelerini şöyle özetledi: «Halkın devrimci sanata karşı göstermiş olduğu ilgi, önümüzdeki yıllar daha güçlü sanat eserleri yaratmamızı sağlayacaktır... Devrimci sanatımızı halkın mücadelesi içinde geliştireceğiz... Sahnemizi marksizm - leninizm - Mao Zedung düşüncesi aydınlatıyor.»

Halk Tiyatrosu çalışmalarını halkın aktif katılımıyla sürdürüyor.

Teo Ancepolulos'un tarihi üçlemesi Avcılar'dan çarpıcı bir sahne..

ÇOK ÖNEMLİ BİR FİLM: AVCILAR

Daha önce «36 yılının günleri» ve «oyuncuların seyahati» filmleriyle sinema dünyasında haklı olarak kendinden söz ettiren Yunanlı yönetmen Teo Ancepolulos, ülkesi tarihini sergilediği üçlemesini son çalışması olan «Avcılar» filmiyle tamamlamaktadır. Son otuz yılın Yunanistan tarihi iki saat kırkbeş dakika süren siyasal bir fresk halinde filmde Ancepolulos tarafından başarıyla işlenmektedir. 1949 yılındaki komünistlerin katledilmesi, 1952'deki taçlı parlamenter demokrasi, 1958'deki yasallaştırılmış şiddet, 1964'deki Lambrakis'in öldürülmesi gibi Yunanistan tarihinin son yıllarındaki kilometre taşları karmaşık bir yapı içinde yıllardan yıllara olaylardan olaylara bağlantılar, geçişler yapılarak seyircilere iletilmektedir. Filme ismini veren «Avcılar» bir bakıma karanlık güçleri, egemen sınıfları simgelemektedir.

EUROVISION DİYE BİR ŞEY

Geçtiğimiz ay TRT kulislerini ve günlük basını en çok meşgul eden olaylardan biri de, hiç kuşkusuz eurovision yarışması için Türkiye'yi temsil edecek «parça»nın saptanmasına ilişkin dedikodular oldu.

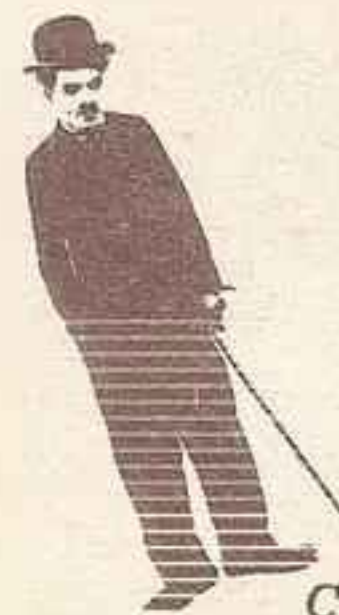
Müzik, elbette kitlelerin ilgisi ve beğenisini kazanan sanat dallarından biridir. Ancak çarpık düzenin, yine çarpık işleyen

üstyapı kurumlarının bir parçası olarak icra edildiğinde, bir afyon, bir güdüm aracı olmaktan ileri gidemez. Gerek batı hayranı ezgileri ve gerekse metafizik, mistik sözleri ile milyonlara sunulan bir müzik parçası, çarpık bir kültürün oluşturulmasına hizmet ettiği gibi, halk kültürünün kaynaklarını da tahrip etmekte, geleneklerimizde yaşayan halkçı ulusal motifleri de kemirmektedir.

Şu sıralar, «Ahmet mi kazanacak, Mehmet mi?» dedikodularından çıkıp, sorunun bu yanına eğilmek ve halkçı kültür, ulusal motifler, dünyayı açıklayan sözlerden yoğrulmuş müzik yapıtlarının nasıl yaratılabileceği konusunda kafa yormak ve bu yoldaki girişimleri destekleyip hızlandırmak gerekir.

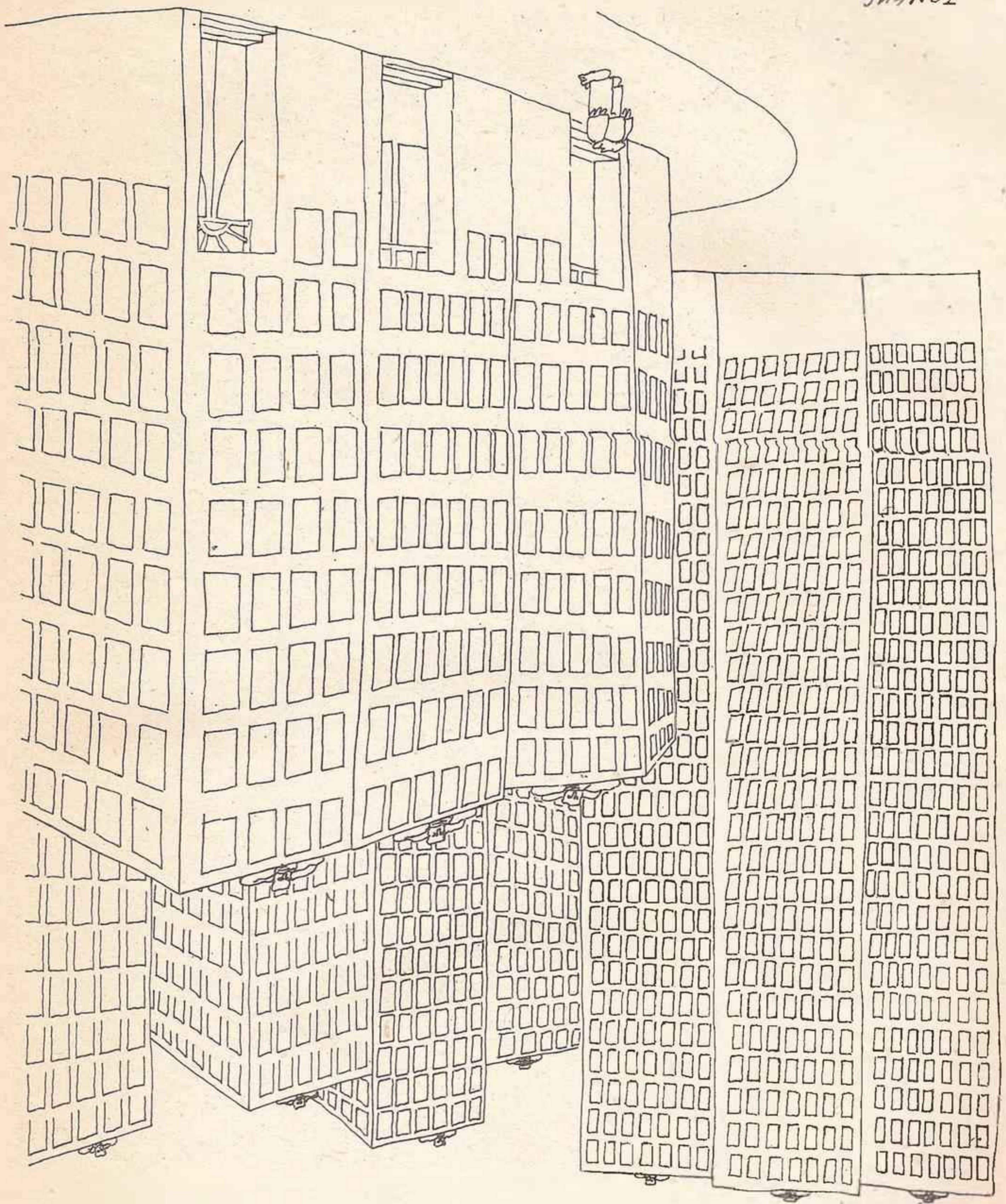
SİNEMADA BİR DEVİR KAPANDI

Ünlü komik Charlie Chaplin'in 88 yaşında ölümüyle sinema tarihinde bir devir kapandı. Altmış yıl boyunca tüm dünyayı hem güldüren hem de düşündüren Şarlo ikinci dünya savaşı yıllarında Anti faşist mücadelede sanatı ile yer alışı bakımından da özel bir öneme sahip olmuştur.

«Diktatörler
çökecek ve
onların
gasp ettiği
iktidarlar
yeniden
halkların
eline
gececektir.»

Charlie Chaplin 1940

TOPAL MARTI YA DA AFRIKALI ŞEBEK

Denize uzanan duvarın üstünde, güneşte, bir karış genişlikte, tek ayak üzerinde. göğüs- te ve gövdede dolgun süt beyaz, kanatlar- da sinirli gri, guyrukta düşünceli siyah, gagada kemikli sarı, duruyordu topal martı. Öteki ayağı ucundan kopuktu.

Bir süre dikildi kaldı öylece. Sonra uçtu. Mavi gökyüzüne doğru. Kopuk ayağı nasılsa takılmış, yararsız, sarı bir çöp gibi sallanarak kar- nının altında. Boşlukta.

Elbette topal martının trafik kazası geçire- cek ya da ayağını balıklara dişletecek hali yoktu. Besbelli insanoğlu yemişti bu haltı.

O canavar...

Australopithecus africanus!

En eski dedemizmiş ve anneannemiz.

Afrika'da Ekvator'un güneyinde yaşamış. Hayvanlıktan insanlığa geçmişimizdeki son hal- kaymış.

Gerçi Havva anamızın Adem babamızın ka- burga kemiklerinden birinin az biraz çamurlu, toprakla karıştırılmasından oluştuğu masalını bir kenara iteleyip Charles Darwin amcamızın aklına uyararak, atalarımızı gökyüzünde aramak- tan vazgeçip, yeryüzünde bulalı ve maymunlar- la akrabalaşalı yüz yılı aşkın bir süre geçti.

Geçti ama, bu kez kazın ayağı değişik.

Biz, atalarımızı ot, bitki, meyve, ağaç ka- buğu vb. yiyen, bilemediniz arada sırada üç beş de böceği meze edinen, oldukça barışçıl maymun yaratıklar bilirdik.

Meğerse... son yılların antropolojik ve zoolojik bulgularına, doğa bilimlerin gün ışığına çıkardığı yeni verilere göre insan öncesi son halkanın maymunu vahşi, kandökücü, acımasız öldürücü, amansız avcı, eli kemik sopalı, et oburun teki imiş.

O Australopithecus africanus dedikleri.

Şimdi anlaşıldı mı Cemaziülevvel'imiz?

Şu ihtiyar dünyada her tanrının günü topu, tüfeği, bombası, bıçağı, baltası, savaşı, kavgası, insan avları, cinayeti; devleti, düzeni, hükümeti; partisi, kurumu, kuruluşu, tutukevi, kampı, iş- kencesi; polisi, askeri, uzmanı, bilim adamı vb.

ile neden ve ne bok yediğimiz?

Anlaşıldı.

Haydi o ilkel vurucu, kırıcı, kandökücü, par- çalayıcı, avcı, ezici, öldürücü yönümüzü o Gü- ney Afrika'lı hergele maymuna bağladık diye- lim.

Peki, ya ötekisi?

"Kalleş, çıkarıcı, ikiyüzlü, maskeli, namussuz, arkadan çukur kazıcı, kıskanç, ödle, şişik kur- bağa, yalancı, gözboyayıcı, sahteci, vefasız öteki yönümüz?

İlle de solcu geçinirken tüm bu pislikleri ser- gileyenlerimiz?

Solda gazete çıkarıp, solcu sömürerek mil- yonlar biriktirip sağcılara devredenlerimiz; 1 Ma- yıs Taksim alanı kıyımının gerçek düzenleyici- lerine kardeşlerini, gerçeği bile bile, jurnal eden- lerimiz; fraksiyon kavgasında kamuoyuna ki- taplı, dergili, makaleli, demeçli, bildirili yalan söyleyenlerimiz, sol kamuoyunu kandırılacak inek gibi görenlerimiz; hapse düşmüş sanatçı arkada- şının ardından küfredip zevkten dörtlükse gezinen- lerimiz; içki masalarında durmadan olumsuzlu arayarak, kimseleri beğenmeyerek, herkesleri ye- rerek yaralı komplekslerine merhem sürenlerimiz; yerli-yersiz her konuda demeç verip basında, radyoda, tv'de boy gösterip konuşulacak konu- larda kış kıvrıran sendika, dernek, baskı grubu sözcülerimiz; «Ya ya... Vah vah... Sahi mi?... De- me yahu?... Olur şey değil... Ne rezalet... Amma kepezelik... Yapmalı, etmeli, eyleme geçmeli...» diye diye inleyip suspus edenlerimiz; gezi-davet uğruna bildiklerini bilmemezlikten gelenlerimiz; patron adına emekçi kovan sendika üyelerimiz; «Onlar geri dönerse biz gideriz» diye gazetesinde kıyım yapan gazete patronuna imzalı dilekçe yetiştiren, anlı-şanlı solcu gazetecilerimiz; 12 Mart'lara karşı çıkma döneminde gazete çıkarıp, gazetesinin kapısını sendikaya kapıyan, ama 1. Şubenin vurucu timini aynı kapıdan içeri davet edip soka solcu geçinenlerimiz; ol rezaletleri görüp salt seyredenlerimiz vb.. vb..

Hangi 800 000 yıl önce yaşamış Afrika'lı şe- beğe bağliyacağız böylelerini?

KEMAL BİLBAŞAR' LA KONUŞMA

Emekçi halk yığınlarından yetişmiş gerçek devrimci yazarlar şiir, öykü, roman ve oyunları ile kurulu düzeni yıkmaya, halktan yana yeni bir düzen kurma savaşımına öncülük ederler.

Kemal Bilbaşar

SORULAR:

1. Bir dergiye verdiğiniz cevapta «Yazın ürünleri salt bir öykünme dürtüsü ile meydana getirilemeyecekse, yazarın kimler için yazmakta olduğunu saptaması önem taşır.» diyorsunuz. Bir yazarın esas kavrayacağı halka bu olmalıdır. Bu konudaki görüşlerinizi açıklayınız?
2. «Cemo» üzerinde durulması gereken bir roman. Bu eserinizdeki destansı anlatıma hangi amaçla başvurdunuz? Halk hikâyelerinden yararlandınız mı?
3. Devrimci edebiyatımızı yaratırken bu alanda neler yapmalıyız?

DEVRİMCİ
EDEBİYATIMIZ
TOPLUMCU VE
HALKÇI
OLMAK
ZORUNDADIR

“Halkı
yüreklendirmek
çoşturmak için
destan türünü
kullanmaktan
yanayım,,

Çağımızdaki devrimci edebiyat, toplumcu ve de halkçıdır. Halkın ezilip, sömürüldüğü tüm feodal, kapitalist ve emperyalist toplumlarda halkı uyarmak, onlara kurtuluşa giden yolları göstermek ve savaşım gücü aşılama için etkin bir araçtır. Emekçi halk yığınlarından yetişmiş gerçek devrimci yazarlar şiir, öykü, roman ve oyunları ile kurulu düzeni yıkmak, halktan yana yeni bir düzen kurma savaşımına öncülük ederler.

Bu kısa tanımlama az gelişmiş ülkelerde ve yurdumuzda devrimci edebiyatın nasıl oluşması gerektiği konusunu da aydınlatır.

Devrimci edebiyatımız toplumcu ve halkçı olmak zorundadır. Devrimci yapıtların ezilen ve sömürülen emekçi halk yığınlarınca kolaylıkla benimsenmeleri onların yalın ve arı bir dille yazılmalarına bağlıdır. Bu edebiyatın, kırsal bölgelerde ya da oralardan göçmüş gecekondu mahallelerinde yaşayan emekçi yığınları üzerinde etkinliğini arttırmak ve hızlandırmak için Halk Edebiyatı'ndan, onun yaygın deyiş özelliklerinden yararlanmasını da öğütlerim. (Aşık İhsanî'nin şiirleri bunun başarılı örneğidir.)

Öte yandan devrimci edebiyatımızın gelişip güçlenmesi, yazın yaşamımızın, küçük burjuva aydınlarının

sözcüsü olan kuramcılarının, eleştirmenlerin ve ödül yargıcılarının tekelinden kurtulmasına bağlıdır; onların yanıltıcı değer yargılarıyla göklere çıkardıkları ve cömertce ödüllendirdikleri küçük burjuva lüzumsuz adamlarının kaleminden çıkma seks manyağı yapay devrimcilerin abuk sabuk sayıklamalarını gerçek devrimci sanat yapıtı gibi topluma sürmelerine başkaldırmak gerekir. Bunu, kökeni emekçi halk yığınlarından olan gerçek devrimci sanatçılar eserleriyle ve bunları savunmayı üstlenmiş yürekli eleştirmenler yıkıcı ve yapıcı kalemeleriyle yapacaklardır. Toplumcu ve halkçı sanatçıların sesini onları susturmakla görevlendirilmiş rotatiflerin elbirliğiyle kopardıkları yaygaralar bile bastıramaz. O inançlı ses ağızdan ağıza, kulaktan kulağa yayılır ve de bir gün yurdun dörtbucağından koro halinde yükselip yazın dünyasında egemen olur.

Bugünkü ortamda halkı yüreklendirmek, coşturmak, onların savaşım gücünü arttırmak için devrimci edebiyatımızın destan türünden yararlanmasından yanayım. Ne var ki bu yararlanma hiçbir zaman yapıtın özgünlüğüne gölge düşürecek bir öykünme düzeyinde kalmamalıdır. Cemo ve Memo'da bunu sağlamayı denemiştim.

Güney
yayınları

YILMAZ GÜNEY YENİ ÇIKAN KİTAPLAR

- SOBA
PENCERE CAMI
İKİ EKMEK
İSTİYORUZ
(40 lira)
- AÇ KURLAR
(15 lira)
- BİR GÜN
MUTLAKA
(20 lira)
- HUDUTLARIN
KANUNU
(15 lira)
- KIZILIRMAK
KARA KOYUN
(10 lira)
(Lütfü Ö. AKAD)

YENİ BASKISI YAPILAN KİTAPLAR

- BOYNU BÜKÜK
ÖLDÜLER
(3. Baskı, 40 lira)
- SANIK
(8. Baskı, 20 lira)
- SALPA
(9. Baskı, 20 lira)
- ARKADAŞ
(6. Baskı, 20 lira)
- UMUT
(6. Baskı, 20 lira)
- UMUTSUZLAR
(2. Baskı, 15 lira)

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Adres : Sakızağacı Cad.
Güney Han No: 2 Kat: 1
Beyoğlu - İSTANBUL
Telefon : 49 52 63 - 49 80 74

•DEVİRİMCİ BİR DÖNEMİN EDEBİYATI•

Lu Sun, Çağdaş Çin edebiyatının en ünlüsüdür. Kendisi 1927'de Çany Kay Şek'in karşı devrimci ihanetine kadar Sun-Yat Sen'in önderlik ettiği burjuva devrimine hizmet etmiş, Sun-Yat Sen Üniversitesi başkanlığı yapmış, karşı devrimden sonra Marksizm-Leninizm'i inceleyerek proletarya saflarına katılmıştır. Mao Zedung; Lu Sun'u «Çin Kültür Devriminin Baş Komutanı» olarak değerlendirmektedir. 1936'da elli beş yaşında ölen bu ünlü yazarın 8. Nisan. 1927'de Hvangpu Askeri Akademisinde yaptığı konuşmayı sunuyoruz.

Lu Sun (1881-1936)

Lu hsun

8 Nisan 1927'de
Hvangpu Askeri
Akademisi'nde
yapılan konuşma.

Çeviren : İsmail Kaplan

Bugünkü kısa konuşmamın konusu «Devrimci Bir Dönemin Edebiyatı»dır. Bu Akademi beni buraya bir kaç defa davet etti ama ben her defasında gelişimi erteledim. Niçin diyeceksiniz. Çünkü beni bir kaç kısa hikayenin yazarı olduğum için davet ettiğinizi ve edebiyat konusunda konuşmamı istediğinizi biliyordum. Aslında ben bir yazar değilim; her hangi bir özel bilgim de yok. Benim ciddi olarak incelediğim ilk konu madencilikti. Bana öyle geliyor ki, edebiyat konusunda değil de, kö-

mür madenciliği konusunda bir konuşma yapsam, daha başarılı olurum.

Şüphesiz, edebiyatı sevdiğim için bu konuda bir çok şey okudum. Ama bu okumalarımın, sizlere yararlı olabilecek her hangi bir şey öğrenemedim. Ayrıca son yıllarda Pekin'de geçirdiğim tecrübeler, bana öğretilen eski edebiyat teorilerine olan inancımı yavaş yavaş yıkmıştır. O sıralarda öğrenciler vuruluyordu ve sıkı bir sansür vardı. Sadece en zayıf, en işe yaramaz insanlar edebiyat hakkında konuşuyorlardı. Güçlü olanlar konuşmazlar, onlar öldürülürler. Ezilenlerin bir kaç keli-

me söylemeleri ya da yazmaları öldürölmelerine yeter. Ya da, eğer kaçabilecek kadar talihliyseler güçlüler kendilerini ezer, döver ve öldürürken, bağıırır, çağırır, yakınıır ve protesto ederler. Direnemezler. Öyleyse edebiyatın halka yararı nedir?

Hayvanlar aleminde de böyledir. Şahin serçe yakaladığı zaman, şahin sessizdir, serçe ise bağıırır. Kedi fare yakaladığı zaman, kedi sessizdir, fare bağıırır. Ve elinden sadece bağıırıp çağırarak gelen, sessiz duran tarafından yenilip yutulur. Talihli bir yazar, hayatı boyunca kendisine ad kazandıracak ya da bir kaç yıl boş bir ün sağlayacak bir iki şey yazabilir. Tıpkı devrim uğruna ölen bir kimse için yapılan anma töreninden sonra, devrimcinin eylemlerinden hiç söz edilmezken cenaze töreninde söylenen beyitlerin güzelliği hakkında herkesin bir şeyler ileri sür-

mesi gibi, bu da çok tehlikesiz bir iştir.

Buna karşılık, devrimcilerle dolu bu yerde bulunan yazarların, edebiyatın devrimde büyük bir rol oynadığını ve örneğin devrimi yaymak, cesaretlendirmek, teşvik etmek, hızlandırmak ve tamamlamak için kullanılabileceğini iddia etmekten hoşlandıklarını tahmin ediyorum. Ama, bana kalırsa, bu tür yazılar canlılıktan yoksundur. Çünkü güzel edebiyat eserlerinin pek azı emirle yazılmıştır; tersine, güzel edebiyat eserleri, muhtemel sonuçları ne olur diye düşünülmeden tabii olarak yürekten doğarlar. Verilmiş bir konu hakkında yazmak, bir paku (*) denemesi yazmak gibidir; edebî açıdan değersiz olduğu gibi okuyucuyu etkilemekten de uzaktır.

Devrim için devrimcilere gerek vardır. Devrimci edebiyat ise bekleyebilir, çün-

kü devrimci edebiyatın var olması için devrimcilerin yazmaya başlaması zorunludur. Yani bana göre edebiyatta büyük bir rol oynayan şey devrimdir. Devrimci bir dönemin edebiyatı, olağan zamanların edebiyatından farklıdır çünkü bir devrimde edebiyat da değişir. Ama sadece büyük devrimler bu değişime yol açabilir, devrim olarak sayılamayacak küçük devrimler değil.

Buradaki herkes «devrim» hakkında bir şeyler işitmeye alışmıştır. Ama bu kelimayı Kiangsu ya da Çekyang'da kullanacak olursanız, insanları korkutur ve kendinizi tehlikeye atarsınız. Aslında devrim garip bir şey değildir ve bizler bütün toplumsal reformları devrime borçluyuz. İnsanlık sadece aralıksız devrimler

* Sekiz bölümden meydana gelen ve gerçek bir muhtevadan yoksun olan basmakalıp bir deneme türü.

Lu Sun 27 Kasım 1932'de Pekin Üniversitesinde konuşuyor.

sayesinde ilerleyebilmiş, tek hücrelilerden insana evrilmiş, barbarlıktan uygarlığa geçmiştir. Biyoloji bilgînleri derler ki: «İnsanlarla maymunlar arasında çok fark yoktur. Maymunlar ve insanlar amca çocuklarıdır». Öyleyse nasıl olmuş da insanlar insan olurken, maymunlar maymun olarak kalmışlar? Çünkü maymunlar davranışlarını değıştirmezler: onlar dört ayakla yürümeyi severler. Çok muhtemeldir ki, bir zamanlar maymunun biri ayağa kalkıp iki ayağıyla yürümeye çalışmış ama diğerlerinin çoğu ona karşı çıkmışlardır. «Atalarımız her zaman süründüler. Ayağa kalkamazsın!» demiş ve onu parçalayarak öldürmüşlerdir. Tutucu oldukları için sadece ayağa kalkmayı değil konuşmayı da reddetmişlerdir. Ama insanlar farklıdır. Onlar sonunda ayağa kalktılar ve konuştular. Ve böylece başarıya ulaştılar. Ama bu süreç hâlâ devam ediyor. Öyleyse devrim hiç de garip bir şey değildir ve henüz ölüm döşeginde olmayan bütün

ırklar her gün ayaklanmaya çalışıyorlar, ama onların devrimlerinin çoğu sadece küçük devrimlerdir.

Büyük devrimlerin edebiyat üzerinde ne gibi bir etkisi vardır? Bunu üç farklı döneme ayırabiliriz:

1. Büyük bir devrimden önce, edebiyatın hemen hemen bütünü toplumsal koşullardan duyulan hoşnutsuzluğu ve üzüntüleri anlatır, acıyı ve öfkeyi dile getirir. Dünyada bu türden bir çok eser vardır. Ama bu acı ve öfke anlatımlarının devrim üzerinde hiç bir etkisi yoktur, çünkü salt yakınmalar güçsüzdürler. Sizi ezenler bunlara kulak asmayacaklardır. Fare cıyak cıyak bağırabilir ve hatta çok güzel edebiyat eserleri bile meydana getirebilir ama kedi bunları önemseyecek ve bir lokmada onu gövdeye indirecektir. Öyleyse sadece yakınma edebiyatına sahip olan bir ulus, umutsuz bir durumdadır. Çünkü artık daha ileriye gidemez. Bir davada, yenilen taraf başına gelen felaketleri anlatmaya başlayınca ra-

kibi onun artık devam edemeyeceğini bilir, davaya bitmiş gözüyle bakar. Aynı biçimde yakınma edebiyatı da, insanın başındaki belaları anlatması gibi, ezenlere güven duygusu verir. Bazı uluslar, yararsızlığını anlayınca yakınmaktan vazgeçerler ve git gide çökerek sessiz uluslar haline gelirler. Mısır'a, Arabistan'a, İran'a ve Hindistan'a bakın, hiç birinin sesi soluğu çıkmıyor. Ama yakınmaların yararsızlığını görünce ayaklanmaya cesaret edebilen iç kuvvetine sahip uluslar gerçekleri kavrarlar ve ağlayış sızlayışlarının yerini öfke gürlemeleri alır. Bu tür edebiyatın ortaya çıkışı ayaklanmanın müjdecisidir. İnsanlar kızgınlığa kapılmış oldukları için, devrimin patlayışından hemen önce yazılan eserler onların öfkesini, direnme ve intikam alma azmini dile getirir. Ekim Devrimi'nin müjdecisi bu tür edebiyattı. Ama çoktan beri intikam edebiyatına(*)

* Mickiewicz ve Slowacki gibi 19. yüzyıl başı Polonyalı şairlerin eserlerine değiniliyor.

*Lu Sun 16 Mart
1928'de
Şanghay'daki
evinde.
Aynı yıl içinde
Kvangşov'dan
Şanghay'a
gelen Lu Sun
Marksizm -
Leninizmi
araştırma
çalışmalarını
yoğunlaştırmıştı.*

sahip olmasına rağmen, yeniden canlanışını Avrupa'daki Büyük Savaş'a borçlu olan Polonya örneğinde olduğu gibi bazı istisnalar da vardır.

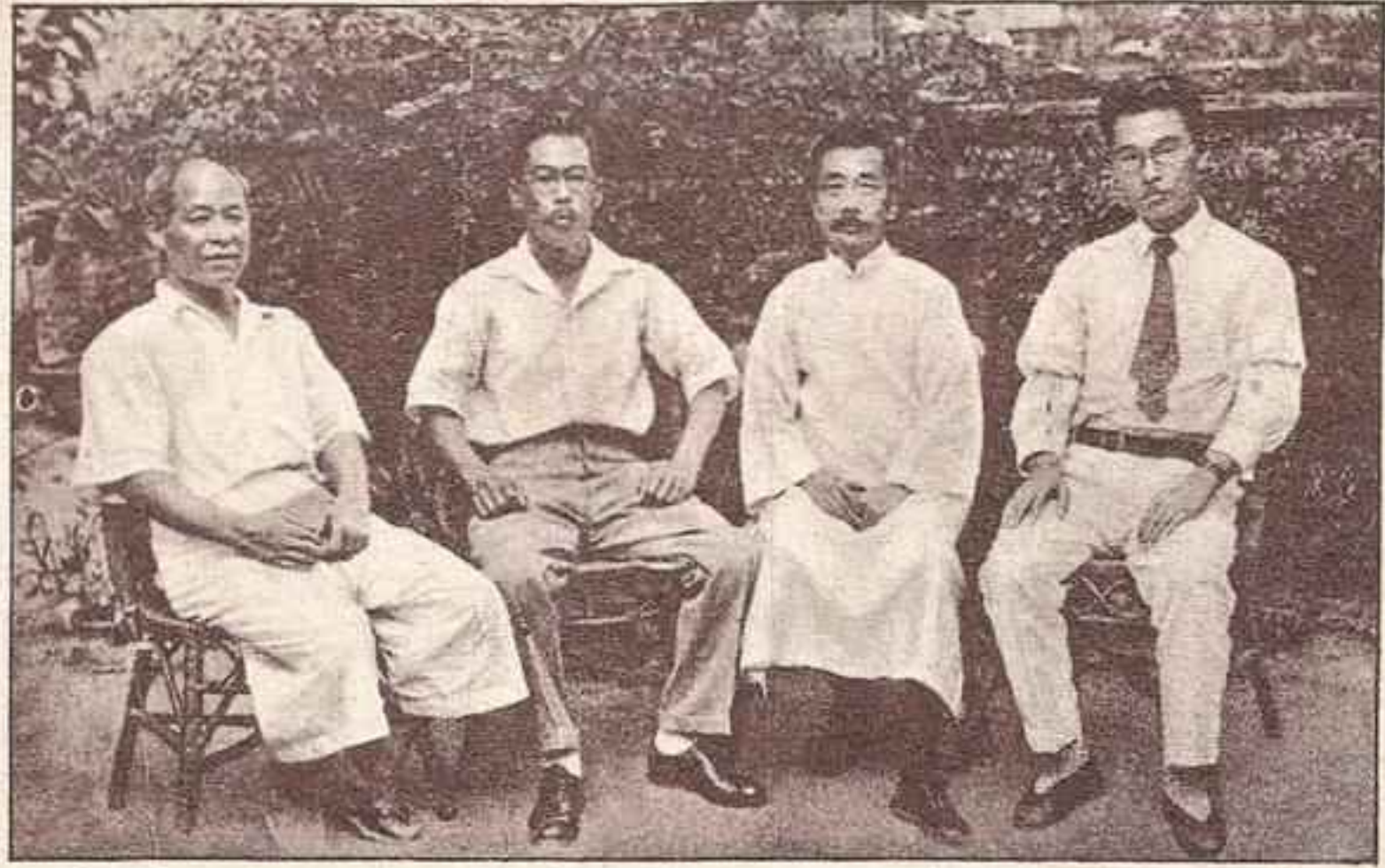
2. Büyük bir devrim sırasında edebiyat kaybolur ve ortalığı sessizlik kaplar. Çünkü devrim dalgasının kapıp sürüklediği herkes bağırmaı bırakıp eyleme geçer. Devrim yapmakla öylesine meşguldürler ki edebiyattan söz etmeye zaman yoktur. Ayrıca, bu dönem ekmeğin bile bin türlü zorlukla bulunabildiği bir sefalet dönemidir. Öyle ki hiç kimsenin edebiyattan söz edecek hali yoktur. Devrim dalgasının serseme çevirdiği tutuculara gelince, onlar da «edebiyat» dedikleri şeyleri dile getiremeyecek kadar öfkeli ve şaşkın bir durumdadırlar. Bazıları, «edebiyat, yoksulluk ve acıdan doğar» derler ama bu bir safsata dır. Yoksul insanlar yazmazlar. Pekin'de ne zaman parasız kalsam, biraz borç almak için sırayla herkesi dolaşır ve bir tek kelime bile yazmazdım. Sadece aylıklarımız ödendiği zaman oturur, yazmaya başlardım. Meşgul zamanlarda edebiyat da olmaz.

Sırtında ağır bir yük taşıyan bir adam ve çekçek çeken bir çiçekçi, önce bunları yere indirmelidirler ki yazı yazabilsinler. Büyük devrimler, bir grubun diğeriyle çarpıştığı ve ilk esasın mevcut toplumsal sistemi değiştirmek olduğu çok meşgul ve çok yoksul zamanlardır. Hiç kimsenin ya-

zacak ne zamanı vardır ne de eğilimi. Böylece büyük bir devrim sırasında edebiyat dünyası geçici bir sessizliğe gömülmek zorunda kalır.

3. Devrim zafere ulaştıktan, toplumsal gerilim azaldıktan ve insanlar daha iyi duruma kavuştuktan sonra edebiyat yeniden yazılmaya başlanır. Bu dönemde iki tür edebiyat vardır. Bunlardan birisi devrimi yüceltir ve ona övgüler düzer. Çünkü ilerici yazarlar toplumdaki değişme ve ilerlemelerden, eskinin yıkılıp yeninin ku-

muş ve bir gecede yeni insanlar haline gelebilecek olan bir çok insan vardır. Kafaları eski düşüncelerle dolu olduğu için, çevreleri yavaş yavaş değişerek hayat tarzlarının bütününe etkilemeye başlayınca, o eski güzel günleri anarak eski toplumu özlerler. Hep geriye dönük oldukları için, en eskimiş, en modası geçmiş duyguları dile getirirler ve böyle bir edebiyat yaratırlar. Bu türdeki bütün eserler acıklıdır, yazarların huzursuzluğunu anlatırlar. Yeni kuruluşun gözle görülür ba-

Savaşın en yoğun olduğu 1934 yıllarında Lu Sun çok sayıda Japon dostu ile ilişki kurmuştur. Fotoğrafta Japon yazar Kanzo Uchiyama (solda), Lu Sun (sağdan ikinci) diğer dostlarıyla.

rulmasından etkilenmişlerdir. Eski kurumların yıkılışından sevinç duyarak, yeni kuruluşu överler. Bir devrimden sonra ortaya çıkan ikinci tür yazılar - ağıtlar - eskinin yıkılışına ağırlar. Bazıları buna «karşı - devrimci edebiyat» der. Ama ben ona bu kadar ağır bir hüküm vermek için bir neden göremiyorum. Gerçi bir devrim yapılmıştır ama toplumda eski terbiyeyle yetiş-

şarısı ve eski kurumların yıkılışı onları ağıtlar yakmaya iter. Ama geçmişe duyulan bu özlem ve yakılan bu ağıtlar, devrimin başarıya ulaştığını gösterir. Devrim olmasaydı, eskiler hâlâ iktidarda olurlardı ve ağıt yakmazlardı.

Ama bugün Çin'de bu edebiyatın her iki türü de yoktur: ne eskiye ağıt var ne de yeniye övgü. Çünkü Çin devrimi henüz tamam-

lanmamıştır. Hâlâ geçiş dönemindeyiz, devrimcilerin meşgul olduğu zamanlardayız. Eski edebiyatın önemli bir bölümü hâlâ varlığını sürdürüyor ve gazetelerdeki

Ünlü yazar «1 Mayıs Uluslararası Çalışanlar Günü»nde Şanghai'da Tüm yaşamı boyunca Lu Sun 130'dan fazla takma isim kullanmıştır. Bu bile mücadele yıllarında Komintang'ın baskısını kanıtlamaktadır.

yazıların hemen hemen hepsi eski üslupla yazılıyor. Bana göre bunun anlamı şudur: Çin devrimi toplumumuzda pek az değişiklik meydana getirmiş ve tutucuları hemen hemen hiç etkilememiştir. Bu yüzden eskiler hâlâ bir tepki göstermiyorlar. Kanton gazetelerindeki yazıların hepsinin ya da hemen hemen hepsinin eski türden olması, buradaki toplumun da, aynı şekilde, devrimden etkilenmediğini kanıtlamaktadır. İşte bu nedenle ne yeninin zaferini anlatan şarkılar var, ne de eskiye ağıtlar.

Böylece Kvantung ili on yıl önce nasılsa bugün de öyledir. Üstelik yakınma ve protestolara da rastlanmıyor. Sendikaların gösterilere katıldığını görüyoruz ama bu hükümetin onayıyla oluyor, baskıya karşı ayaklanarak değil. Bu, hükümet emriyle yapılan devrim demektir sadece. Çin değişmediği için, geçmişin özlemiyile yanıp tutuşan dokunaklı şarkılarımız ve yeni marşlarımız yok. Sovyet Rusya'da ise bunların ikisi de var. Onların yurt dışına kaçmış olan eski yazarları çoğunlukla ölmüş şeylere ağıtlar yakıyorlar. Yeni edebiyatları ise ilerlemeye çalışıyor. Henüz büyük eserler ortaya çıkmadıysa da, daha şimdiden bir hayli yeni yazı var ve öfke döneminden zafer şarkıları dönemine geçmiş bulunuyorlar. Devrimin tamamlanışının ardından, kuruluş çalışmalarına düzülen övgüler gelir. Bunun ardından ise neyin geleceğini henüz bilemeyiz. Bir halk edebiyatının geleceğini sanıyorum ben; çünkü devrim sayesinde dünya halkın olur.

Tabii ki, Çin'de bir halk edebiyatı yok, henüz dünyanın hiç bir yerinde de yok. Hemen hemen bütün edebiyat, şarkılar ve şiirler tok karınla divana uzanarak bunları okuyan yukarı sınıf için yazılmıştır. Yetenekli bir bilgin memleketine döner ve güzel bir kızla karşılaşır; birbirlerine aşık olurlar; yeteneksiz birisi ortalığı karıştırır ve başlarına bir sürü şey gelir; ama sonunda her şey düzelir. Böyle bir

okuma çok zevklidir. Kitaplar yukarı sınıftan ilginç ve mutlu insanları ya da aşağı sınıftan gülünç insanları da anlatabilir. Bir kaç yıl önce Yeni Gençlik dergisi, soğuk bir ülkedeki mahkûmların hayatını anlatan bazı hikâyeler yayınlamıştı. Profesörler bunlardan hoşlanmadılar. Onlar böyle aşağılık kişileri anlatan şeyler okumayı sevmezler. Çekçekci çocukları anlatan bir şiir aşağı sınıf şiiri, yasalara karşı gelen insanları anlatan bir oyun aşağı sınıf oyunudur. Onların operalarında sadece yetenekli bilginler ve dünya güzelleri türünden karakterlere rastlarsınız. Yetenekli bir bilgin saray sınavlarını birincilikle kazanır; güzel bir kız birinci sınıf bir hanımefendi olur; böylece bilgin ile güzel hanımefendi mutlu olurlar, bunu okuyan profesörler de mutlu olur, aşağı sınıftan insanlara gelince, eh artık onlar da mutlu olsunlar

Günümüzde bazı yazarlar romanlarında ve şiirlerinde malzeme olarak sıradan halkı - işçileri ve köylüleri - kullanıyorlar. Buna da halk edebiyatı deniliyor. Halbuki hiç de öyle değildir, çünkü halk henüz ağzını açıp konuşmaya başlamamıştır. Bu eserler, halkın ağzına kelimeleri yerleştiren seyircilerin duygularını dile getirirler. Günümüz edebiyatçılarının bazıları yoksuldur, ama hepsinin durumu işçilerden ve köylülerden daha iyidir. Öyle olmasaydı öğrenim görecektik kadar para bulamaz ve yazamazlardı. On-

ların eserleri halktan geliyormuş gibi görünebilir, ama aslında öyle değildir bunlar gerçek halk hikayeleri değildirler. Bugünlerde bazı yazarlar halk türkülerini kaydetmeye başladılar. Sıradan halk bunları çalıp söylediğine göre, bunlar halkın gerçek sesidir diye düşünüyorlar. Ama eski kitapların sıradan halkımız üzerinde dolaylı olarak çok büyük bir etkisi olmuştur.

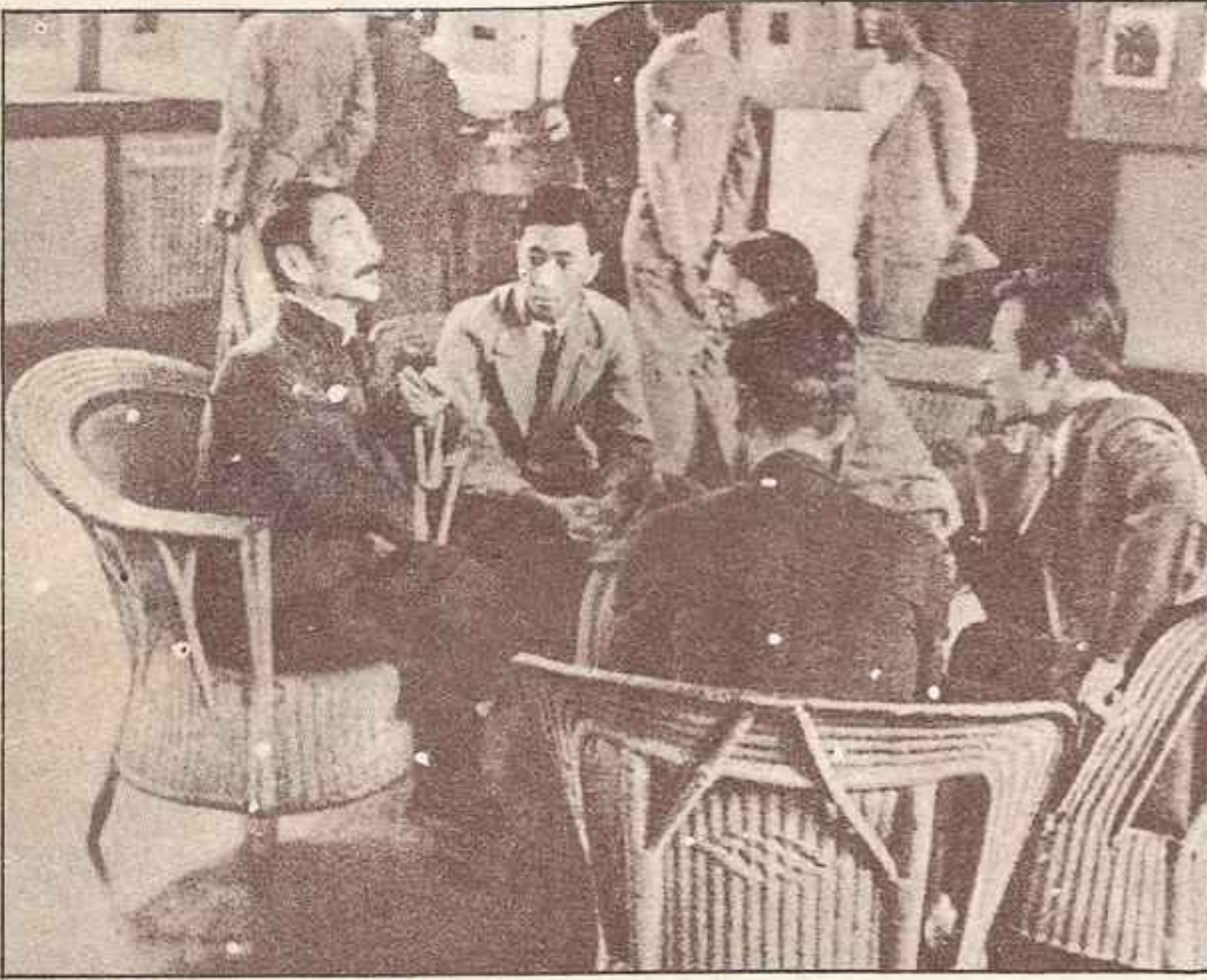
debiyatı denemez. Günümüz Çin şiir, hikaye ve romanı diğer ülkelerle gerçekten eş düzeyde değildir. Bunlara edebiyat dememiz gerekir sanıyorum, ama devrimci bir dönemin edebiyatı diyemeyiz, hele halk edebiyatı hiç diyemeyiz. Günümüz yazarlarının hepsi aydındır ve kurtulacakları güne kadar işçilerimiz ve köylülerimiz aydınlarla aynı şekilde düşünmeye devam edecekler-

yazılmışsa, savaştan sonra dinlenirken size hoşnutluk verebilecek bir savaş türküsü yazabilirsiniz. Daha şairce söyleyecek olursak, bu, söğüt dikmeye benzer. Söğüt dallanıp budaklanır, gölge vermeye başlar. Öğle molasında köylüler ağacın altına geçerler, yemek yerler ve dinlenirler. Çin'in şimdiki durumu öyledir ki, sadece fiili devrimci savaş bir işe yarar. Bir şiir Sun Çuan-fang'ı (*) korkutamazdı, ama bir top mermisi onu korkutup kaçırdı. Bazı kişilerin, edebiyatın devrim üzerinde büyük bir etkisi olduğuna inandığını biliyorum, ama ben şahsen bundan şüpheliyim. Gene de, edebiyat bir ulusun kültürünü yansıtan bir boş zaman ürünüdür.

Kendi mesleğinden hoşnut olan insanlara zor rastlanır. Ben bugüne kadar bir kaç deneme yazmaktan öte bir şey yapmadım ve bundan da yorulmuş bulunuyorum. Buna karşılık, tüfek taşıyan sizler edebiyat konusunda bir şeyler işitmek istiyorsunuz. Ben şahsen tüfeklerin gürlemesini işitmeyi tercih ederdim. Çünkü bana öyle geliyor ki, tüfeklerin gürlemesini dinlemek edebiyat eserlerini dinlemekten çok daha hoştur. Söyleyeceklerimin hepsi bu kadar. Beni sonuna kadar dinlemek lütfunda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Chinese Literature Sayı 9, 1977

* Kiangsu ve Çekyang dolaylarında etkin olan bir savaş ağası. 1926'da Kiangsi'de Kuzey Seferi Ordusu tarafından yenilgiye uğratıldı.

Ölümünden 11 gün önce 8 Ekim 1936'da, Lu Sun genç sanatçılarla görüşüyor.

Sıradan halk üç bin mu top-rağı olan köy asilzadelerine sonsuz bir hayranlık besler ve çoğu kez bu asilzadelerin görüşünü kendi görüşü olarak benimser. Asilzadeler şiir yazarken çoğu zaman beş ya da yedi heceli dizeler kullanırlar, bu yüzden halk türkülerinde genellikle rastladığımız ölçü de budur. Verdiğim örnek bu türkülerin biçimine ilişkindir. Özle-ri de çok çürümüş olduğu için bunlara gerçek halk e-

dir. Onlar gerçek kurtuluş-larını elde etmedikçe gerçek bir halk edebiyatı olamaz. «Daha şimdiden bir halk edebiyatımız var.» demek işte bu yüzden yanlış-tır.

Sizler hepiniz fiili savaşçı-larsınız, devrim savaşçıları-sınız. Bana kalırsa henüz edebiyata hayranlık duymazsanız daha iyi edersiniz. Edebiyatla uğraşmanın savaşta bir yararı olmayacaktır: en fazlası, o da eğer güzel

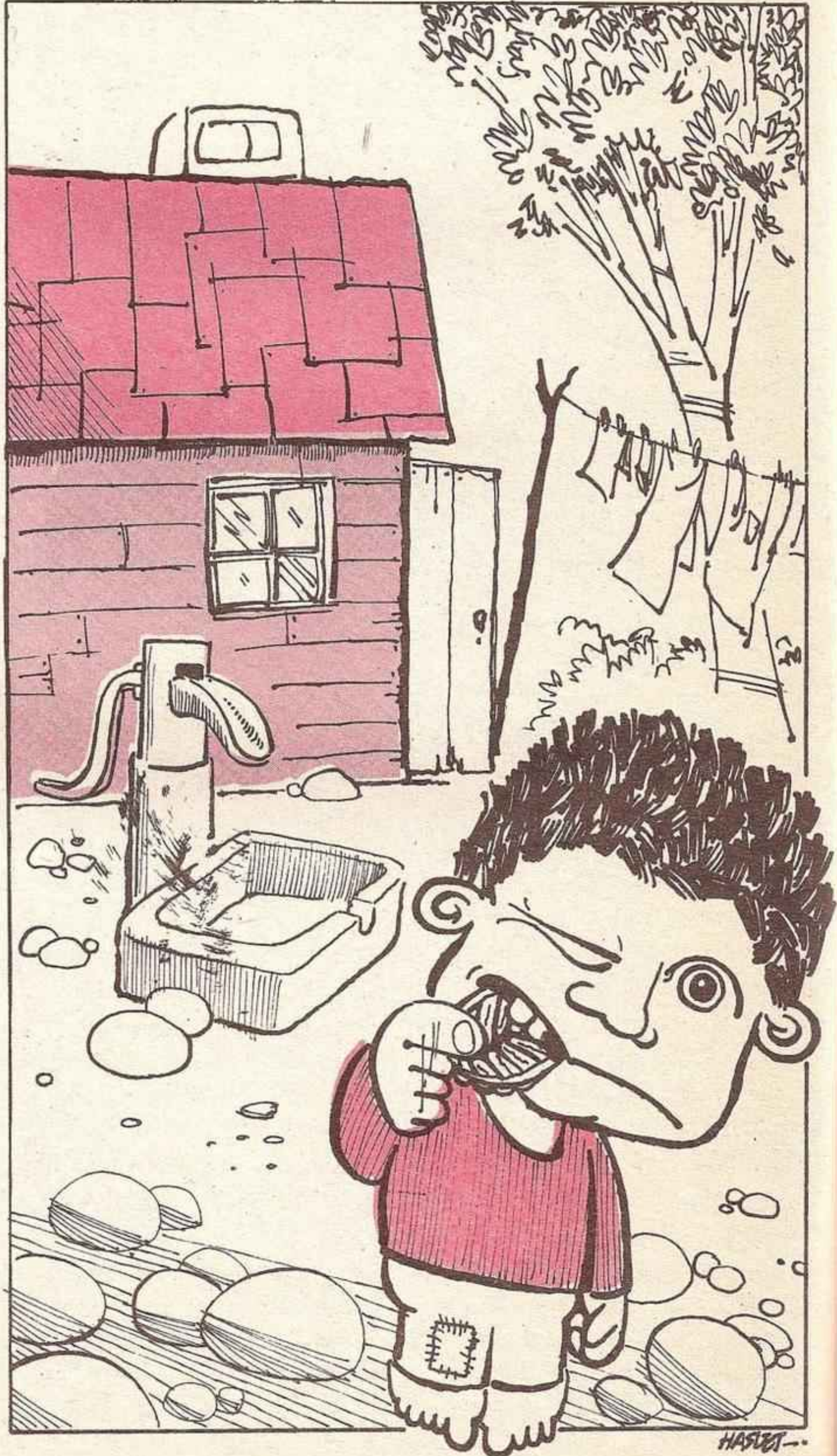

oğluma hikayeler

Yılmaz Güney yazdı
Haslet resimledi

Şeftali çekirdeğine inan, kendi gücüne güven

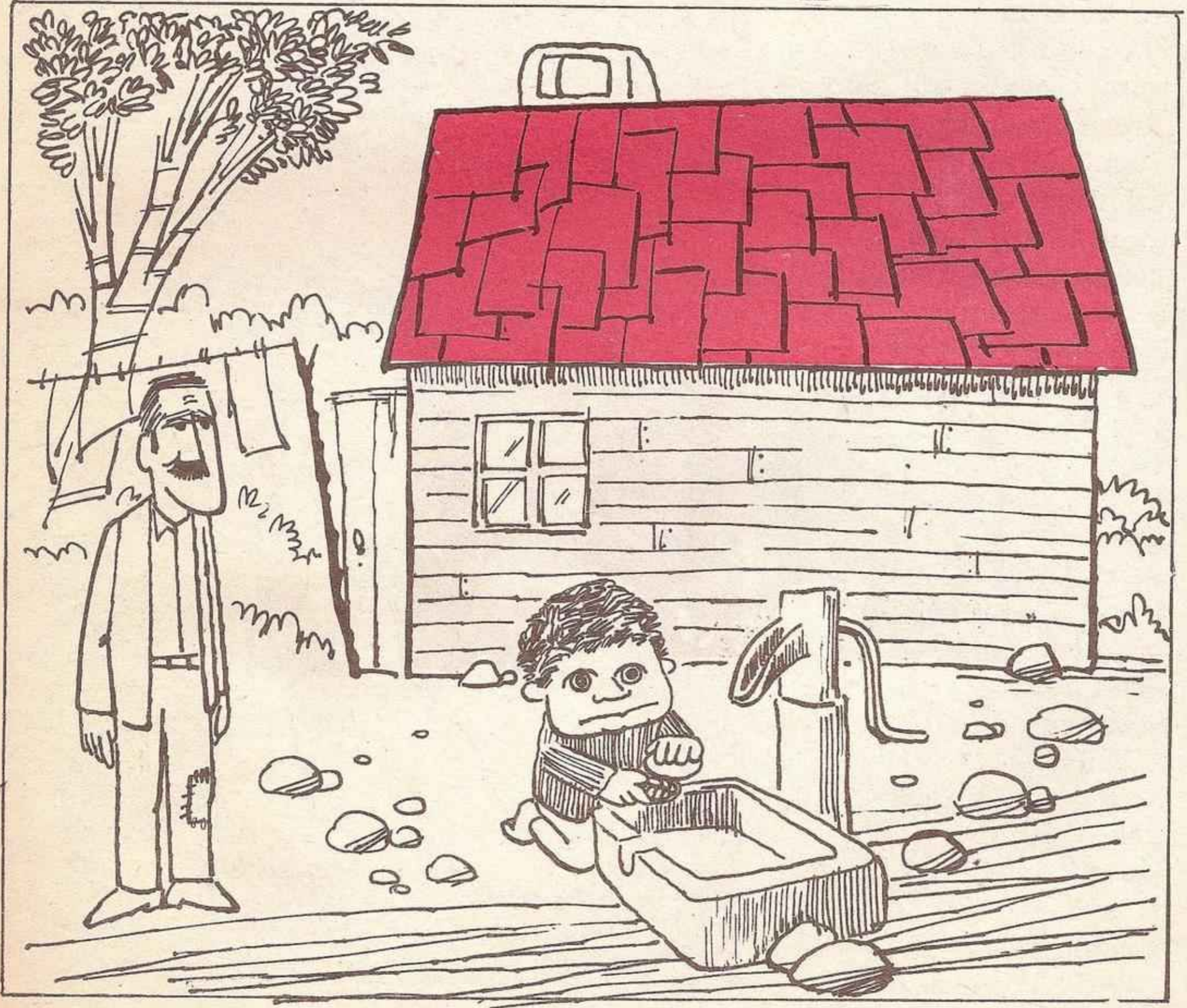
Küçük çocuk, şeftali çekirdeğini dişiyle kırmak için zorlanıyordu. Babası ona dedi ki: «Oğlum!.. Şeftali çekirdeğini dişinle kıramazsın!» Çocuk, şeftali çekirdeğini dişiyle yeniden zorladı. Şeftali çekirdeğinin traktör lastiklerini anımsatan pütürlü

sert kabuğu dişlerinin
yüzeyini eriterek
çıtırdattı... Elini
acıyan disine götürdü
çocuk. Dişi
sallanıyordu.

«Oğlum» dedi babası
yeniden. «Şeftalinin
çekirdeği serttir, yazık
edersin dişlerine.»

Çocuk inat ediyordu.
İlle kıracaktı bu sert
çekirdeği. Yere koydu
ve ayakkabının
topuğuyla üzerine
bastırdı. Kırılmıyordu
çekirdek.

«Sen inatçıysan, ben senden daha inatçıyım» dedi çocuk.

Bu kez bir taş aldı eline; taşla kırmayı denedi. Her vuruşta bir yana fırlıyordu çekirdek.

«Şeftali çekirdeği çok serttir oğlum» dedi babası. «O küçük taşla kıramazsın!»

Çocuk öfkeyle çekirdeği tekmeledi. Çekirdek, tulumbanın yanındaki toprağa düştü. Çocuk öfkeyle bastı üzerine, iyice toprağa gömdü. Aradan günler geçti. Çocuk şeftali çekirdeğini unutmuştu. Gece kondu mahallesinin çocuklarıyla oynuyordu. Babası çağırdı onu.

«Bu ne oğlum?» dedi.

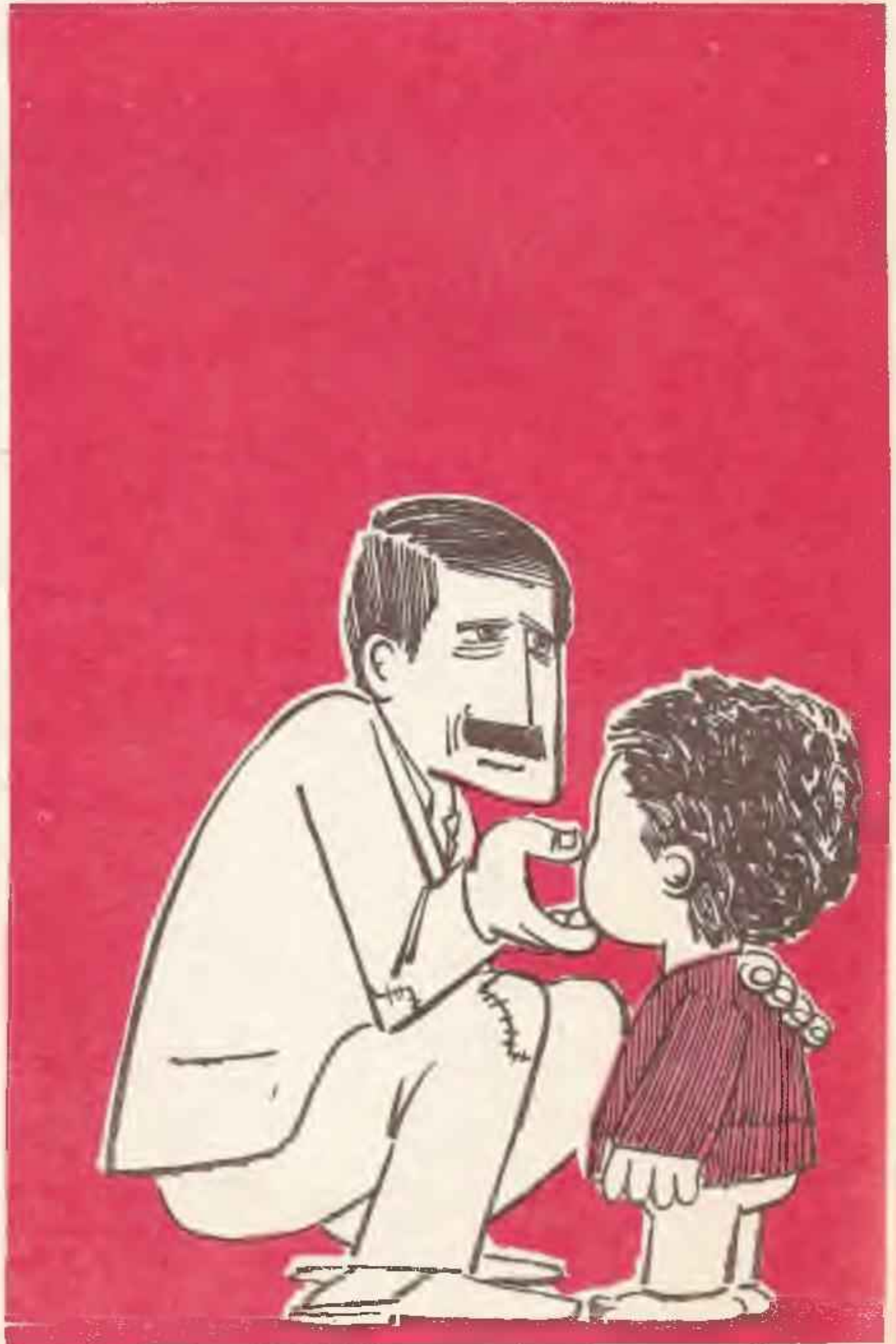
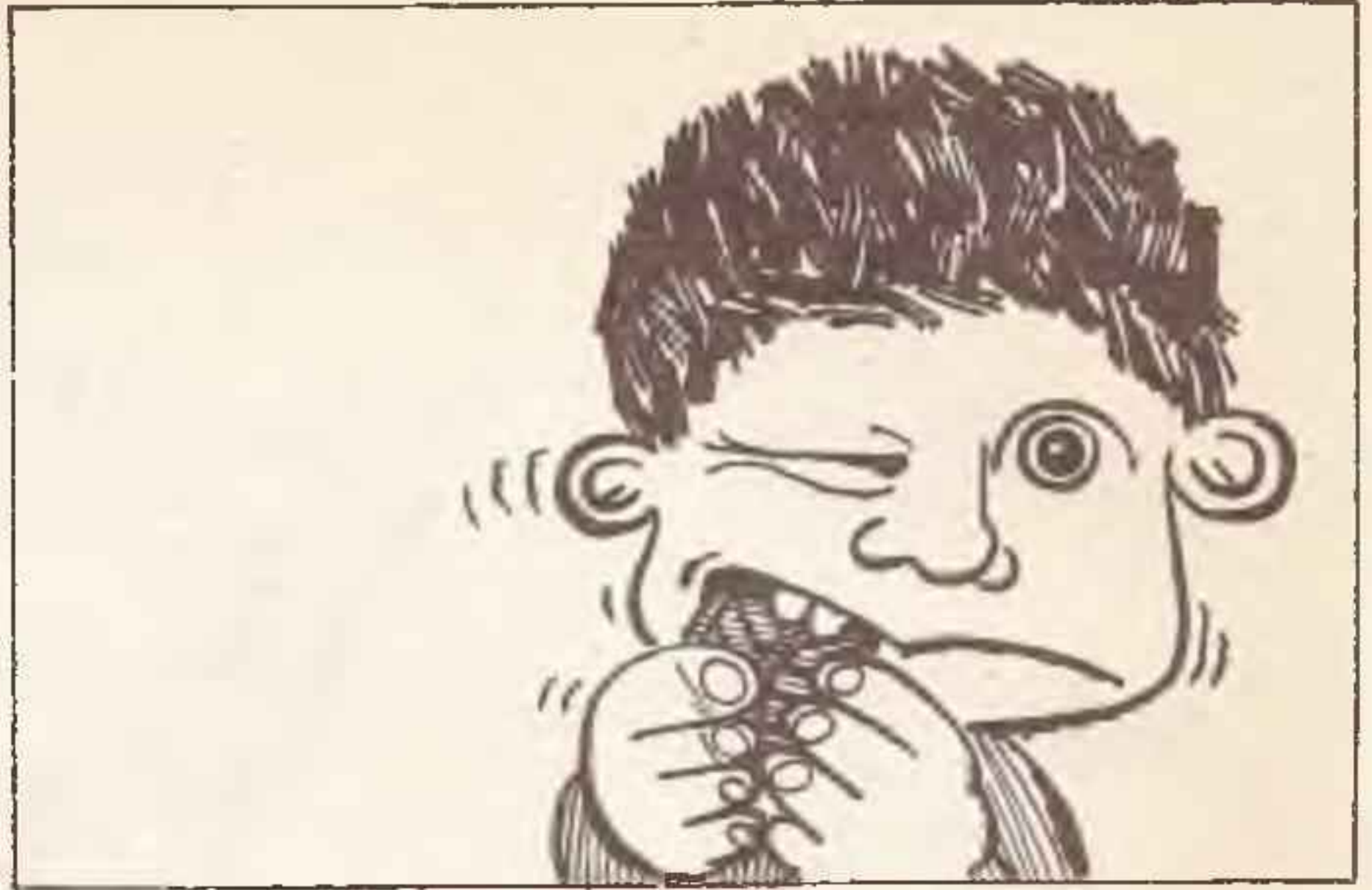
Çocuk babasının parmağıyla gösterdiği yana baktı. Küçük, iki yeşil yapraklı bir ot gördü.

«Ot» dedi.

«Ot değil» dedi baba.

«Dişlerinle ve taşla kıramadığın şeftali çekirdeğinden çıkan şeftali ağacının fidanı.»

Çocuk, inatçı sert çekirdeği anımsadı.

Dişiyile kıramadığı,
taşla kıramadığı,
tekmeyle kıramadığı
çekirdek fidana
dönüşmüştü işte.
Bu fidan büyüyecek
ve ağaç olacaktı,
çiçek açacaktı...
Şeftali verecekti.
Şaşırdı...
Babası ona dedi ki:
«Oğlum... ne zaman,
hangi koşullarda
olursan ol, dara
düştüğünde şeftali
çekirdeğini anımsa.
Dişinle kıramadın o
çekirdeği, taşla
kıramadın. Ama
uygun toprağa
düşen çekirdek, günü
gelince o sert kabuğu
parçalar, toprağı
deler ve yeşerir.
Nedir o çekirdeğe
bu gücü veren güzel
oğlum ?
Çekirdek, kabuğunu
parçalayan gücü
kendi içindeki
çelişmelerden alır
oğlum. Her şey kendi
içinde zıtlarını taşır.
Her şey kendi içinde,
kendini değiştirecek,
başkalaştıracak özü
taşır.»
Çocuk dikkatle
babasını dinliyordu.
Baba gülerek
dedi ki:
«Şeftali çekirdeğine
inan
Kendi kücüne
güven!..»

SORULAR

1. Siz halkımızın «1 Mayıs Mahallesi»ndeki mücadelesini filme aldınız. Bu filmi hangi koşullarda gerçekleştirdiniz? Olaylar daha sonra ne şekilde gelişti?

2. Devrimci sinemamızın oluşmasında kısa film çalışmalarını nasıl değerlendırıyorsunuz?

3. Sinemanın devrimci mücadeledeki yeri nedir?

1 MAYIS HALKININ

Ümraniye gecekondu yıkımı kamerasıyla
belgeleyen sinemacı İshak Işıtan'ın görüşleri

1 Mayıs Mahallesi, 1 Mayıs kanlı Taksim olaylarından sonra yapılmaya başlandı. Yöre, Ümraniye Belediye sınırları içinde bulunan 2000 dönümlük bir alanı kapsamaktadır. Yarı sömürge yarı feodal yapının cenderesinde kanı emilen yoksul halkımız, kırlarda yürüttüğü toprak mücadelesini şehirlerde boş arazileri işgal ederek gecekondu mücadelesine dönüştürerek sürdürmektedir.

Biz ekip olarak 1 Mayıs halkının haklı gecekondu mücadelesini filme almaya karar verdiğimiz an, halkımızın duygu ve düşüncelerini kendi duygu ve düşüncelerimiz haline getirmek, onlarla aynı mücadelede olabilmek için, aynı mekanda yaşamaya da karar vermiş olduk. Zira çelişmelerin iç yasası gelişmenin temelidir. Biz sinema sanatçısı olarak, halkımızla aynı süreç içinde beraber yaşamazsak, sorunun içsel ge-

lişmelerini yakalayamaz, onların duygu ve düşüncelerini kendi duygu ve düşüncelerimiz haline getiremeyiz. İşte o zaman devrimci sinema sanatçısı niteliğini yitirir, halkın mücadelesine ışık tutmaktan uzak olacaktır. Biz devrimci teoriden ve daha önceki çalışmalarımızda halktan öğrenmeden, onunla aynı acılı ve uzun çelikleşme sürecinden geçmeden halkın katılmadığı hiç bir mücadele bu zamana kadar başarıya ulaşamamıştır.

Buradaki canlı uyanışın niteliğini ve gelişimini yakalayabilmek için, ilk haftalardan itibaren çalışmalarımızı sürdürmeye başladık. Gözlemlerde bulunduk, halkımızdan öğrenmeye çalıştık, çeşitli sorunlar üzerine birçok tartışmalar yaptık. Devrimci sinemanın halkın mücadelesindeki görevlerinden bahsettik. Zaman zaman halkın tepkisiyle karşılaştık. Bü-

Halkımız soru derece kararlı bir şekilde konutlarını savunmak için adeta tek bir kafa, tek bir yürek ve tek bir yumruk gibi bir güç olup konutlarını yıkmaya gelenlerin karşısına dikilmisti

tün bunlara karşı yılmadan kararlılıkla mücadele yürüttük, çalışmalara 1 Mayıs halkının sadık bir öğrencisi olarak başlayıp, doğru bir görev, doğru bir siyaset ve doğru bir çalışma tarzı neticesinde sınavdan geçerek onlarla kaynaştık.

Halkımız ilk defa 1 Mayıs gecesi geçekodu yapımına başlamış. Başlangıçta fazla

hallesiyne saldırmada gecikmedi. Halk onların halk düşmanı yüzlerini daha yakından gördü. Evler yıkılmasına rağmen mücadele durmadı. Yıkılan 4000 evin yerini 7000 ev aldı ve artan bir hızla mücadele devam etti. Azimli bir şekilde mücadele yürüten geçekodu halkı verdiği mücadele ile 1 Mayısın mücadele geleneğini sürdürdüğünü is-

Eylül günü için gelen haber kesinlik arzeder bir şekilde geldi. Biz yine ekip olarak halkımızın saflarında yerimizi aldık. Halkımız son derece kararlı bir şekilde konutlarını savunmak için adeta tek bir kafa, tek bir yürek ve tek bir yumruk gibi bir güç olup konutlarını yıkmaya gelenlerin karşısına dikilmişti. Sanki türkü söyler ve bay-

MÜCADELESİNDEN ÖĞRENELİM

kondunun olmayışı, halk arasındaki birlik ve dayanışmanın henüz sağlanamamış olması nedeniyle 18 Mayısta gelen yıkıma kararlı bir şekilde karşı durulmadı, halkımız yıkımdan sonra davasına dört elle sarılarak, kararlı bir şekilde evlerini yeniden ve daha sağlam yaptı. Birliğini sağlamlaştırmaya çalıştı.

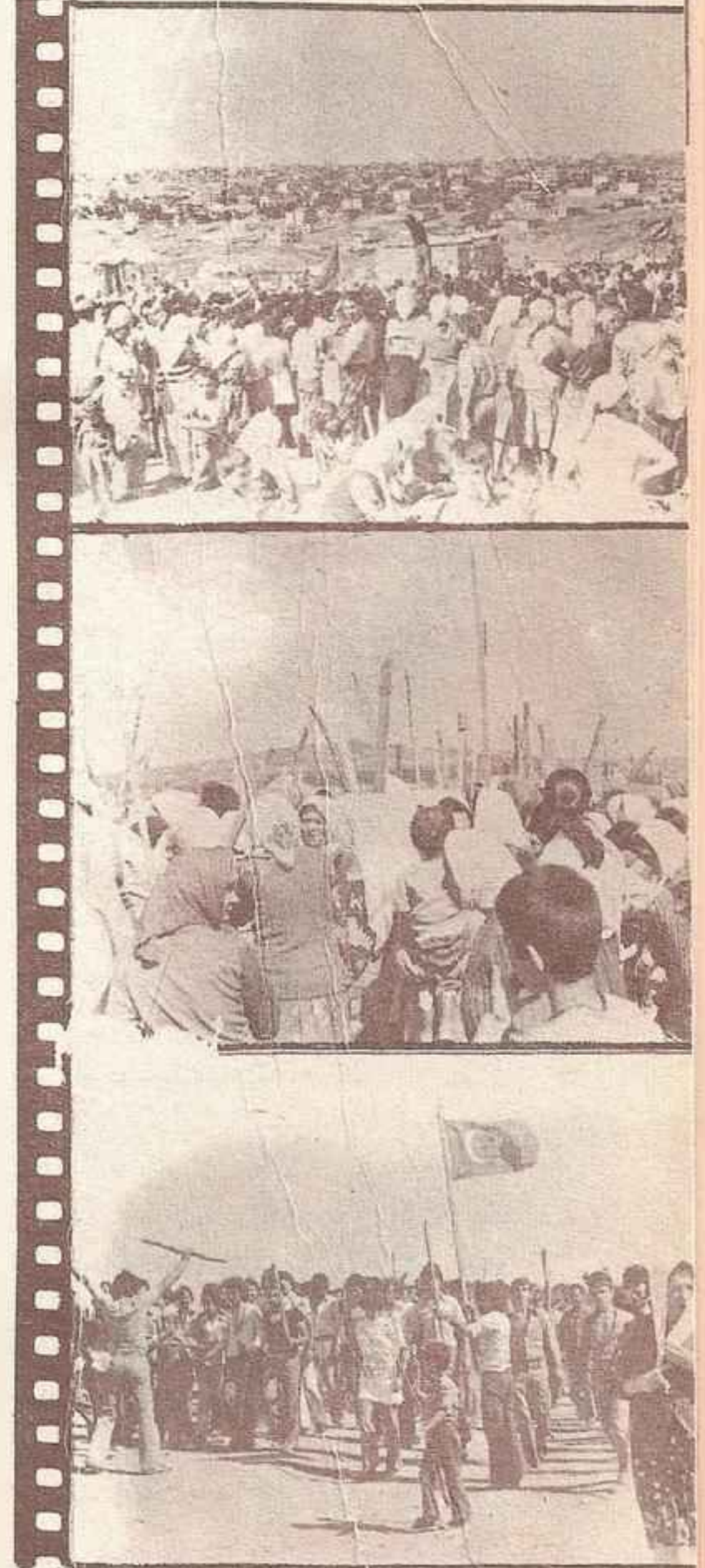
Seçimlerin yaklaşması nedeniyle politika liderlerinin yoksul halkın oylarını alabilmek için yaptıkları seçim propagandaları boşa gitti. Zira halkımız artık şunu kavramıştı: Bizi bu düzenin içindeki partiler kurtaramazlar. Çünkü onlar burjuvazinin partileridirler. Ve kendi sınıflarına hizmet ederler. Bizim kurtuluşumuz, işçinin, köylünün ve tüm ezilen halkımızın birleşik ve kararlı mücadelesi sonucu elde edilecektir.

Seçimlerden sonra burjuvazinin sadık temsilcileri halkın yaşam ve toprak mücadelesi verdiği 1 Mayıs ma-

patlayarak 14 Ağustos Pazar günü yapılan toplantıda «1 MAYIS» adını aldı.

Alıcımızın zaman zaman bölgenin dışına çıkması çalışmalarımızı aksattı. 1 MAYIS'ta binlerce metre film çekilebilirdi. Ama, bizim sınırlı ekonomik gücümüz ve malzeme yetersizliğimiz sürekli çekimi imkânsız kılıyordu. Kaybedecek tek kare filmimiz yoktu, onun için sürekli alıcıda kurgu yapıyorduk. Biz elimizdeki olanakları en iyi bir şekilde kullanarak sorunun en can alıcı noktalarını incelemeyi ve bağrında yatan nedenleri açığa çıkarmayı amaçladık.

Yapılan çalışmanın işçi sınıfının, yoksul köylülüğün ve ezilen tüm halkımızın verdiği devrimci mücadelesine ışık tuttuğunu, kendi kişisel çıkarlarımıza değil, devrimin çıkarlarına hizmet ettiğini bu çalışmalarımızda daha iyi kavradık. Gelen sayısız asılsız yıkım haberlerinde, elimizde alıcımız daima hazır olmaya çalıştık. Yalnız 2

ramyerine gider gibi devrimci şarkılar dudaklarında görevleri başına gidiyorlardı. Halkımız bu sefer mücadeleye daha önceki deney ve tecrübelerinden dersler çıkararak ve düşmanlarının yüzünü daha iyi tanıyarak gidiyorlardı.

Faşist diktatörlük 5 pan-

zer, 6 buldozer ve 500 silahlı polis, ayrıca ihtiyat olarak 500 askeri komando göndermişti. O güne kadar Türkiye Devrimci Pratiği içinde eşine rastlanmamış bir mücadele verildi. Tam dört saat diş diş bir mücadele. Halkımız HASAN KIZILKAYA ile tam 7 yiğit savaşçısını şehit verdi. Bu mücadele içinde alıcımız da cepheden cepheye koşarak yoksul halkımızın mücadelesine omuz verdi.

Faşist diktatörlüğün sürekli atakları sonucu geçici olarak 1 MAYIS'ı terkettik. Ama mücadele durmadı, 7 yiğit savaşçısını toprağa veren 1 Mayıs halkı yıkımdan sonra evlerini yeniden yapıp-gecekondu mücadelesini sürdürüyor. 1 Mayıs halkının mücadelesini filme alan biz-

ler onların mücadelesinden sayısız dersler çıkardık.

Bugün 1 Mayıs halkı şunu söylüyor: «Her yıkımda daha güçleniyor, daha bilinçleniyor ve sınıf mücadelesini daha iyi kavırıyoruz.» Yaşasın 1 Mayıs halkının devrimci mücadelesi.

DEVİRİMCİ SİNEMAMIZI YARATIRKEN KISA FİLM ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ

Bugün bütün kitle haberleşme araçları içinde seslendiği kitleler üzerinde etkide bulunmak, onların gereksinmelerini, duygu ve isteklerini etkilemek ve biçimlendirmek bakımından sanat dalları arasında en üstün olanı sinemadır.

Genel olarak alıcının sermayenin egemen olduğu ülkelerde icat edilmesi, bu icadın halk kitlelerini oyalamak, kafalarını boş hayallerle doldurmak ve böylece dikkatlerini temel hedeflerden saptırmak, kendilerini sömürenlere karşı mücadeleye sokmamak, halk kitlelerinin uyanışını geciktirip, sömürü ve soygunlarını daha kolay yapabilmek için, burjuvazi sinemanın görsel ve işitsel karakterinden faydalanmaktadır. Bugün ülkemizde durum aynıdır. Proletarya ve yoksul halkımızın yegane eğlence aracı olan sinema onları son derece etkilemektedir. Geniş emekçi yığınlarını boş hayallerle ve umutlarla pasifize ediyor, yeni sansür yasalarıyla halkın yükselen mücadelesinin önüne engeller koymaya çalışıyor. Tabii ki

bu yapısı ile sinema hakim sınıflar açısından görevini yerine getirmiş oluyor.

Türkiye, dünyada devrimci mücadelenin süratle yükseldiği ülkelerden biridir. Devrimci mücadele içinde yer alan siyasî görüşler, devrimci sanat çalışmalarına da hız veriyorlar. Artık sanatla siyasetin, öz ile biçimin ve devrimci sanatın devrimci mücadeledeki tamamlayıcı yeri daha iyi kavranılmaya çalışılıyor. Bugün alıcıları devrimci mücadeleye katmaya çalışmakla hem alıcıları burjuvazinin elinden koparıyor, hem verdiğimiz sınıf mücadelesinde yeni bir ideolojik silahı saflarımıza katıyor, aynı zamanda mücadele cephemizi daha da genişletmiş oluyoruz.

Ülkemizde sinema alanında devrimci sinema yaratma çalışmaları eskiye dayanır. Gerek kurulu düzen sınırları içinde düzene ve düzen sinemasına baş kaldırarak, gerekse Yeşilçam dışında tek tek guruplar (özellikle genç sinema) bu çalışmaları yürütmeye çalışmışlardır. Güney Sineması'nın baş kaldırısı da 1968'lerde düzen alehtarı fikirlerin maddî bir güç haline dönüşmesinin somut bir ifadesidir. Mücadele içinde olgunlaşan ve sinema sanatının olgun örneklerini vermeye başlayan GÜNEY, 971 faşist darbesinden sonra tutuklandı.

Güney, mücadeleye içerde de devam etti. Dışarı çıktığı zaman daha bilinçli şekilde devrimci sinema sanatıyla

halkın saflarında yine yerini aldı. Sinemanın en tutarlı örneklerini verdi. 1974'te yazdığı «Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısıdır» adlı makalesinde «Proleter sanatı, proletaryanın iktidar mücadelesinin dışında, yalnızca yardımcı bir unsur olarak değil, bizzat o mücadelenin ayrılmaz canlı bir parçası olarak görüyorum. Proleter sanatçı da, ancak o mücadele süreci içinde devrimin yüklediği çeşitli görevlerle birlikte vardır.» Bugün halkın savaşçısı olan Yılmaz GÜNEY faşist diktatörlük tarafından zahiri nedenlerden dolayı tutuklu bulunmaktadır. Ama Güney yılmadı, O yine devrimci mücadeleyi kararlı bir şekilde her gün sınıf mücadelesi içinde olgunlaşarak devam ettirmektedir.

Biz bugün 16 mm'lik film çalışma sistemini temel alıyoruz. Ama hiçbir zaman diğer çalışma sistemlerini yadsımıyoruz. Her şeyden önce sinema bir olanak meselesidir ve ekonomik olarak yoğun bir güç isteyen sanat dalıdır. Bizim 16 mm çalışma sistemini seçmedeki amacımız, alıcıların hafif ve taşınabilir olmasıdır. Ayrıca taşınabilir göstericilerle elektriğin olduğu her yerde gösteri olanağının olmasıdır.

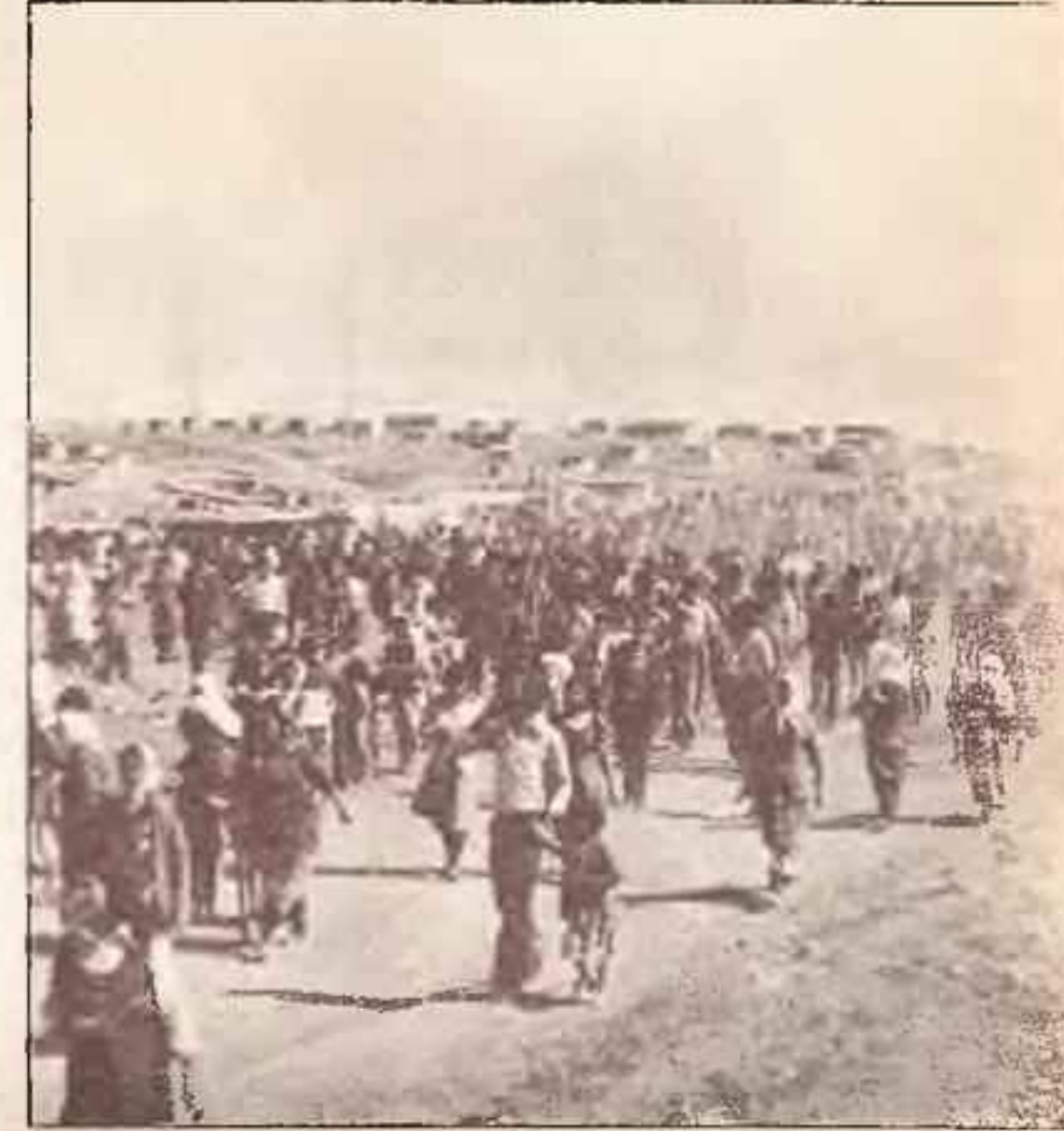
Biz genel olarak devrimci sinema çalışmalarımızı kitleler içinde yürütüyoruz. Sinemacıların görevlerinin gerçekliği halk kitleleri tarafından yaşandığı gibi yansıtmak ve sorunların can alıcı noktalarını işleyerek onların te-

melinde yatan nedenleri açığa çıkarıp halkımıza çözüm önerileri götürmek olduğuna inanıyoruz.

Yaratıcı çalışmalarımızda ele aldığımız konular, kitlelerin acil sorunlarıdır. Sorun bu olunca öncelikle kitleleri iyi tanımak ve onlarla iyi kaynaşmak gerekmektedir. Eğer biz devrimci sinemacılar kitlelerin arasında çalışırsak, halkın hayatında bulunan hammaddeleri alıp yaratıcı çalışmalarımızla bu eski biçimlere yeni özler kazandırarak, halka hizmet eden devrimci sanatın ideolojik biçimini yaratmış oluruz.

Devrimci sinemacılar ele alıp işledikleri konularda onun bağrındaki çelişkileri ve mücadeleleri gözönüne sermekle kalmazlar, aynı zamanda kitleleri uyandıran, coşkuyla tutuşturan ve etraflarını değiştirmek için onları seferber eden çalışmalar yürütürler. Bugün devrimci güçlerin yanında yer alan alıcıların sayısı sınırlıdır. Bizim amacımız mücadeleye daha iyi hizmet etmek için saflarımıza daha fazla alıcıyı katmak olmalıdır. Böylece devrimci sinema çalışmalarımız daha geniş boyutlara ulaşacak ve halkımız çalışmalarda kendimizi biraz daha birleştireceğiz. Biz kitleler arasında yaptığımız çalışmalarda kendimizi yeniden kalıba döküyoruz. Bu dalda devrimci sinemamızı yaratırken, aynı zamanda halkın saflarında savaşan devrimci sinemacıların da dokusunu dokuyoruz.

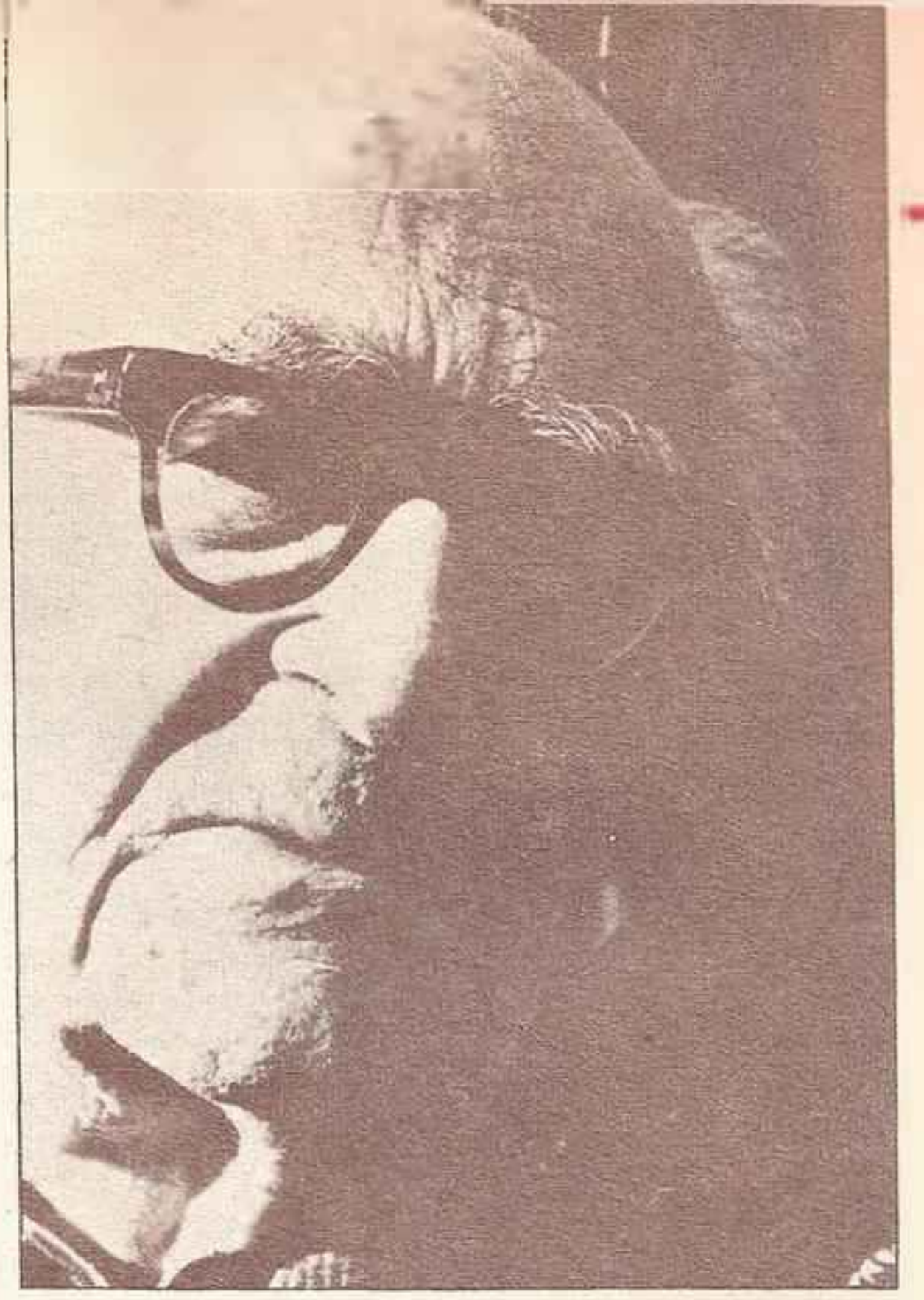
Devrimci sinema çalışması yürüten sinemacılarımız karmaşıklıktan kaçınıp açık bir anlatımı izlemelidir. Bu anlatım yapılan filmlerin içeriginin en geniş yığınlar tarafından kolayca anlaşılmasını sağlayacaktır. Sürekli kısa metraj çalışmaları hem fazla

sinemacı yetişmesini hem de kısa zamanda bir konuyu işleme yetkinliğini kazandıracak. Zira sinemanın genel bir hatası fazla zaman kaybetmemizi gerektiren bir eğlence aracı olmasıdır. Kanımca devrimci sinemayı yaratmak için, halkın sinema hakkındaki gerçek kanılarından yola çıkarak, ideolojik mücadele, üretim mücadelesi ve bilimsel deney bizim için lazım olan bu üç büyük devrimci ögeye sıkıca sarılarak, sürekli kısa metraj deneylerle yığınlaşma ve karamsarlığa kapılmadan halk kitlelerine kendimizi, ele aldığımız konuların devrimci bir tarzda işlenmesi yoluyla her seferinde ispat etmemize bağlıdır.

ZEKERİYA SERTEL'LE KONUŞMA

BATI HAYRANLIĞI

Batı sanat ve kültürü, özellikle sanatta artık bütün kaynaklarını kullanmış ilham kaynaklarını tüketmiştir. Onun için son zamanlarda bir takım sapıklıklar göstermiştir.

SORU — Sanat ve edebiyatımızda batı hayranlığı eskiden beri süre gelen bir hastalık. Günümüzde sözde bu reddediliyorsa da özünde batı hayranlığı benimseniyor. Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

YANIT — Önce size bir anımı anlatayım. Azerbaycan'ın ünlü orkestra şefi Niyazi'yi bilmem tanıdınız mı? Bu değerli sanatçı Türkiye'yi ve Türkleri çok sever ve sık sık buraya gelip konserler verir. Böyle bir geziden dönüşte kendisine Türkiye'de müzik alanındaki gelişme üstüne fikrini ve izlenimini sormuştum.

Bana şu yanıtı vermişti:

«Türkiye'de müzik alanında kişisel kabiliyeti olanlar çok. Genel olarak gelişme de kötü değil. Ama dikkatimi çeken kötü bir şey var: Batı hayran-

lığı. Bu alanda bir aşağılık duygusu görülüyor. Batı müziğinde ilerlemeye çalışıyorlar. Halkı umursamıyorlar. Bestecileriniz yarattıkları yeni eserlerinde kendi halklarını değil batı halklarını doyurmayı düşünüyorlar. Oysa batı müzik alanında en yüksek düzeye çıkmış, büyük şaheserler yaratmıştır, yaratmaktadır, yaratacaktır. Batılılar sizin yaratacağınız eserlere gereksinim duymazlar. Yani sizin besteciler akıntıya kürek çekiyorlar. Ne batı halklarına, ne de halklarına hizmet edebiliyorlar.»

Niyazi'nin bu gözlenimini örnekler vererek destekleyebiliriz. Örneğin, en büyük bestecimiz Adnan Saygun, güya folklorlardan esinlenerek, yazdığı opera ve müzik parçaları halkımızdan çok batılılar için yazılmış gibidirler. Ne var ki batıda

bunların çok daha güzel-
leri orada var olduğu için
batıda Adnan Saygun'un
adı bilinmez ve eserleri
oyanmaz. Türkiye'de ün
yapmış kimi şarkıcı ha-
nımlarımız, Avrupa'ya gi-
lip orda seslerini işittir-
meğe can atarlar. Sanat-
larını kendi halklarına
değil, batılılara beğendir-
meye çalışır ve onlardan
alkış toplamaya önem ve-
rirler. Büyük umutlarla
batının kültür merkezi
Paris'e gelirler. Ne var ki
batıda onları tanıyan yok-
tur. Paris Türk Turizm
Bürosu veya elçilik bu

Oysa Paris'te adlarını işi-
ten bile olmamıştır.

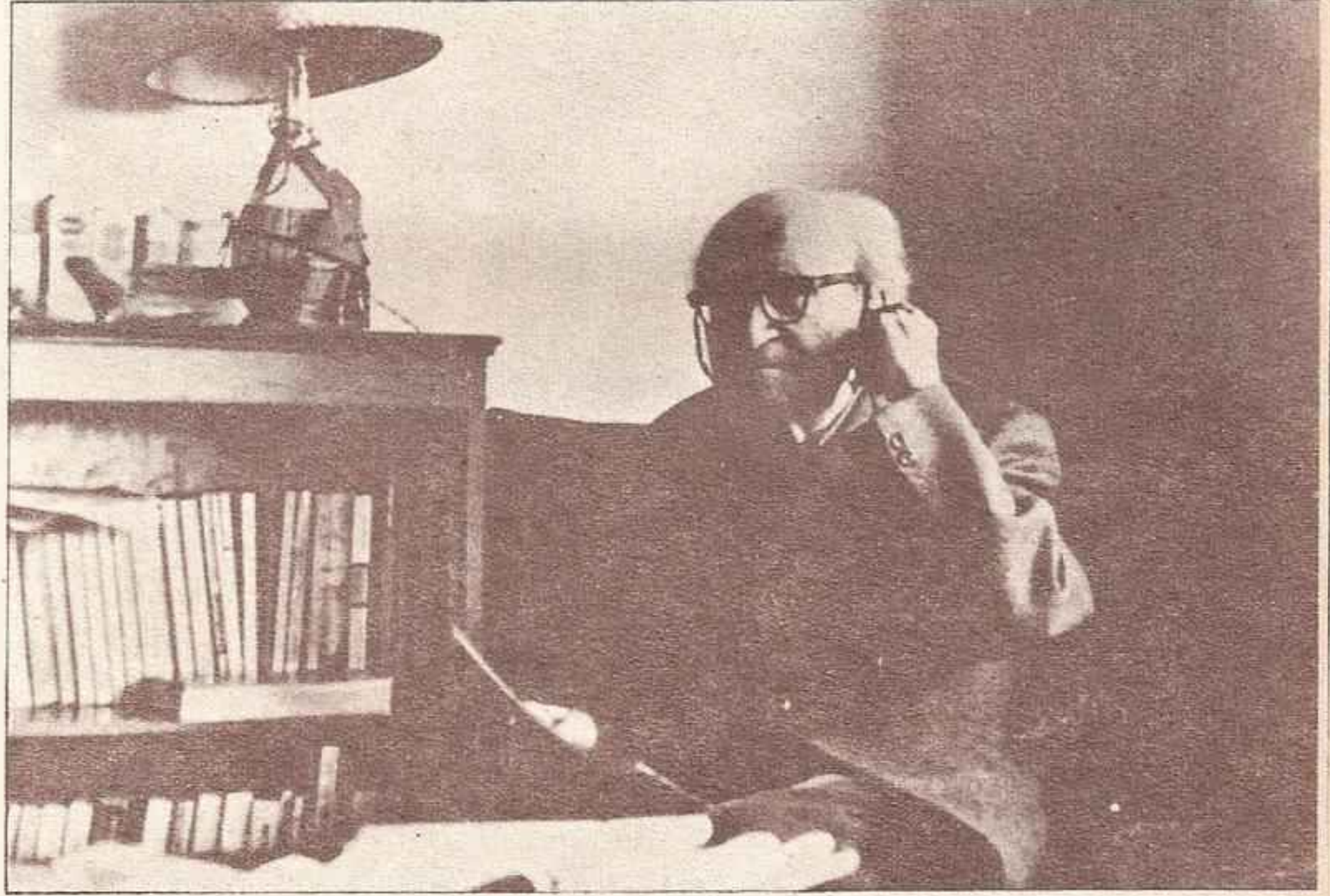
Niyazi'nin bu izlenimi
öteki sanat kolları için de
doğrudur. Türk ressamla-
rı için de Paris bir Mek-
ke'dir. Bedri Rahmi de re-
sim alanında batı hayran-
lığından şikayet eder.

Genç ressamlarımızın
halk kaynaklarına sırtla-
rını çevirip batı peşinde
koşmalarını eleştirir ve
Türk sanatçıların halk
sanatından esinlenmeğe
çağırır. Pariste hayli Türk
ressamı vardır. Oraya gi-
den bir daha geri dönmek
istemez. Orda binbir yok-

Memlekette kalanlar da
batıyı taklit etmekten
pek ileriye gidemiyorlar.

Batı hayranlığı öteki
sanat kollarında da var.
Yazar ve karikatüristleri-
mizin en büyük istekleri
batıda tanınmak, eserleri-
nin oralarda yayınlandığı
görülmektir. Kendileri-
ni sanki zorla batıya ta-
nıtmak isterler. Oysa bir
sanatçı millî sınırlarını
aşacak düzeye yükselmiş-
se kültür alemi onu tanı-
yıp benimsemekte gecik-
mez. Bunun örnekleri
pek çok. Uluslararası üne
ulaşmış büyük sanatçılar

*Bir sanatçı millî sınırlarını
aşacak düzeye yükselmişse
kültür alemi onu tanıyıp
benimsemekte gecikmez.
Uluslararası üne ulaşmış
büyük sanatçılar hemen
tanınırlar ve yalnız kendi
halklarının değil, tüm
insanlığın malı olurlar.
Bizde yalnız Nazım Hikmet
bu onura ulaşmış, bütün
dünyaca tanınmıştır.*

artistleri Fransız halkına
tanıtmak için konserler
tertiple ederler. Ne var ki
bu konserlere de bizler gi-
deriz. Salonda Fransız ve-
ya yabancı görünmez. A-
ma bu genç sanatçılar Pa-
ris'i fethettikleri iddiası
ile memlekete dönerler.

sulluk içinde yaşarlar. Pa-
ris'te seksen bin ressam
olduğunu söylerler.

Bu büyük kalabalık i-
çinde sıvrılabilmek olana-
ğı yok gibi bir şey. Sonuç,
ne kendileri batıya uyabi-
liyorlar, ne de kendi halk-
larına yararlı olabiliyorlar

hemen tanınırlar ve yal-
nız kendi halklarının de-
ğil, tüm insanlığın malı
olurlar. Bizde yalnız Na-
zım Hikmet bu onura u-
laşmış, bütün dünyaca ta-
nınmıştır. Çin'de bile be-
nim Türk olduğumu öğre-
nenler, «Aaa, Nazım Hik-

Sanatçılarımız ihtiyarlamış ve yolundan çıkmış batı sanatına düşkünlük göstereceğine, kendi zengin ve orijinal kaynaklarından yararlanmalıdır.

met'in memleketinden» derlerdi.

Kaldı ki batı sanat ve kültürü, özellikle sanatta artık bütün kaynaklarını kullanmış, ilham kaynaklarını tüketmiştir. Onun için son zamanlarda birtakım sapıklıklar göstermiştir. Şimdi batılı sanatçılar işlenmemiş topraklarda, Asya ve Afrika'ya orjinal kaynaklar aramaya koyulmuşlardır. Bunlar arasında bizim de sanat kaynaklarımız bâkir bir haldedir. Sanatçılarımız ihtiyarlamış ve yolundan çıkmış batı sanatına düşkünlük göstereceğine kendi zengin kaynaklarından yararlanmak yolunu denese zengin ve orjinal eserler yaratmak olasılığına kavuşur ve işte o zaman sanat alanında milli sınırlarını aşip, uluslararası yerini bulur.

SORU — Türkiye'ye döndükten sonra kültür ve sanatımızı izleme fırsatı buldunuz mu? Olumlu ve olumsuz gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

YANIT — Tam anlamı ile böyle bir fırsat ve olanak bulduğumu söyleyemem. Yirmi beş yıl uzak kaldıktan sonra bu gelişmeyi kavramak kolay olmuyor. Bununla birlikte genel olarak kimi izlenimlerimi anlatabilirim. İlk dikkatimi çeken şey gençliğin kültür ve sanata karşı gösterdiği geniş ilgi oldu. Gençlik adeta çölde susuz kalmış bir adam durumunda. Susamış bir kişi gibi ne bulursa, kendisine ne sunulursa kapıp okumaya, susuzluğunu gidermeğe çalışıyor. Okuduklarının çoğu çeviri e-

serler olduğu ve seçme olanağından yoksun bulunduğu yarım yamalak birtakım fikirler ediniyor. Okuduğunu çok kez hazım edemiyor. Bu nedenle hazımsızlığa uğruyor.

Gençler arasındaki huzursuzluğun asıl kaynağını ben burda görüyorum.

Sanat alanında hayli gelişme var. Özellikle tiyatro ve resim alanlarında hayli ileri adımlar atıldığı görülüyor. Ön planda kuvvetli tiyatro artistleri ve karikatürcü yetişmiş.

Yalnız mimarlık cahil kalfaların eline düşmüş. Bunun sonucu şehirlerimiz çirkinleşmiş.

Bir de üzülecek şey politikanın kültür ve sanatı yanlış yönde baskısı altına alması olmuş. Ama bir yandan da derinlemesine kültür ve sanat araştırmaları var ki, yarının umudu asıl bunlardır.

ALİ YÜCE

ŞEY BEY

Şey Bey derler
Bir adam tanırım
Siz de tanırsınız onu
Gökdelende oturur da
Mağarada gibi düşünür
Fes gibi giyer şapkayı

Büyük avcıdır Şey Bey
Karıncaya nişan alsa
Yüzde yüz fil vurur
Bu işi nasıl yaptığına
Sizin gibi benim gibi
Kendi de şaşar durur

Yazın kaç
Kışın kaç dakika bir saat
Cumadan sonra ne gelir
Bir haftada kaç gün var
Böyle karışık bilgileri
Bilse bilse Şey Bey bilir

Bir bıçak saplanır göğse
Şey Bey'in elleri masmavi kan
Şey Bey'in metresi Şey Hanım
Yalancı nakışlar yapar
Eşkenar dörngenler içine
Her biri bir ucundan tutup
Ölü kaldırır gibi
Kaldırırlar özgürlüğü

Bugece kim öldürülecek
Hangi sokakta saat kaçta
Şey Bey'in bileceği bir iş
Hangi oğlanda kızda sıra
Şey Bey'den sorun bunu
Hangi ana yolacak saçlarını
Belenecek oğlunun kanına
Şey Bey'den öğrenin

Yalnız bizim Şey Bey
Asıl Şey Bey olmayıp
Başka bir Şey Bey'in
Şeyinin şeyidir
Asıl Şey Bey'i sorarsanız
Onu hiç kimse bilmez
Gamalı sesi duyulur da
Kendi görünmez

CİĞERHUN

DOĞU GÜLÜYÜM

Doğu cennet bağının gülüyüm
Güneşim, ışıdım karanlığında gecenin
Fıskırmışımı çağın sinesinden
Fırat'ım, geniş tarihlerden geldim
Hayat doluyum, güzel yaşatmak isterim
Bin dokuz yüzlerde yeşeren bir ekinim
Yıldırımım, çok kıvılcımlı, bulutla gökgürültüsü
Görkemli bir sesle geliyorum vatanın göğünden
Selim ben, dalgalarla çağlarım
Yenilemek isterim toplumumu
Yıldırım, yalaz, ateş ve yakıcıyım
Yangınım put, lat, lahut (*) için
Yakarım ama, aydınlatırım zifiri geceleri
Gözü görmeyenler için cıradır
Bu kavga ve uğraşlarım
Bu yolda yürürüm, köpekler havlıyor ama
Fedakârim, kurtuluş yolundayım
Kaynamak isterim, kabına sığmamak,
Kavgayım, ihtilalim, güzel çabayım
Göl ve gölcük gibi cihanın tümü
Arkla kanal gibiyim yalnızca ben
Özgürlüğün dilek sahibiyim
Demokratım, alını açık yaşamaktır isteğim
Bunlarla yüklüyüm işte, millet için.

(*) Boş inançlar anlamına

EZİLENLERİN OZANI CİĞERHUN

Devrimci Kürt ozanı Cigirhun'u okuduğumuzda büyük bir şiirle karşılaşırız. Asıl adı Şehmuz olan Cigirhun, 1903'te Mardin'in Gercüş ilçesine bağlı Hesar köyünde dünyaya geldi. Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında seferberlik ilan edilince ailesiyle birlikte Suriye'ye göçüp Kamışlı'ya bağlı Amud nahiyesine yerleşti.

Cigirhun, çocukken çobanlık ve ır-gatlık yaptı. Köy medreselerinde din eğitimi gördü. Irak ve İran medreselerinde bulundu. Cigirhun'un Divan adlı ilk şiir kitabı 1945'te yayınlandı. Cigirhun bu eserinde, Kürt tarihini, sanatını ve geleneklerini işlemiştir. Daha sonra 1954 yılında Sewra Azadi (Özgürlük Devrimi, Şam) adlı kitabını yayınladı. Bu kitabındaki şiirlerinde Cigirhun, dünyadaki durumu berrak bir biçimde ele alıyor ve bulunduğu bölgenin gelişmelerini yansı-tıyordu.

Kime Ez (Kimim ben, Beyrut 1973) Cigirhun'un üçüncü şiir kitabıdır. Cigirhun'un ayrıca Kürt köylülerinin toprak mücadelesini anlatan **Reşoye Dare** adlı uzun bir öykü kitabı vardır.

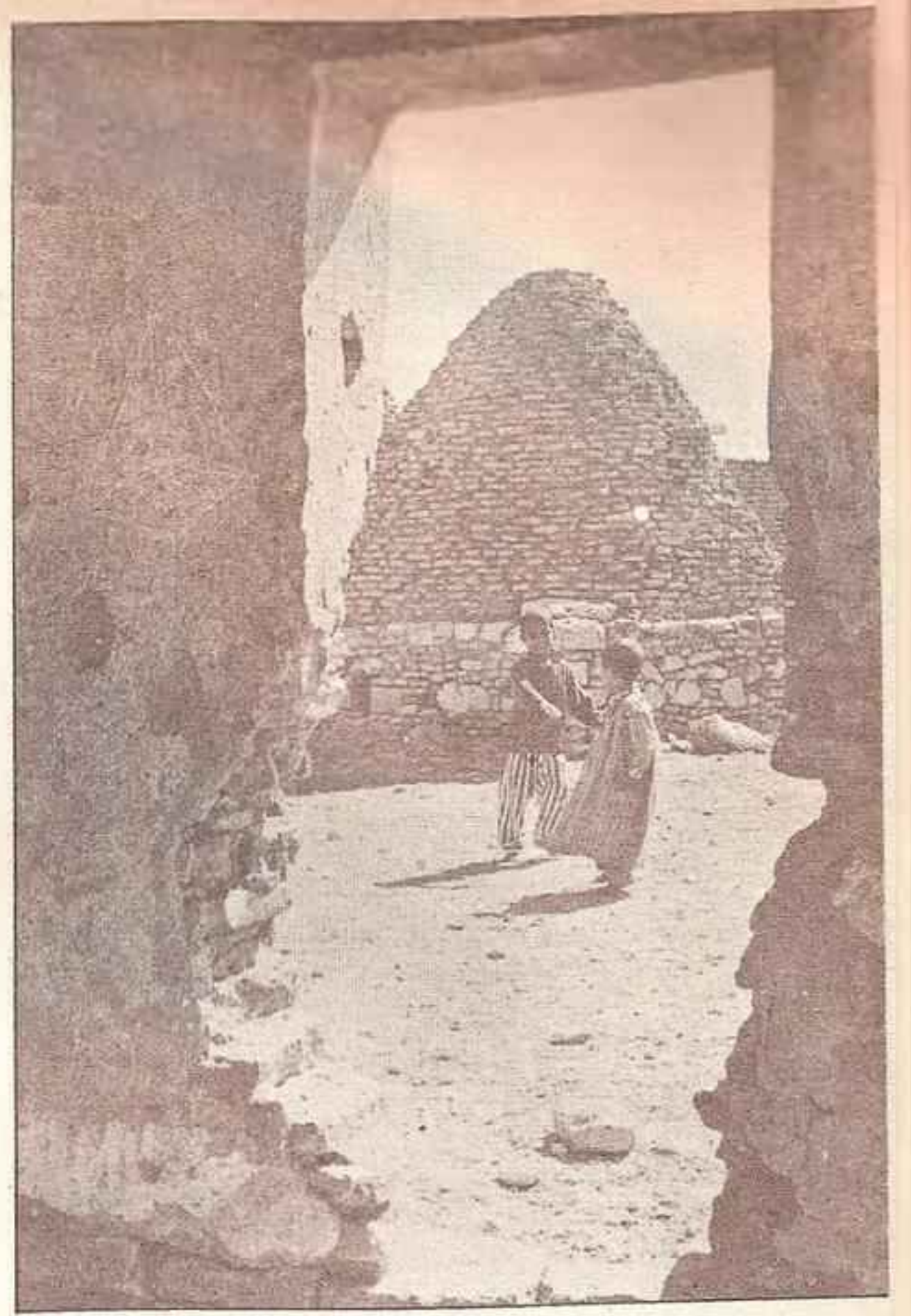
Cigirhun'un **Lenin Şafağı** (Bora yayınları 1976) adlı kitabındaki şiirlerinde ilk göze çarpan şey, Kürt işçi ve köylülerinin Kürt burjuvalarına ve toprak ağalarına karşı verdiği sınıf mücadelesidir. Bu şiirlerindeki devrimci öz, bütün ülkelerin işçilerinin birliğini ve mücadelelerini yansıtmaktadır.

Kürt ulusunun zengin bir kültürü ve dili vardır. Ancak bu kültür egemen sınıfların baskı ve yasaklamaları altında tutulmaktadır. Böyle bir durumda bütün ilerici ve demokratların görevi baskıları göğüslemek olmalıdır.

Okuyucularımıza ilk sayımızda bu büyük şairin coşku ile yazdığı şiirlerden örnekler veriyoruz.

GÜL SATICISI

Bir gül satıcısı gördüm uyandığımda
Çok sevindim, gülü kalbe değişeceğine
Gülü kalbe değişeceğine
Bir kalbimiz vardı, hastalık ve yara dolu
İnanamadım önce, gülü kalbe değişeceğine
Gülü kalbe değişeceğine
Pazarlık ettik, «Takas etmem» dedi;
«Güle tapan canını da verir üstüne
Canını da verir üstüne
Sordum: «Can ve kalbini kim değişir bu güle!»
«Pazarlık» bu dedi, «Yaralı ya kalbin
Yaralı ya kalbin»
Canımı da kalbimi de verdim, kalp seslendi
«Hey Ciğerhun bir güle değişti kalbini
Bir güle değişti kalbini»

Fotoğraf: FİKRET OTYAM

PAMUK BİZİM, AMA BİZ CIPLAGIZ

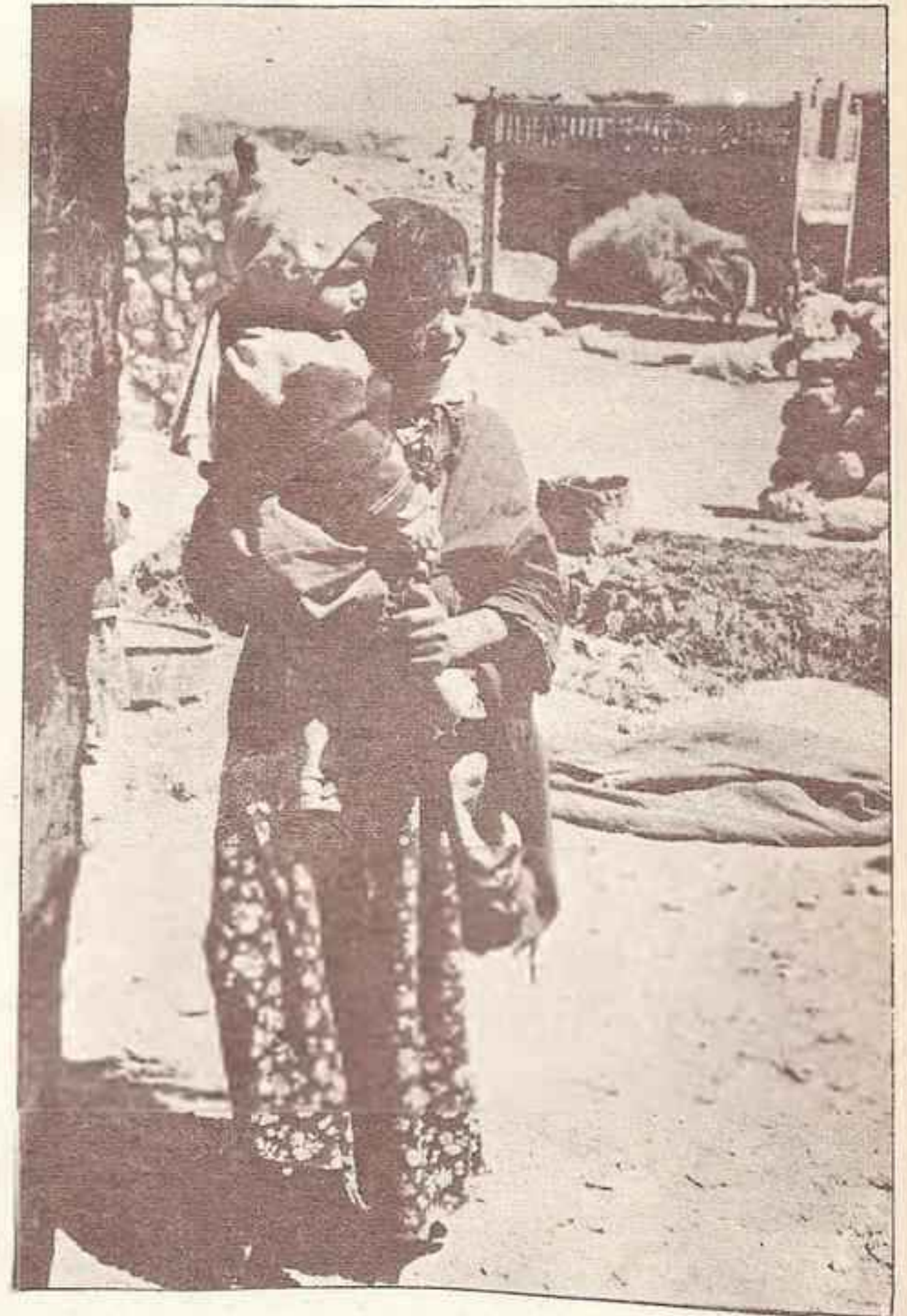
Gözyaşımızla sularız seni, hey pamuk
Bu eller açtırır, bu adımlar güzelleştirir seni,
Elde kazma, elde kürek bütün işlerin bizim omuzlarda
Türküler çığırarak üretiriz seni
Altın babalarına varırsın sonunda.

Pamuk! Bizim toprağın ürünüsen sen
Oysa biz çıplagız ve meteliksiz
Ne kadar yüksekmiş kıymetin, bilmezmişiz
Cahil ve köylü olduğumuz içindir bu yoksulluğumuz
Yüzde bir kadarını da kazandık mı, razı geliriz

Bu altın kaynaklar köylerimizin yanı başında dogar
İşçiyiz hepimiz, köylüyüz
Kollarımız ve bileklerimiz çok güçlü
Gece gündüz demeden çalıştığımız halde
Ayıp değil mi hâlâ yoksul oluşumuz.

Bizim adımızı taşır yurdumuz, bizse içinde yurtsuzuz
Mallarımızı gaspeder pultapıcısı zenginler
Geri, perişan ve sahipsiz kaldığından memleket
Haramiler gaspeder emeğimizi, biz rencberleriyiz
Bağların mevsimini onlar yiyor, bizse bekçileriyiz.

Heb onlar için altına keser, bu kollarımızdan domuran te
onlar üstte biz altta kalacağız uyanmadıkça
Artık uyanıyoruz işte, birlik oluyoruz güçbela
Ağanın beyin az kaldı kafasını kırmaya
Bize kalacak bunca köy, bunca tahıl ve su

Fotoğraf: FİKRET OTYAM

Fotoğraf: FİKRET OTYAM

Kurtulamaz kimse elimizden, vay şuymuş vay buymuşla
Biraz zorlu günler de geçireceğiz bu yolda
Ektiğimizi çabuk kaldırmak için.
Çok adadı yoldaşlar başka ülkelerde kendilerini
Toprak, su ve malı kurtarıncaya kadar.

Yiğit olduk mu, aslanlar gibi
Bizim için altın olur bu buğday ve pamuklar
Aydınlanır köylerimiz, güzelleşir kasırlarla
Okullar, sinemalarla, sular ve yeşilliklerle
Bize kalacak bu makina ve traktörler

Durumumuz düzelecek, cahillik bitecek
Özgürce ve esenlikle çalışacağız
Güler yüzle erkek ve kadınlar, kızlar ve delikanlılar
Kökü kazınacak, ağlayışların, öldürülme ve talanların.
Kardeş-bacı gibi, refah, aydın

Ne ağa, kalacak ne de bey el-ele verdik mi
Birleştin mi her şeyde
Alkışlar ililler (*);
Güler yüzle haykıracağız birağızdan:
Yaşasın hep, yaşasın birliğimiz!

(*) Şenliklerde, özellikle düğünlerde yüksek sesle
birağızdan çekilen sevinç havası

KIZ HABUR

Hey Habur, habur, hey Habur, Habur...
Çok uzun, çok derinsin, dileğim gibi.
Nedir bu çaban; Gürültü hep şorultu
Aklına gelmez mi hiç dinlenme-uyku?
İnilersin hep, bağış, haykırıyla
Ama kimsecikler bilmez senin istediğini
Bilirim: Güçlülük ve ilerlemektir muradın
Yatağın dar, genişlesin diye
Dalgalar atıp, atılırsın öne: bağış-feryatla
Benim gibi özgürlüğe susamışsın sen de
Yırttın zorla bu toprağın sinesini
Bilmem niçin yücelmezsün yine de
Bunca heybetine rağmen
Düşersin bağrına aşksız denizin.
Keşke senin gibi olaydım, dertsiz, yarasız
Esenlikle yaşıyorsun sen, beyinsiz yüreksiz
Kürt olsaydın eğer benim gibi
Görürdün bu gücün dert ve yaralara dönüştüğünü.

Fotoğraf: FİKRET OTYAM

Ceviren: Gani Bozarıslan

ÖNCE BİZDEN...

Yurdun her köşesinden dergimize ulaşan okuyucu ürünlerini iletme ve değerlendirmek için açtığımız bu sayfaya DOĞUDAN BATIDAN GÜNEY'e adını koyarken şu ilkelerden yola çıktık:

Ticari amaç yerine toplumsal amaç güden, bireysel kazanç (kâr) yerine toplumsal kazanım peşinde koşan ve yazarlarıyla, okurlarıyla bir parçası olduğumuz halkın çıkarları için mücadele veren bir derginin en temel besin kaynağı okur çevresidir.

«Okur» sözcüğünün lügat temelinde yatan edilgenliğini ortadan kaldırmak, «biz yazalım, çizelim, siz okuyun» mantığını kırmak için, okurların da yaratıcı olduğu gerçeğini yüksek sesle vurgulamak gerekmektedir.

Bu sayfa bu gün bu boyutlarda ise, yokuşun henüz başında olduğumuzdandır. Birlikte alt edeceğimiz güçlükler göğüs gererken mevzilerimiz mutlaka gelişecek, yaratıcı boyutlarımızla birlikte dergideki ağırlık gerçek sahipleri lehine artacaktır.

Bu sayımızda, dergimizin çıkışını önceden öğrenen sanatçı dostların ürünleri yer alıyor. Dostların sayısı gün geçtikçe artsın istiyoruz. Artık, meydan sizin!..

—HASAN KIZILKAYA İÇİN—

sanki kuru bir daisın. Kollarında serçeler
sanki bir şahansın. Göğsünde çiçekler
geri dönülmez bir kavgayı anlatıyor gözlerin
işte böyle gidiyorsun ölüme. Kollarında serçeler
karşında küçük bir ordu ve beş panzer

(sana kurşun atanlar. Şimdi
çığgın bir başıboşluğu özlüyor..)
Lakin herşeyin karşı konulmaz bir gelişimi
var

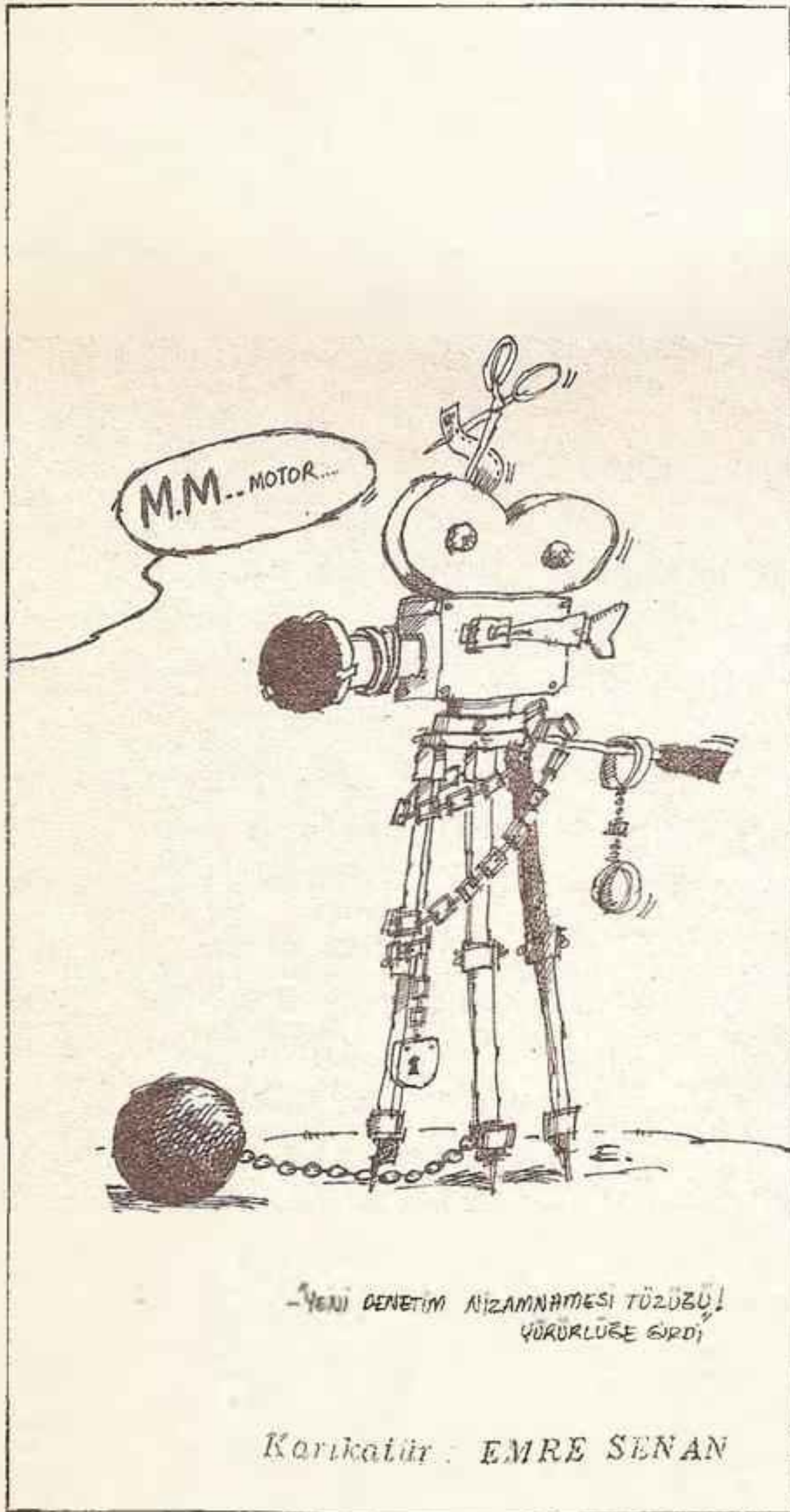
düşün bir; direnmek deyince ne geliyor aklına
ve en çok hangi yangın dağıyor yüreğini
sonsuz bir helezon gibi genişlerken dünya
—Söyle özgürlüğü olmayan balkın
var mıdır silahtan başka siperi

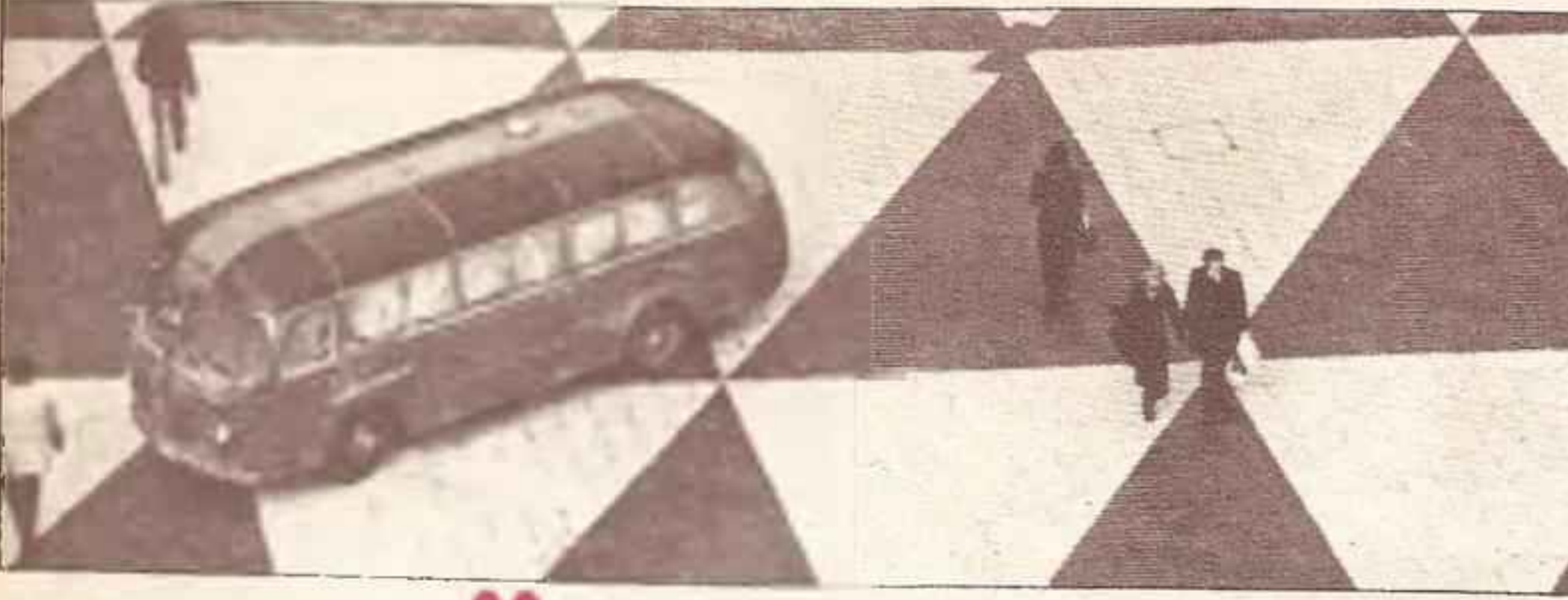
● METİN GÜVEN

ŞİİR Mİ? İSTE BÖYLE...

şiiir bir kavgadır, kavganın içinden fışkırmalıdır
ölüm ardınızda oldukça böyle
cebimizde hergün bir şiiir durmalıdır.
bir şiiir durmalıdır, açılıp okunmalıdır
elimize sınırsız bir kabze değince
şiiir namluda kurşun olmalıdır.
namluda kurşun olmalıdır, ansızın patlamalıdır
sevda yitirilmesine kavga durgunluğuna
yürekten bir ateş gibi harlanmalıdır.
şiiir bir umuttur, gözyaşsız olmalıdır
dosta aydınlık yürek, düşmana yaygın ateş
şiiir bir kavgadır.
kavganın içinden fışkırmalıdır.

● KADRI ÖZTOPÇU

OTOBÜS

Otobüs filminin yönetmeni Tunç Okan bir gazeteciyle yaptığı konuşmada şöyle diyor: «Teknolojik gelişim yolunda çılgınca koşan tüketim toplumuyla, az gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumun insanlarını karşı karşıya getirmek istedim. Bu karşılaşmadaki çatışmayı, uyumsuzluğu göstermek, her iki toplumun birbirleriyle ve kendi içlerindeki ilişkileri, çelişkileri ortaya koymak istedim. Bunu yaparken de inandığım, savunduğum hümanist bakış açısından yola çıktım.»

Tunç Okan görüldüğü gibi birinci olarak teknolojik gelişim yolunda çılgınca koşan tüketim toplumu ile az gelişmiş toplumun çelişmelerini ikinci olarak da her iki toplumun kendi içlerindeki çelişmelerini ortaya koyduğunu ileri sürüyor. Şimdi, filmde ortaya konan bu çelişmeler nelerdir? Gözden geçirelim.

Toplumun temel iktisadi ve sosyal yapısı tarafından belirlenen çelişmeler, temel sınıf çelişmeleridir. Yani o toplumun gerçeğini ifade eden çelişmelerdir. Toplumun iktisadi ve sosyal yapısı, üretici güçler ve üretim ilişkileri

kileri gibi temel kavramlarla açıklanır. Bunlar arasındaki çelişme, başka bir ifadeyle üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişme temel çelişmedir. Üretici güçler ve üretim ilişkileri çelişme halindeyse bu çelişmeler toplumun itici gücüdür. Brecht «Umudumuz çelişmelerdedir» derken bu görüşü dile getiriyor. Bütün bir gelişme sürecinin çelişmesi bu çelişmedir. Kapitalist bir toplumda temel çelişme burjuvaziyle proletarya arasındadır. Kapitalizmin en yüksek aşaması emperyalizm çağında da bu çelişmenin özü değişmez: Burjuvaziyle proletarya arasındaki çelişme temel çelişme olarak kalır. Şiddetlenir ve devrime yol açar. Tunç Okan ilerlemiş tüketim toplumlarıyla, az gelişmiş toplumu karşı karşıya koyuyor. Elbette emperyalist toplumlarla, geri kalmış ülkeler arasında çelişme vardır. Emperyalizm esas olarak geri kalmış ülkeleri yeni sömürgecilik metodlarıyla sömürmektedir.

Ne var ki, filmde doğrudan doğruya geri kalmış, yarı sömürge, yarı feodal ülke insanlarıyla kapitalist toplumun insanlarını karşı karşıya getiriyor. Kimdir bu insanlar? İsveç toplumdaki hangi sınıflardır? Geri kalmış ülke insanları derken hangi sınıfları ifade etmek istiyor? İsveç toplumunda üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki

çelişmeler veriliyor mu?

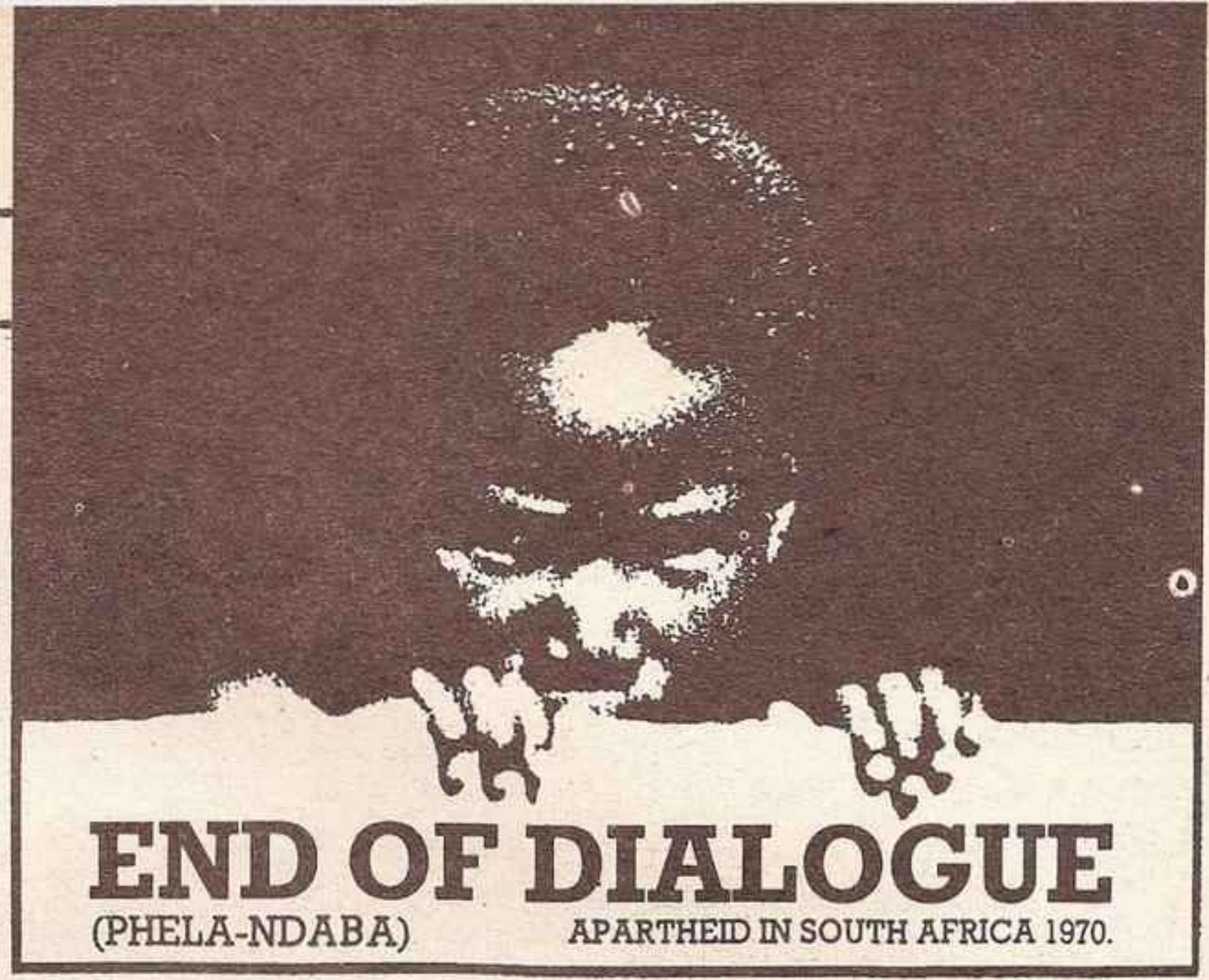
Filmde bu soruların cevaplarını bulamayız. Kaçak işçi olarak çalışmaya giden köylüler gösterilirken emperyalizm ve feodalite ile halkımız arasındaki çelişmenin ip uçları veriliyor mu? Bu da verilmiyor. Aslında bu çelişmeler hem İsveç toplumunun hem de toplumumuzun itici gücüdür.

Tunç Okan ilişkilerden ve çelişkileri ortaya koymak isteginden söz ederken en azından çelişme nedir, sınıf çelişmeleri nelerdir bunları öğrenmesi gerekirdi.

Filmden çıkan bir çok kişi «kafam karıştı» demiştir. Kafalar neden karışmıştır? Kafaları karıştıran şey: Tunç Okan'ın üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki gelişme yerine, «yeni» toplumla onun karşısındaki «eski» toplum arasındaki çelişme yerine, «yeni» toplumda onun karşısındaki «eski» toplum arasındaki çelişmeyi geçirmiş olmasındadır!

İçeriği yanlış olan bir sanat eserinin biçimi, tekniği, anlatım dili ne kadar iyi olursa o derece zararlı olur. Ancak, içeriği doğru bir sanat eserinin biçimi kötü ve sanat değeri yoksa hiçbir işe yaramaz. Otobüs filmi acayp bir atmosferde psikolojik baskı altında dolanıp duran kaçak işçilerimizi anlatıyor. Bu film için bilim - kurgu (science - fiction) filmidir diyebiliriz.

GÜNEY DERGİSİ

Güney Afrika'da Gizli Çekim

*Mahomo'nun
çektiği
filmlerden
bir afiş.*

Gizlilik koşullarında film yapmak dünyanın en zor işlerinden biri. Tehlikeli olduğu kadar baskı güçlerinin engellemeleri yüzünden gerçekleşmesi güç olan bu işi, Güney Afrikalı militan sinemacı Nana Mahomo hem de iki kez başardı. Mahomo ve ekibinin çalışması sonucunda sinema ırk ayırımına karşı mücadele eden Afrikalıların elinde güçlü bir silah haline geldi.

İrkçi beyaz azınlık rejimine karşı mücadele eden örgütlerden biri ve en militanını kabul edilen Pan Africanist Congress (PAC)'in yıllar öncesinden üyesi olan Nana Mahomo on yıl kadar önce sürgün yaşamına başlamış, 1969 yılından başlayıp oluşturduğu sekiz kişilik sinemacı grubuyla iki kez gizlice ülkesine girmiştir. Bu film çalışmaları, iki belgeselin militan sinema arşivlerine kazandırılması ile sonuçlanmıştır.

Kendisi ile yapılan bir söyleşide Mahomo, Londra'da

da G. Afrikalı sürgünlerle birlikte «Morena Films» i kurduklarını, ilk filmi «Phela Ndaba» nın 1969 da çekilip 1970 de gösterilmeye başlandığını anlatmıştır. Yapımcının ikinci ve son filmi ise 1974 yılında tamamlanan «Dimbaza'daki Son Mezar» dır.

Militan sinemacı olup da gizlilik koşullarında orta metrajlı iki film yapabilme başarısı gösteren yapımcı sıfatını kazanan Mahomo, bu işi «Beaulieu» marka basit bir kamera ile gerçekleştirdiklerini, oysa çekim için baş vurdukları kişilerin, genellikle sinemanın büyük maddi olanaklar isteyen bir sanat dalı olduğuna inandıkları için kendilerine katılmadığına işaret etmektedir. Yapımcı daha sonra, sözle ifade edemediği birçok şeyin görüntü yoluyla kitlelere çok daha kolay ulaştırılabildiğini, bundan sonra da politik sinema çalışmalarını sürdürme kararında olduğunu belirtmektedir.

SİNEMA

Korku filmlerine neden gidilir?

GÜNDÜZ VASSAF (Psikolog)

İstanbul'da kimle konuşsam Suspiria adlı korku filminden söz ediyordu. Uzun zamandan beri ilk kez bir filmin biletleri karaborsaya düşmüş. Anne, baba, çoluk çocuk, halk akın akın bu filme koşuyor. Suspiria'yı görenler böylesine vahşi, her sahnesinden adeta kan damlıyan dehşet verici bir film görmedik diyormuş. Film öylesine korkutucuymuş ki, seyircilerin hayatı sinema tarafından sigorta ediliyormuş.

Arkadaşlarım bir gün bana geldi. «Sen psikologsun,» dediler, «belki anlarsın. Halk kendisine vahşetten başka bir şey göstermiyen böyle bir filme niçin gider?»

Ben de merak ettim. Kalktım bir gün Beyoğlu'nda Suspiria filmini görmeye gittim.

İlk işim bilet almak için kuyrukta bekliyenlere bu filme niçin geldiklerini sormak oldu. Bakın neler dediler;

«Korkudan daha güzel şey olur mu abi? Duygularım tatmin oluyor.»

«Bol reklamı oldu. Sigorta yapılmıyormuş. Heyecanlı dakikalar geçirmek istiyorum,»

«Korkunç sahnelerden zevk alıyorum. En çok ölüm sahnelerini filan seviyorum.»

«Methettiler. Çok korkulu ve kanlıymış.»

Filmi seyrettikten sonra ise çıkanların çoğu şöyle diyordu:

«Reklamlarıyla kandırmışlar bizi. Biz ağız tadıyla korkamadık.»

Bir de size filmin reklamlarından örnek vereyim:

«Türkiye İş Bankasının kuruluşu Anadolu Sigorta film seyircilerini sigortalı olarak bu çağdaş uygulamayı dünyada ilk kez gerçekleştirdiğinden vs.»

Veya,

«Film şirketi yöneticileri aynı zamanda sinemada ilk yardım tedbirleri aldıklarını belirtmiştir...»

Bilet kesen adama sordum. «Ne tedbiri yahu?» dedi, yer gösterene sordum, «Limon kolonyası var abi» dedi.

Yani anlayacağınız film şirketi, sineması, sigortası, bankası bir güzel birleşmişler halkınıza heyecanlı dakikalar geçirtmek uğruna.

Bu tip filmler Amerika,

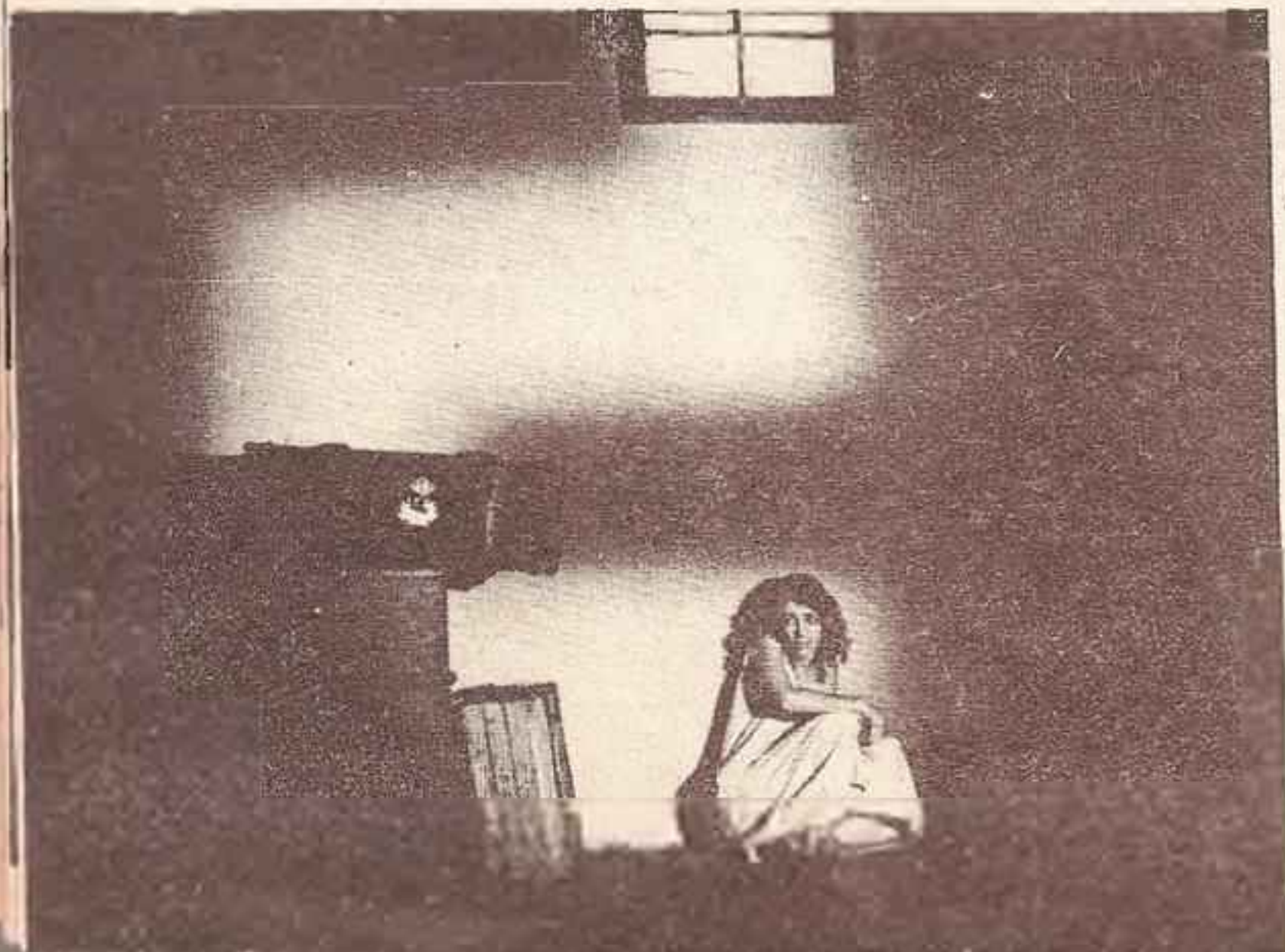
Almanya gibi kapitalist ülkelerde çok tutuluyor. O ülkelerde de kimi insanlar insan olmaktan çıkmış.

Şimdi de gelmişler bizim insanımıza bu vahşetin ticaretini yapıyorlar. Türkiye'de de bu vahşetin piyasası var. Büyük kentlerimizde insanlar birbirlerine yardım etmekten, sokakta yürümekten, evinin kapısını açmaktan korkuyor. Memlekette can güvenliği kalmamış. Filme olan ilgi bir ölçüde bizim toplumumuzdaki vahşeti yansıtıyor. Bu vahşetin bizim de günlük hayatımıza ne denli yerleştiği filmi görmeye gelenlerin söylediklerinden belli. Halkımız, insanların sapıkça öldürüldüğü vicak vicak kan akan filmleri ilginç, heyecanlı ve güzel buluyor.

Suspiria filmi olayı büyük reklam kampanyalarıyla halkın duygularının nasıl sömürüldüğünün iyi bir örneği. Bence film o kadar korkunç değil. Ama sigorta, ilk yardım filan diye öylesine reklam yapılmış ki, halkı korkacağına kandırmışlar, inandırmışlar. Bunlar reklamcılıkta kullanılan psikolojik aldatmaca oyunları. Başka bir örnek, çok acıklı diye reklamı yapılan bir filmde önce seyircilere bedava mendil dağıtılması. Gelin de ağlamayın şimdi.

Kapitalist ülkelerde halkın duygularının reklam yoluyla sömürülmesi sık rastlanan bir olay. Bu da onlardan bir örnektir.

*Suspiria:
Yapılan
büyük
reklamlarla
seyirci
çekmeye
çalışılan
filmden bir
sahne.*

Set işçileri Derneği Başkanı Mevlüt Ekinçi'ye Sorular

Mevlüt Ekinçi

SORU — Set teknisyenlerinin, set işçilerinin Yeşilçam sineması içindeki görevleri nelerdir?

YANIT — Bir filmde iki, üç, beş yapımıcının keyfine göre set teknisyeni çalıştırılır. Film çekimi sırasında görev yapan set işçileri setle oyuncunun, kameramanın, yönetmenin dediği şunu yap, bunu yapılarla ilgilenirler daha çok. Bir filme başlanacağı zaman prodüksiyon amiri bizim toplandığımız kahveye gelir, kendine uygun bir arkadaşına şu tarihte filme başlıyoruz, yanına iki ya da üç

kişi daha al, çekim günü gelir. Bu arkadaş da yanına beraber çalışmak istediklerini toplar, çekilecek filmin ne olduğundan habersiz, çekime çıkarlar. Sette herkes bir şey söyler, kimin ne dediği belli değildir, bozuk düzensiz bir çalışma yapılır. Set işçisinden ne istenildiği tam belli değildir, ne yapacağı tam belirlenmemiştir. Makyajla mı ilgilenecek, dekorla mı, kostümle mi ilgilenecek ya da tehlikeli sahnelerde special effect dediğimiz işi mi yapacak, tam belli değildir, hepsini gerektiğinde yapma durumunda kalır. Yönetmen o an önüne hangimiz gelmişsek ona talimatını verir. Biz Film Set Teknisyenleri Derneği olarak diyoruz ki, sette çalışacak arkadaşlar hiç olmazsa beş kişi olmalıdır, bunlardan biri art-directeur görevini üstlenir, aslında bir art-directeur'ün hizmetinde olması gerekir ama yapımıcılar maliyeti arttırmamak için bu işi de bizden ister, aynı şekilde bir diğeri makyajla, öbürü kostümle ilgilenebilir. Esasında bunlardan anlayan uzmanların Yeşilçam'da sayısı çok sınırlıdır. Bu nedenle set teknisyenleri bunlarla da il-

gilenirler, bu yapımıcının da bir bakıma işine gelir. Yoksa bu iş tam gerektiği gibi olsa örneğin bir dekoratör olur onun da bir grubu olur, bir kostümcü grubuyla çalışır. Set işçileri çalışma süresince olacak bütün hammallık işleri de yüklenir. Örneğin Battal Gazi gibi tarihi kostümlü filmlerde biz bütün aksesuarı kamyonlara yükleriz sabahleyin, sonra terli terli kamyonun üstünde yol alırız, sete gelindiğinde her şeyi aşağı indiririz, biz artık kendimizden geçmişizdir yorgunluktan.

SORU — Yeşilçam'ın bu set teknisyenliği, set işçiliği işlerini gören arkadaşların genel sayısı kaçtır?

YANIT — Derneğimiz bu konuda araştırma yaptı, çizelgeler hazırladı, kimin nerede ne kadar çalıştığı üzerine. Ortalama 50 kişi bütün Yeşilçam'ın film işlerini görürler, her filmde ortalama üç set işçisi çalışır. Yeşilçam'da film yapan 37 firma vardır. Bunların ancak 15-20 kadarı sağlam, sürekli firmalardır. Set işçiliği ağır bir iştir. Bir arkadaşımız bu yüzden öldü, bir diğeri hastahane yatmaktadır şu sıralar. Biz dernek olarak onunla ilgileniyoruz, ki 5-6 aydır yatmaktadır, bütün ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz. Bu

arkadaşların rahatsızlıklarının esas nedeni kötü beslenmedir. Yaptıkları insan üstü çalışmalar karşısında yeterince besin alamamaktadırlar. Çalışma saatleri 14 - 15 saat, bazen 24 saat olabiliyor.

SORU — Bu çalışma koşulları karşısında set işçilerinin ne gibi güvenceleri vardır, bu konuda bugüne kadar neler yapılmıştır?

YANIT — Hiçbir sosyal güvencesi yoktur, hiçbir dayanağı yoktur kendinden başka. Son olarak işte bizim dernek bir parça destek olmaya çabalamaktadır. Bir set işçisi filmde çalıştığı sürece haftada 800 ile 1000 lira arası bir para alır. Eski zamanlarda çekimi bir, birbuçuk ay falan süren filmler oluyordu, bugün artan maliyetler yüzünden çekim günleri azalınca bizler de kötü duruma düştük. Set işçilerinin bir yılda kaç filmde çalıştığını kestirmek biraz güç. Ben kendi hesabıma bir yılda yedibuçuk, sekiz aydan fazla çalışabileceğimi pek sanmıyorum. Ama bu bütün bir yıla yayılmıştır. Bizde haftalık sekiz gün üstünden hesap edilir, Salı günü işe başlamışsa bir dahaki Salı akşamı ancak haftalığı hak ederiz. Film haftayı doldurmadan biterse gün hesabı para verirler, çalışılmayan hafta arası günler için para vermezler. Hiçbir firma sigorta ödemez genellikle. Şu sıra hastahanede olan arkadaşımız sigortalıdır ve 20 yıldır set teknisyenidir. Araştırdık ancak iki yıllık sigortası çıktı. En son Akün Film Şirketi'nde, Ali Rıza

Binboğa'lı filmde 27 gün çalışmış ama 13 gün sigortalı gösterilmiş. Ben çalıştığım yere sigortamı yatır diye zorlayamıyorum, çünkü adam beni işten atar sonra. Ben bu işe 1962 yılında başladım; sigortalıyım, yani 17 yıldır çalışıyorum, üç yıllık sigortam ya var ya yoktur.

SORU — Bu aksaklıkların çözülmesi için neler yapıyorsunuz?

YANIT — Yeşilçam içinde çeşitli zamanlarda örgütlenme girişimleri olmuştur. Biz şimdi Film Set Teknisyenleri Derneği'mizi oluşturduk.

Mevlüt Ekinci Anıt Kabir'de

Kendi sorunlarımızla ilgilenmek için. Şimdilik toparlanma dönemindeyiz. İlerde sendika şekline dönüşmeyi düşünüyoruz eğer mümkün olursa. Biz derneğimizi 1976 yılında kurduk. Daha çok kendimizle, bir araya gelmekle ilgili çalışmalar yaptık. Çalışma koşulları, çalışma günleri üzerine araştırmalar yaptık. Derneğe üye olmayanlar set işçiliği yapamamasın dedik. Bunda bir dereceye kadar başarılı olduk ama ki-

mi yapımcıların bizim dışımızda insan çalıştırmasını önleyemedik. Ekimin başlarında Erler Film hesabına işe başladık. Yapımcı Türker İnanoğlu dernek dışı birini çalıştırmaya başladı, gidip kendisiyle konuyu görüştük, yabancılara çalıştırılmamasını istedik. Türker İnanoğlu o kimseyi kendi sinemasında sürekli çalıştırdığını, bu filmde de çalıştıracağını, onu çıkarıp yerine bizden birini alamayacağını söyledi. Biz dernek olarak orada çalışan arkadaşlarımızı geri çekmeyi düşünüyoruz şimdi, bakalım sonuç nasıl olacak. Sigorta bakımından da hangi arkadaşımız nerede çalışıyorsa, o firmanın muhasebesine gideceğiz ve çalıştığı gün kadar sigortasını yaptırılmasını isteyeceğiz. Buna rağmen istediğimiz sonucu alabileceğimizi sanmıyorum, eksik yatırımlardır, bu nedenle durumu sosyal sigortalarda incelemek ve denetlemek istiyoruz.

SORU — Son yıllara kadar set işçilerinin çalışabileceği tek yer Yeşilçam'dı, şimdilerde reklam filmi yapımcılarının yaygınlaşması set işçilerinin buralarda iş bulma olanaklarını doğurdu. Bu gelişme ne gibi sonuçlar yaratabilir?

YANIT — Bazı arkadaşlarımız reklam firmalarında aylıklı olarak çalışmaya başladılar. Bu arada piyasa ile de temelli bağlarını koparmıyorlar. Ben de şimdilerde bir reklam şirketinde çalışıyorum. Çoluğum, çocuğum var, hayatımı bir düzene sokmak zorundayım, şimdi sürekli a-

lacağım parayı biliyorum, belirli bir iş garantim var, sigortam, vergim yatırılıyor. Son yıllarda yalnız set işçisi değil yönetmenler, kamermanlar falan da reklam şirketlerine girdiler.

SORU — Film-San hakkında ne düşünüyorsunuz?

YANIT — Görünüşte Yeşilçam'da çalışanların yararı için kurulmuş bir vakıftır sözde. Bugüne kadar bu vakfın Yeşilçam'daki hiçbir derneğe bir yardımı olmamıştır. Bir arkadaşımız öldüğünde Film-San onun cenazesini

SORU — Yeni sansür uygulaması konusunda siz set işçilerinin görüşü nedir?

YANIT — Biz çalıştığımız filmlerin iyi ürünler olması için kendimize düşen çabayı gösteriyoruz. Her filmde bizlerin de payı vardır, onlar biraz da bizim filmlerimiz sayılır. Bu açıdan filmlere uygulanmak istenen sansür bizi de çok ilgilendirir. Bugüne kadar sansür uygulamaları Yeşilçam'daki film çalışmalarının kalitesi üzerinde hiç olumlu etkilerde bulunmamıştır. İyi filmlerin çoğu sansür-

di 50'ye düşmüştür. Bu da bizim çalışmalarımızı sınırlamaktadır. Sansür kurulunda bizlerden hiç kimse yok.

SORU — Sansüre karşı yapılan «Sinema emekçileri yürüyüşü» nü sonuçları ve kazanımları açısından değerlendirir misiniz?

YANIT — Yürüyüş bazı gerçekleri açığa çıkarması bakımından genel olarak yararlı olmuştur. En önemlisi sinema emekçilerinin birleşmesini sağlamasıdır. Şimdiye kadar çeşitli girişimlere rağmen böyle bir birleşme sağlanamamıştı. Bir başka yararı, yürüyüşten sonra denetimdeki filmlerin birbiri peşisıra çıkması olmuştur. Yürüyüşten 2-3 gün sonra 15-20 film birden çıktı, iş hayatı yeniden açıldı, işsizlik tehlikesi bir ölçüde geriletildi.

SORU — Bundan sonra Yeşilçam'da yeni örgütlenme kırıltılarına rastlanabilir mi?

YANIT — Şimdilerde önemli bir gelişmenin eşiğindeyiz. Bugüne kadar kurula gelmiş işverenlere dayalı sendikalar yerine, gerçek sinema emekçilerinin örgütlenmesi olasılığı belirdi. Sinemanın özgül yapısına uygun bir sendikayı gerçekleştirme çabası içindéyiz.

Bu noktada da bazı pürüzler var elbet. Farklı meslek gruplarından doğan tali ilişkiler var ortada. Fakat baş çelişki karşısında bu tali ayrımları bir süre bir kenara iteceğiz. Bu sendika gerçek sinema emekçilerinin sendikası olacak. Patron durumunda olan bazıları aleyhinde olacaklar bu girişimin, ama birleşirsek başaracağız.

Sinema emekçileri Ankara'ya yürüyor.

kaldırmış, çiçek yaptırmıştır. Yalnız vakfın işi cenaze kaldırmak değil ki. Vakfın kurulmasında emeği geçmiş kimi arkadaşlar, sonradan çalışanların sigorta gibi sorunlarıyla ilgilenmek istediklerinde ilişkilerine son verildi. Çalışanların çoğu kahve köşelerinde günlerce otururlar kumar oynarlar. Bence vakfın Yeşilçam'la hiçbir ilgisi yoktur, yalnız Ümit Utku'nun emellerine araç olan bir şeydir. Bugüne kadar bizlerle hiç ilgilenmemiştir.

le mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bugün de yeni sansür uygulaması Yeşilçam'a olumlu bir katkı getirmeyecektir. Ama patronlarımız işin bu yönüyle bugüne kadar olduğu gibi gene ilgilenmeyecekler, kazançlarını etkileyen yönleriyle ilgilenecekler ve sansürle anlaşıacaklardır. Sansür çağdışı bir şeydir ve ortadan kalkmalıdır. Sansürün bize bir zararı da yapılan filmlerin sayılarının düşmesine yol açmasıdır. Evvelden 100 - 200 film çevrilirken şim-

ye! ye!
elvis

*Emperyalist
kültürün
müzik
alanındaki
temsalcisi
Elvis Presley...*

ELVIS PRESLEY OLAYI:

Yaşamı kadar ölümü de kapitalizmin kurallarına aykırı düşmedi Elvis Presley'in. Ölümünden daha bir kaç gün geçmeden Elvisin plakları, yaşamöyküsel kitapları ve de filmleri yeni baştan kapladı tüm pazarları. Böylece ölümü de kârlara yeni kârlar katılmasına olanak sağladı.

ABD'nin Tennessee eyaletinde resmi yas ilân edildi, bayraklar yarıya indirildi. «Elvisle ülkenin kendi öz bir parçasını yitirdiği» en yetkili ağızlarca açıklandı. Müzik magazinlerinin özel sayıları, Batı'nın belli başlı televizyon ve radyo istasyonlarının alelacele hazırladıkları özel programlar birbirlerini izledi. Kısaca Elvis Presleyin vazgeçilmez önemi vurgulanmak istendi bazı çevrelerce.

Olay nedir?

1950'lerin ilk yarısı. Amerika-

da işsizlik özellikle gençlik kesimini büyük çapta etkiliyor. Kore savaşı daha yeni bitmiş, silâh sanayinin tükenmez gereksinmelerini karşılamak için Vietnam müdahalesinin ön hazırlıkları yapılmakta. «Soğuk savaş» alabildiğine kışkırtılmakta, daha önce McCarthy cadı kazanını kaynatarak, Amerikanın yayılmacı siyasetine karşı içteki direnmeleri ortadan kaldırma çabalarını başlatmış.

Eğlence sanayinin güçlü tröstü Radio Corporation of America (RCA) için bu genç şarkıcı çoktandır aranan adamdır. Siyasal ve ekonomik baskılar altında bunalan Amerikan gençliğinin düzene karşı duyduğu direnme eğilimi (bu direniş kendiliğinden ve yarı bilinçli olsa da) bir çok kimseyi tedirgin etmektedir. O halde hem bu direnmeyi düzene zararlı olmayacak bir biçimde saptırmak, hem de bu durumdan para kazanmak için yararlanmak gerekir. Kapitalizmin üstün yetenekli danışmanları olayı böylece saptarlar.

Elvis Presleyin yıldız diye tanıtılması ile birlikte, kendisine kar-

şı yoğun bir eleştiri kampanyası başlatılır. «New York Times» gazetesi, kilise çevreleri ve gerici kadın dernekleri bu kampanyanın başlıca başı çekenleridir. Rock'n Roll'un Batı kültür değerlerini yokedeceği, gençliği ahlaksızlık ve müstehcenliğe yönelttiği türünden yüzeysel suçlamalardır bunlar. İstenen etkiyi sağlayacak iki karşıtın birleştirildiği eksen böylece kurulur. Mademki egemen çevre sözcüleri belli bir suçlama ile Elvis Presleye karşı çıkıyorlar, o halde bu çevrelere karşıt olan gençlik de kendisini Elvis Presley ile özdeşleştirebilir.

Rock'n Roll müziği ve Elvis Presley tapınmacılığı ikinci, giderek üçüncü bir aşamada Amerikanın dışındaki ülkelere de yayıldı. Müziğin işlevi bu durumda da temelinde aynı idi: gençliğin direniş duygularını saptırmak, bunları ticari olarak sömürmek ve bu yolla çok büyük kârlar sağlamak. Ancak şimdi yeni bir etken daha katılmıştı: yozlaşmış bir müziği yayarak, gençleri kendi ülkelerindeki kültürden koparmak, halk müziğinin unutturulmasına katkıda bulunmak ve «Amerikan yaşama biçimini» o ülkelerde yaygınlaştırarak, Amerikan dış siyasetine dolaylı olarak yardımcı olmak.

Elvis Presley'in belli bazı kişisel yetenekleri ününü ve zenginliğini sürdürmesine olanak sağladı. Ancak kişisel evrimi, hizmetinde olduğu kapitalist düzenin neredeyse küçük çapta bir örneği oldu. Doymak bilmeyen bir yemek hırsı, gençliğinde yakışıklı olan vücudunu dengesiz bir şişmanlığa sürükledi. Bu kez karşıt bir aşırılığa saplanarak zayıflamak için günlerce aç kaldı, ruhsal bunalımlara düştü. Bu çelişik durumdan kurtulmak için kendi eliyle aldığı zayıflama haplarının ölümüne neden olduğu söylenmektedir...

Derleyen:

YAKUP ÇİFTÇİ

Melike Demirağ ile bir söyleşi

SORU — Televizyona yeni-
den çıkmaya başladınız. An-
cak gene belli bir kısıtlama
söz konusu. Bu konudaki dü-
şünceleriniz?

YANIT — Televizyona u-
zun süredir çıkarılmayışım
«Bir kişiye yapılan haksızlık»
ya da «Benim dünya görüşü-
mü engelleme» hudutlarını
aşmış «Yasaların uygulanıp
uygulanmaması» sorunu ha-
line gelmişti nerdeyse.. Bu
nedenle belli kısıtlamalara
uyarak da olsa TV'ye çıkma-
yı uygun buldum. Ancak «kı-
sıtlama» larla mücadeleyi
elbette ki sürdüreceğim. Ör-
neğin «Ninni» adlı parçam,
Danıştay kararına rağmen
hâlâ yayınlanmıyor. Sorum-
lular hakkında kişisel hukuk
ve ceza davaları açmaya ka-
dar her yasal hakkımı kulla-
nacağım. Toplumsal içerikli
hafif müzik parçalarına ve
böyle parçalar okuyan sanat-
çılara ekranları ve mikrofon-
ları kapayarak onların halk-
la ilişkisini kesmek istemele-
ri çok doğal. Bunu başarmak
için yasa ve yönetmelikleri
çiğnemek zorundalar. Bu da
ben ve benim gibi arkadaşla-
ra en sağlam dayanağı sağlı-
yor. Sanatımı halk için yapı-
yorum, yasalar benimle. Kor-
kacak ve çekinecek bir şeyim
yok.

SORU — TV'nin kitleler ile
ilişki kurma açısından önemi
sizce nedir?

YANIT — TV bir anda 20
milyon kişiyle iç içe geçiriyor
sanatçıyı. Önemi üzerine baş-
ka bir şey söylemeye gerek
var mı? Konserlerde 600-800
kişiye seslenebiliyorsunuz.

Spor salonlarında yapıyorsa
5-6 bin. Bir konser bileti 30-
40 lira. Oysa TV ile 20 milyon
kişinin oturma odasındayım
aynı anda. «Bana ne, TV'ye
çıkmasam da olur» dememe-
liyiz. Devlet radyo ve TV'si
yasalar çiğnenmeden bizlere
kapatılamaz.

SORU — Ülkemiz sinema-
sının içinde bulunduğu du-
rum konusundaki görüşleri-
niz nelerdir? Yeni çalışmal-
arınız var mı?

YANIT — Sinemamız bir
yandan devlet, bir yandan da
«para kazanmak için her yo-
lu mübah gören bezirganlar»
tarafından çıkmaza sokulmuş
görünüyor. Kalitesiz yapımla-
rın yanı sıra «Vurdu-kırdı» lı
filmler ve «Seks ticareti» se-
yircinin yarından çoğunu sine-
ma salonlarından zorla kaçı-
rdı. 1961 Anayasasının özüne
ve sözüne aykırı «Sansür» ise
gittikçe ağırlaştırılarak «Top-
lumsal düzenin en hafif eleş-
tirilerine» bile kapıyı kapalı
tutuyor. Hiç film teklifi al-
mıyorum. Sanat çizgime ters
düşmeyecek bir senaryonun
sansürden geçmesi düşünüle-
mez. Bugünkü sansürden ge-
çen bir senaryoyu ise, kabul
edip oynasam siz beni ayıpla-
maz mısınız?...

SORU — Ya müzik çalış-
malarınız?...

YANIT — Bir «Uzun çalar»
hazırlıyorum. Sekiz yeni par-
ça var. Çoğu güncel toplum-
sal olaylardan ve «açık açık»
söz ediliyor. Ancak her gün
öyle yeni olaylar birbirini iz-
liyor ki, bir şarkıyı bitirene
kadar olayların güncelliğini
kaybetmesinden korkarım.

“Cesaret Ana,, Oyunu

ADEN BETİL

Bertolt Brecht'in, «Cesaret Ana» oyunu, Şehir tiyatrolarının Tepebaşı Deneme Sahnesi'nde sergileniyor.

Daire biçimindeki salonun bütün çevresinin sahne olması oyuna çok olanak sağlıyor. Döner Sahne yerine, döner koltuklar düşünülmüş.

Oyunun oynanışı da güzel, oyuncular oyunu aksatmadan seyirciye iletiyorlar. Dekor, giysiler, yönetim hepsi güzel... Güzel derken, bütün bunların tiyatro olayını biçimde tamamladığını söylemek istiyorum.

«Epik oynanıyor» veya «epik oynanamıyor» tartışmasına girmeyeceğim. Bir «entellektüel» de, biçimde bazı hatalar bularak bu oyunu beğenebilir.

Ben, oyunun konusunu tartışmak istiyorum. Oyunun kahramanı Cesaret Ana, savaşta cepheleri dolaşarak, öte-beri satan ve bu yolla geçimini sağlayan bir kadındır. Onun savaşta tuttuğu taraf yoktur. Hangi tarafın cephesinde ise onun bayrağını çeker. Savaşa karşıdır. Fakat, geçimini cephelelerde askerlere, eski giyecek, bazı yiyecekler ve içki satarak sağladığından savaşın bitmesini de istemez. Çocuklarını kendisine yardım ettiklerinden, savaşa katmak istemez. Ama üç çocuğunu da savaşta kaybeder. İşte, oyun sadece Ce-

saret Ana'nın öyküsü olarak kalıyor. Bir mesajı yok. «Seyircinin hiçbir problemine çözüm getirmiyor.» demiyecğim. Çünkü, fanatik Brecht'ciler, «epik tiyatro çözüm getirmez, çözümü seyirciye bırakır.» diyecekler. Tartışma başka yönere gitmesin diye; bu oyun, önemli hiçbir şey söylemiyor, göstermiyor ve sormuyor diyeceğim. Yani, Brecht'in korktuğu başına gelmiş. Seyirci tiyatrodaki yemeğini hazmedip, kafasında hiçbir önemli sorun uyanmadan çıkıp gidiyor. Yöneticiler, seyirci oyunda uyumasın diye koltukları rahatsız yapmayı düşünmüşler. Oyunda seyirciye birşey demedikçe, koltuklara çivi de koysalar, konuyu halledemeyeceklerdir.

Oyunun konusu savaş ortamında geçtiğinden, savaşa da değiniyor. Şöyle: «Savaş kötüdür» deniliyor. Peki, her türlü savaş kötü müdür? Buna cevap yok. Haklı savaş ile haksız savaş ayırıp, oyunda konu olan haksız savaşın kötü olduğunu vurgulamak gerekmez miydi?.. Brecht başka oyunlarında, haklı savaş savunur. Örneğin, İspanya iç savaşında geçen «Carrar Ana'nın Silahları» oyununda, oğlunu savaşa göndermeyen Carrar Ana'yı eleştirir. Ve sonra da Carrar Ana'yı, halk cephesinden yana savaşa katar. Brecht'in, «Cesaret Ana» oyunundaki bu eksikliği, sahne uygulamasında giderilmeliydi. Çünkü, üçüncü dünya savaşının kaçınılmaz olduğu günümüz dünyasında, savaş önemli bir sorun...

Günümüzde, haksız bir savaş konu edinen bir oyunda, savaş çıkartacak olan süper iki devletin rekabetinin ve bunlardan, detant - yumuşama politikasının arkasına gizlenerek savaş kıskırtıcılığı yapanının teşhiri mutlaka gerekmektedir.

Program Dergisinde seyirciye sorular soruluyor: «Cesaret Ana kimdir?», «Savaş-ekonomi çarkının dişlileri arasında tüm çocuklarını yitirirken, kazanç sağlamaya çalışan bu kadın, yaşadığı düzenin hiç mi farkında değildir?», «Olaylardan hiç ders almaz. Bir şey öğrenmez mi?», «Niçin karşı koymaz?», «Yoksa bilir, bilir de gene de bugün bir arabasının bir gün, on-yüz-bin araba filosu olacağı umudunu yüreğinden söküp atamaz mı?» Cesaret Ana, yaşadığı düzenin farkındadır. Olaylardan ders de alsa, bir şey de öğrense karşı koymaya da kalksa, çıkış yolu ne olacaktır?.. Oyunda bu ne gösteriliyor, ne de ipucu veriliyor. Brecht'in, bu konudaki eksikliği de sahnelemede giderilebilirdi. Sahne uygulamasında oyunun güçlendirilmesi düşünülmemiştir.

B. Brecht'in de hata ve eksiklerini taşıyan «Cesaret Ana» oyununda sahne uygulayıcısının da yardımıyla, Cesaret Ana tipinin suçlanması öne çıkarılmış. Oyunun bir yerinde, Cesaret Ana, savaş savaştı tükcarlarının çıkarttığını söylemesine rağmen, Cesaret Ana hedef alınarak, esas hedef saptırılmış ve savaş tükcarları gözardı edilmiştir.

KİTAP ELESTİRİSİ

Büşra
Zarifoglu

ÖLÜ ORDUNUN GENERALİ

«Ölü Ordunun Generali» İsmail Kadare'nin dilimize çevrilen ilk romanı. 1960'ların sonlarına doğru Arnavutlukta yayınlanan bu roman hemen birçok batı diline çevrildi ve sadece Arnavutluk edebiyatının varlığını göstermekle kalmayıp gücünü de kanıtladı.

Romanın kahramanı faşist İtalyan işgali sırasında can verip Arnavutluk topraklarında kalan askerlerinin kemiklerini toplamaya gelen bir İtalyan generali. Ona eşlik eden rahip ölüme mahkûm edilen faşizmi kazıp çıkartmaya yardımcı olacak dinsel otorite rolündedir. Çalışmalarının anlamsızlığı içinde boğulan General konyak, rahip ise kakao içer hafta sonları. Zihinleri daima yaptıkları işlerden uzaktır. General yozluğa rahip ise katılığa gömülüdür.

Devrimci bir ülkenin gururlu insanları, her ikisi üzerinde de yapacakları kazıların bin katı bir manevi

baskı yaratır. Bu baskıdan kurtulabilmek için yüce bir görev yaptıklarını düşünür dururlar. Ama gerçek, faşizmi bu topraklara gömmüştür.

Bu tezat, romanda ince bir alayın sürüp gitmesine kaynak oluşturur. Kadare, canlı anlatımıyla, ince mizahıyla faşizmi bir kez daha tüm dünyada toprağa gömerken aslında general ile rahipte somutlaştırdığı iki çeşit geriliği birbirlerinin gözünde yerle bir etmektedir. Yozluk, anlamsızlık, utanç özellikle generalin sık sık küçük düşmesine neden olur. Bir törende oyunlara katılma cüretini de gösteren general güçlü ve gururlu kişiler karşısında bir insanlık dramını simgelemektedir.

Generalin yenileşimi olaylar ve duygular arasında ustaca yarattığı gerilimlerle veren Kadare, bu romanında klasiklerde gördüğümüz yoğunluğu güçlü bir şekilde sunmaktadır.

POTEMKİN ZIRHLISI

YAKINDA ÇIKIYOR

DÜĞÜN

İsmail Kadare'nin dilimi ze çevrilen ikinci eseri «Düğün» de bildiğimiz ya da alıştığımız roman türünü göremiyoruz. Bir «kahraman» ya da tek bir olay derinlemesine incelenmemiş. Yeni bir toplumda yeni değer yargılarıyla birlikte birçok kahramanı tanıyoruz. Roman, bu anlatımıyla her ne kadar okurun geleneksel bakış açısını yanıltıyorsa da aslında

doğal niteliğiyle kendi okurunu da o denli kazanabilecek güçte. Bazı kişilerin rahatlıkla «yüzeysel» diye eleştirebilecekleri «Düğün» ün bir belgesel niteliği olduğu söylenebilir. Fakat ancak bu kadar canlı, ancak bu kadar doğal ve etkileyici bir belgesel... halk kitlelerine seslenen bir dizi öykü.

«Düğün» sosyalist inşa döneminde halk kitlelerinin yeniye ve devrimci olana geçişini inançla yaşatmaktadır. Geriliği ıssızlık ve yenilgi içinde bırakarak duygulara, değer yargılarına, eğlencilere ve fabrikalara, her şeye kendi benliği ile dört elle sarılanları göstermektedir.

Dağlı genç kız Katrina ile işçi damat Cavit, türlü türlü kişiliklere sahip olan fakat her tür kişilikte gericiliği halktan tecrit etmeyi amaçlayan emekçi arkadaşları arasında yeni mutluluk anlayışını simgeliyorlar. Üretimle bütünleşen ve barakadan fabrikaya, dağlardan ovalara, trenlere demiryollarına kadar herşeyi benimseyen herşeyden kendisini de sorumlu tutmasını öğrenen bu yeni ve zafer dolu kişiler gericiliğin son zavallı çırpı-

nışlarını ölüme mahkûm edebiliyorlar.

Katrina'nın babası, yazarın 'Edgar Allen Poe'ya benzettiği karamsarlığıyla, yeni ile bütünleşemeyen eski törelerin kurban ettiği acılı bir insan. Sevinçli yeni insanlar ise böyle bir kişiye acıma duygusu beslerken bir yandan da eski töreleri yıkmamanın mutluluğunu duyuyorlar. Köy ile kent, aydın ile halk kitleleri arasında kurulan sağlam ilişkiler karşısında ıssızlığa gömülen hayalet, Katrina'nın babası, beşik kertmesinin savunucusu arabulucu ve halktan kopuk bürokrat aydın görüntüsüdür.

Toplumsal dinamizmin en yoğun olduğu bir dönemi, yani ekonomik yapıyla o toplumun aydınının bütünleştiği aşamayı çeşitli sarsıntılılarıyla fakat katılığa ve olağan dışına kaçmadan sergileyen Kadare, sosyalist değişimi yüzeysel ve yalın görüntülerle sunmuyor okuruna. Bu çalkantısı, burjuva kültürünü ve değer yargılarını bilerek fakat bunu ustaca aşarak, günümüzün gerçekliğini yaşatarak kanıtıyor.

AĞAOĞLU YAYINEVİ TESİSLERİ Dizgi, baskı, cilt 277337
AĞAOĞLU YAYINEVİ TESİSLERİ Dizgi, baskı, cilt 277337
AĞAOĞLU YAYINEVİ TESİSLERİ 277337
AĞAOĞLU YAYINEVİ TESİSLERİ

KİTAP SERGİLERİNDEN İZLENİMLER

SORU — Günde kaç kitap satıyorsunuz? En çok hangi tür kitap satılıyor?

YANIT — Günde ortalama 60-70 civarında kitap satışı olmakta. Bunların %60 kadarını bilimsel kitaplar oluşturmakta, geri kalan %40'ını ise roman, şiir ve hikaye kitapları meydana getirmektedir.

SORU — Kimler kitap alıyor? Bunlar kitap alırken nelere dikkat ediyorlar?

YANIT — Kitap alanların %40'ını öğrenci kesim oluşturmakta, geri kalan %60'ını ise işçi (daha çok sendikalar) ve diğer emekçi tabakalar (aydın memur kesimleri) meydana getirmektedir.

Kitap alanlar bilhassa dışarda meydana gelebilecek herhangi bir baskıya karşı kitabın paket yapılmasını istemektedirler. Kitap fiyatlarının çok yüksek oluşu bilhassa işçi ve memurların istedikleri gibi alamamalarına neden olmaktadır.

SORU — En çok satan kitapların adlarını sıralar mısınız?

YANIT — Genel olarak Lenin'in bütün kitapları satılmaktadır. Satılanların en çoğu ise; Devlet ve İhtilal - Emperyalizm - Ne Yapmalı? - Sol Komünizm Çocukluk Hastalığı.

Marks'tan; Ücret Fiyat - Kâr-Kapital-Ekonomi Politikasının eleştirisine katkı - Fransa'da Sınıf Mücadelesi. Stalin'den; Anarşizm mi?

Sosyalizm mi? - Leninizmin İlkeleri - Marksizm ve Millî Mesele.

Engels'den; Üpotik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm - Anti Dühring-Ludwig Feuerbach klasik Alman felsefesinin sonu.

Maodan; Teori ve Pratik - Askerî Yazılar - Yayınlanmamış Yazılar - Partinin Çalışma Tarzını Düzeltelim.

Dimitrov'dan; Faşizme Karşı Birleşik Cephe.

Castro'dan; Tarih Beni Affedecektir - Devrim İçin Savaşmaya Komünist Denmez.

Che Guvera'dan; 2-3 Daha fazla Vietnam - Siyasal yazılar - Savaş anıları - Halk savaşı - Askerî sanat - Yaşasın Vietnam halk savaşının zaferi - Vietnam İşçi Partisi tarihi.

Marks - Engels'den; Manifesto - Gotha Erfurt programının eleştirisi.

Leo Huberman'ın; Sosyalizmin alfabesi - Stalin'in başkanlığında SBKP(B) tarihi - Sosenin, Lenin'in parti öğretisi.

Toplumlar hakkında; İlk - Köleci - Feodal - Kapitalist toplum.

Mahir Çayan'dan; Bütün yazılar (Kesintisiz I, II, III) Dava dosyaları (THKPC)

İbrahim Kaypakkaya'dan Bütün yazılar.

Nazım Hikmet, Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Orhan Kemal ve Yılmaz Güney'in bütün kitapları satılmaktadır.

Halkımız okumak, öğrenmek istiyor...

YILMAZ'DAN MEKTUP VAR

5.5.1977, Kayseri

Asiye kardeşim,

26 Nisan tarihli mektubunu aldım. Yine kırık ve sitem dolusun. Durumumu kavrayabilmen için, mümkün olduğunca geniş bir biçimde yaşadığım koşulları anlatmaya çalışacağım. Umarım ki beni anlayacaksın, gereksiz kuruntularından kurtulacaksın ve her mektubuna neden cevap vermediğime hak vereceksin.

Öncelikle, bilincinde olduğunu sandığım sorumluluklarıma değinmek isterim. Ben, ülkemin tüm sorunları üzerine düşünmek, araştırma yapmak, gerekli kitapları okumak, bazı konularda yazı yazmak, günlük siyasal ve toplumsal gelişmeleri izlemek zorunda olan ve kendisini geleceğin daha zor, daha karmaşık sorunlarına hazırlamakla yükümlü, siyasal yanı ağır basan bir sanatçıyım. Ne düşündüğü, ne söylediği, milyonlarca insan tarafından merakla izlenen bir adam, bu öneme uygun bir ciddiyetle çalışmasını sürdürmek zorundadır.

Halkımı seviyorum. Halkı sevmek, içinde bulunduğumuz zor günlerin sorunlarına ciddiyetle eğilmemizi emrediyor. Halkı sevmek, tek tek insanların, tanıdıkların, arkadaşların çıkarlarını halkın genel çıkarlarına tabi kılmayı gerektirir. Halkı sevmek mektup yazarak tek tek kişileri memnun etmeyi değil, büyük çoğunluğun gerçek çıkarlarını temel alan çalışmaları ön plana almayı gerektiriyor.

Onbinlerce arkadaştan mektup alıyorum. İçten, üzüntülü, sıcak, dost ve duygulu mektuplar çoğu. Dokuz yaşından, yetmişbeş yaşına dek, kadın erkek, genç kız ve delikanlı ve çocuk; halkımın insanları hepsi. Benimle yazışmak, mektupla arkadaşlık kurmak, bilgi alış verişini yapmak, tartışmak istiyorlar. Acıma, sevincime, mücadeleme ortak olmak istiyorlar. İçtenliklerine yürekten katılıyorum. Resim istiyorlar, hayatımı anlatmamı istiyorlar, bazı filmlerim hakkında görüşlerimi bilmek istiyorlar. Kimisi zarfın içinde, üzerine adı soyadı yazılı cigaralar gönderiyor... Kimi arkadaş kurutulmuş çiçek, kimisi kırmızı arnavut biberi, kimisi pul, kurşun kalem gönderiyor. Şiir, hikâye, roman, senaryo, anı gönderiyorlar. Kimi mektuplar çiçek, kuş resimleriyle dolu... Genç kızlar kolonyaya, esans döküyorlar mektup kâğıtlarına, kimisi saçından teller gönderiyor. Yazdıklarını okumamı ve düşüncelerimi yazmamı istiyorlar. Bir kısım arkadaşlar kendileri için şiir yazmamı, roman yazmamı, senaryo yazmamı istiyorlar. Aslında çok güzel şeyler... Sevindirici, mutlu edici. Gelgelelim tam anlamıyla karşılık vermek ve bütün istek ve dileklere aynı sıcaklıkta ve aynı uzunlukta yanıt vermek benim için olanaksız. Evet, üzücü ama olanaksız...

Mektuplara, fotoğraflara, yazılara özel bir itina gösteriyorum. Bütün mektupları ve yazıları dikkatle okuyorum... Bir çeşit kitle haberleşme aracı oluyor benim için.

Cevap yazdığım arkadaşlardan, kendi bölgelerinin ekonomik yapısını, türkülerini, o bölgelerde yaygın olan efsaneleri, işçilerin, köylülerin durumunu, kendisinin ne iş yaptığını, aile durumunu soruyorum. Çoğu yoksul kesimin çocukları... Doğal olan da budur... Milyoner çocukları beni arayacak değiller ya... Her milliyetten, her siyasi kanattan arkadaşlar var yazanlar içinde. İster revizyonist olsun, ister faşist eğilimli, ister gerici... Hiçbirini ayırdetmiyorum aslında... Bana mektup yazan ülkücüler var örneğin... Mektuplarına, «bismillahirrahmanirrahim» diye başlayanlar var. Bunların hepsi benim halkımın çocukları. Şu an taşıdıkları düşünce hayatı tarafından değiştirilecektir. Örneğin, Adıyaman'dan Mustafa Öncel adında bir arkadaş, tam kırkdört parşömen sayfası mektup yazmış bana. Ne sağcı, ne solcu... Bu arkadaş tipik bir Yılmaz Güney severi. Yılmaz Güney'i sevenlerin bütün özelliklerini taşıyor. Dürüst ve açık yürekli. Halkının değerlerine bağlı. Yozlaşmamış. Bana yöneltilen suçlama ve kötüleme kampanyaları karşısında direniyor. Onun mektubu çok şeyler öğretti bana.

Mektupların hiçbirini atmadan saklıyorum. Niyetim, özgürlüğüme kavuştuktan sonra, mektup yazan, tel çeken, pusula gönderen bütün arkadaşlarla fırsatını bulup konuşmak ve onları daha yakından tanımak. Gerekirse onlarla çalışmak, onları eğitmek, öğrenebileceğim şeyleri onlardan öğrenmek. Çünkü onlar beni hiç yalnız bırakmadılar... Bırakmayacaklar da... Onların gerçek arkadaşlarım olduklarına inanıyorum... Onların içinde var olan köklü sevgi cevheri ve inanç işlenirse, kopmaz bağlarla birbirimize ve halkımızın mücadelesine bağlanabiliriz. Bir örnek alarak sen kendini ele al. Birbirimizi hiç görmedik. Üstelik farklı siyasi anlayışlarımız da söz konusu. Ama duyduğun dostça sevginin içtenliğine ve senin de dediğin gibi, «Çok erkekten erkek» olduğuna inanıyorum. Bu dostluk mutlaka değerlendirilmelidir.

Bazı arkadaşlar siyasi görüşlerimi bütün yönleriyle öğrenmek istiyorlar. Ben de isterim öğrenmelerini; ne var ki, tek tek her arkadaşla bu konularda yazabilmem mümkün değil. Örneğin öyle konular var ki, yüz arkadaş, iki yüz arkadaş aynı soru ve isteklerde birleşiyorlar. Şimdi bu arkadaşlara ayrı ayrı aynı konuları cevaplayan yazılar yazmak söz konusu. Yazamıyorum. Mektupların ancak çok az kısmına günü gününe cevap verebiliyorum. O da iki satırı geçmiyor. Bir selam ve imza. Ne yazık ki, her gelen mektubu anında cevaplandırmaya olanağım yok. Cezaevindeki bir insanın, mektuplara bile cevap verme olanağının olmaması, zaman bulamaması başlangıçta yadırgatıcı gelebilir. Aslında yadırganacak bir şey yok. İçinde bulunduğumuz durumu bilmedikleri için farklı düşünceleri ve kimi arkadaşların subjektif kızgınlıkları ve öfkeleri ve çocukça alınganlıkları hoşgörülebilir. Öyle yapıyorum zaten; bunlardan biri de sensin. Sana yazmama durumumu çeşitli olasılıklara dayandırıyorsun. Örneğin diyorsun ki: «...acaba çalıştığım yer Yılmaz tarafından biliniyor da, onun için mi kardeşim aramıyor. İşyerim sana ters, tamam. Bu bir nedense Ağustos 1977'de işten ayrılıyorum.»

Bu çok yanlış bir yaklaşım. Biz her yerde çalışabiliriz. Bildiğim kadarıyla ticarî bir kurumda sekretersin. Benim arkadaşlarımdan çoğu işçiler, memurlar ve emekçiler, hayatlarını kazanmak için zengin sınıfa, onların fabrikalarında, bürolarında, bankalarında, tarlalarında, hatta polis örgütlerinde çalışarak hizmet ederler... Şimdi ben herhangi bir burjuvaya, burjuva kurumuna hizmet ediyor diye, arkadaşlarıma olumsuz tavır gösterebilir miyim? Hayır, bu kesinlikle yanlıştır. Biz her yerde çalışacağız. Gericilerin, faşistlerin, hepsinin içinde ve işyerlerinde. Biz gerici arkadaşlarımızla da bağlarımızı koparmayacağız. Bazı arkadaşlar, işi öylesine ileriye götürüyorlar ki, ailesini gericilikle, ya da bur-

juva olmakla suçlayıp evden ayrılıyorlar. Varlıklı akrabalarını hasım olarak görüyor. Bütün bunlar yanlıştır. Sekterce bir tutumdur. Biz sadece ideolojik anlamda, faşist-gerici ideolojiyle, revizyonist olsun, reformist olsun, burjuva ideolojisinin her çeşidiyle bağlarımızı kesinlikle kopartırız. Fakat işimizle, arkadaşlarımızla, ailemiz ve akrabalarımızla bağlarımızı sürdürürüz. Örneğin, bir arkadaşımız gerici bir düşünceye sahip ise bu nedenden ötürü onunla ilişkimizi kesmemiz değil, onu eğitmek ve değiştirmek için daha çok çaba göstermemiz gerekir. Fakat ilişkiler öyle bir noktaya gelir ki, artık onunla beraber olmak gericiliğe hizmettir, o zaman ilişkimizi keseriz. Ben böyle bakıyorum olaylara ve senin işin ile ilgili olarak kötü bir şey düşünmüyorum.

Bir noktaya değinmek istiyorum. Bazı arkadaşlar, uzun uzun, sayfalarca mektup yazıyorlar. Ben de kısaca bir cevap, ya da iki satırlık resim arkası yazarak cevaplıyorum. Bir hafta geçmeden bir mektup geliyor o arkadaşlardan birinden. Kızgınlık ve öfke dolu. Kırıklık dolu. Niye kendisi gibi uzun yazmamışım? Cevap yazmadıklarım da şöyle düşünüyorlar. Yılmaz Güney'in işi yok da bize cevap mı verecek, kimbilir mektubumuzu bile okumadan yırtıp atmıştır. Ne denli yanlış bir düşünce. Bu ruh halini çok iyi bilirim. «Tenezzül edip» iki satır bile yazmadı derler. Bir kısım arkadaşlar da, pul ve kâğıt masraflarından kaçındığım için yazmadığımı düşünüyorlar. Ve kendilerine göre akla uygun gelen çeşitli nedenler buluyorlar. Onların neler düşünebileceklerini biliyorum. İçim yanarak söyleyebilirim ki, onların içten ve tertemiz sevgi ve yakınlıklarına gölge düşürmemek için elimden gelen herşeyi yapmaya çalışıyorum. Bütün isteklerime karşın yazamıyorum. Yetemiyorum. Bazı arkadaşlar kızgınlıklarını, bir daha bana yazmayacaklarını, bir daha filmierime gitmeyeceklerini, biriktirdikleri resimlerimi yırtacaklarını söyleyerek ifade ediyorlar.

Bu tip yakınlıkları kısa zamanda, nefrete ve kızgınlığa dönüşen arkadaşlar, özünde bana karşı bilinçsiz sevgi duyanlardır. Böylesi kırıklıklarla dolu arkadaşların sayısı oldukça az olmakla birlikte, yine de önemli. Sadece bu kırık arkadaşlara, değil uzun mektup, normal mektup yazmaya kalkışsam bile, inan cezam bile yetmez. Kaldı ki, hepsini gerçekten sıcak bir duyguyla karşılamama rağmen, benim işim sadece mektup yazmak değil, gerçekten halkımızın büyük çoğunluğunu hayati derecede ilgilendiren sorunların çözümü için çalışmak. Örneğin 1 Mayıs gösterilerinde çıkan olaylar. TV, radyo ve burjuva basın, kitleleri, olayı yanlış aksattırarak aldatıyorlar. Faşist çetelerin komplosunu örtbas etmeye çalışıyorlar. İşte ben, bütün kırıklıklara, yanlış düşünelere göğüs gereyerek, bir kısım arkadaşların benden kopması pahasına da olsa, ikinci şıkkı seçmek, halkın çıkarlarını zedeleyen şeylerle mücadele etmek ve kendimi hazırlamak zorundayım. Bu gün bana kızanlar, alınanlar, kendilerine mektup yazmadığım için hakkımda olumsuz düşünenler, ilerde beni anlayacaklar ve hak vereceklerdir.

Normal aylarda, ortalama ikibin mektup alıyorum. Bayramlarda, yılbaşlarında bu sayı beş bine kadar çıkıyor. Binlerce arkadaş, bir insanın tek tek mektup yazarak cevap vermesi, bütün zamanını mektup okumaya ve yazmaya ayırması halinde bile mümkün değildir. Ama ben, canımı dişime takarak bayramlarda, yılbaşlarında, ayın bazı haftalarında, mektup yazmaya, resim göndermeye zaman ayırarak, gücüm oranında cevap vermeye çalışıyorum. Zarf üstlerini yazması için arkadaşlarımdan yardım istiyorum. Zarftaki yazıyla mektuptaki, ya da resimdeki yazı farklılığını gören arkadaşlar soruyorlar mektuplarında: «Zarfımızın üzerine adres yazmaya tenezzül etmedin mi?» diyorlar. Böylesine bencil ve düşüncesiz tavırlar karşısında ne diyeceksin. Şimdi... Nasıl baş edeceksin, söyle bakalım. Örneğin sana, bayramlarda, yıl-

başlarında hiçdeğilse ara-sıra, üç dört mektubuna bir tane de düşse kısa da olsa cevap verdim. Ama son mektubun yine sitem dolu. Unutma ki, cevap isteyen yalnız sen değilsin...

Şimdi hesap edelim. Ortalama altı saat uyuyorum günde. Üstelik uykuya da öylesine ihtiyacım var ki... Ama zamanım yok. Zaman kazanmak için uykudan çıkmak zorundayım. İki saat spor. Birbuçuk saat de kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeklerine ayıralım. Yemeklerden sonra onar dakika volta attığımı düşün. Bir saat de TV izlediğimizi kabul edelim, haberlerden başka bir şey izlemiyorum. Bir de Heldi çizgi filmi izliyorum. Çünkü oğlum onu çok seviyor. Ben de oğlumu çok seviyorum— hiç bir iş yapmadan onbir saat gitti mi? Kaldı onüç saat. Günlük gazeteleri gözden geçirmek en az birbuçuk saatımı alıyor. Günde en az bir saat dergilere ayırmak zorundayım. Günlük mektupların okunması, bir kısmının cevaplanması iki saat tutuyor. Kaldı mı sekiz saat? Bu sekiz saat içinde düşüneceksin, okuyacaksın, arkadaşlarla günlük sorunlarını konuşacaksın, nöbetçi isen yemek yapıp bulaşık yıkayacaksın, temizlik yapacaksın.., açıkcası gün yetmiyor. Bir sonraki güne, üst üste yığılmış bir yığın işle giriyorsun ve bu birikimler günden güne çoğalıyor.

Arkadaşlar şöyle düşünmeli bence: «Yılmaz arkadaş benim gibi binlerce arkadaş mektup yazıyor. Ondan benim gibi binlerce arkadaş cevap bekliyor. Bir insanın bu koşullarda bütün mektuplara cevap yetiştirmesi mümkün değil. Kaldı ki, bu arkadaşın yapacağı, bütün halkımızı ilgilendiren, çok daha önemli sorunlar var. Benim yaptığım biraz bencillik, yalnızca kendimi düşünmek oluyor. O her zaman bizi düşünüyor. Onun bizi ve sorunlarımızı daha iyi düşünmesi için zamana ihtiyacı var» denmeli.

Mektuplarda en çok kullanılan cümle şu: Biliyorum, diyorlar. Sana benim gibi binlercesi mektup yazıyor, ama sen be-

nim mektubuma mutlaka cevap yaz. Ayrıcalık istiyor. Ah, ne kadar isterim hepsine yazmayı. Kimseyi ayırdetmeden. Hele askerdekilere, cezaevlerindekiilere, okullarının adreslerini verenlere — okulları tatlı olmadan— yazabilsem.

Bir hesap yapalım: Şu an cevap için bekleyen onbini aşkın mektup var. Mektupları donduralım, yani artık mektup gelmediğini varsayalım. Elli mektubu yeniden okuyup, elli mektuba bir günde cevap yazsam. Kısaca, selam kelim, imza... tam ikiyüz gün tutar... yani altı ay yirmi gün... Bu altı ay yirmi gün içinde gelenleri ve yazdığım cevapların karşılığını hesap et... Üstelik yazdığım hiçbir mektup ve yazı doyurucu olamaz... hepsi de, neden kısa yazmış diyerek kırıklık ve soğukluk duyar. Bu, bir koyunu bin kişi arasında paylaştırmaya benzer... kimsenin karnı doymaz, eti dağıtan da hiçbir şey kazanmaz. Ne sevgi, ne saygı... Ne yapmalıyım... haydi bir çıkış yolu göster bana ki, bütün arkadaşlarımızı memnun edelim...

Kızan arkadaşların bir kısmı da, para isteklerine cevap verilmeyenler. Mektupla para istiyorlar. Kimi evlenmek için, kimi iş kurmak için, kimi borcunu ödemek için... kimi elbise, ayakkabı istiyor... kimi saat istiyor. İsteklerini toplasan milyonlar tutuyor. Biliyorum ki, hayat pahalılığı ve içinde bulundukları çaresizlik onları böyle davranmaya itiyor. Bir kısmı gerçekten ihtiyaç içindedir, fakat bir kısmı sözde açığız. Ama ne olursa olsun, düşüncesizlik değil midir bu? Ben ancak film çevirdiğim zaman para kazanabilen bir adamım. Beş yıldan beri de cezaevindeyim. Ne fabrikam var, ne çiftliğim... Bunları düşünen yok... Güney Film ortaklıktır.. oradan ayda bana ikibinbeşyüz lira gelir... Ayda beşyüz-altıyüz lira gazeteye, dergiye gider. Ayda bin lira, telgraftı, mektup puluydu, zarftı vb. gider... Cezaevinde ihtiyaç içinde olan, mutlaka yardım edilmesi gereken arkadaşlar var. Bu koşullarda, dışardaki adam beş yıldan beri

cezaevlerinde yatan bir adamdan para istiyor. Öyle tanıdık filan da değil... ilk mektup ve para.. Öyle az falan değil; beşbin isteyen var, onbin isteyen var. Düşünmüyorlar ki bu adam parayı nerde bulsun? Param olsa da, her mektup yazana, üstelik neci olduğunu bile bilmediğim adamlara neden para göndereyim ki? Dışarıdayken binlerce insana yardım ettim... Kimini evlendirdim, kiminin hayatını kurdum, kimine iş yeri açtım, kimine yıllarca baktım... onların hiç biri bu beş yıldır, ne bir mektup yazdı bana, ne de bir paket cigara gönderdi. Kişisel yardımlarla kimseyi içinde bulunduğu çaresizlikten kurtarmak mümkün değil. Adam askerlik yaptığı, vergi ödediği, her türlü angaryasına katlandığı devletten, hükümetten yardım istemiyor da, benden istiyor. Göndermediğin zaman da kendisini bu çaresizlik ve yoksul duruma sokanlara değil de, sana kızıyor...

Göndermediğin zaman da şöyle diyor: «Hani sen sosyalisttin, fakirleri severdin. Filmlerinde onları anlatırdın. Bize neden yardım etmiyorsun?» İşte böyle diyorlar. Düşünmüyorlar ki ülkemizin insanların otuz milyonu gerçekten yoksul ve muhtaç durumda. Bunlara birer lira yardım etsen, otuz milyon eder. Onar lira yardım etsen, üçyüz milyon eder. Yüzer lira versen, üç milyar eder. Bir liralık, beş liralık, on liralık, yüz liralık yardımlarla kiminin hayatını kurtaramazsın, değiştiremezsin. Bu tip yardımlar havaya atılmış sayılır... hiç bir işe yaramaz... Sosyalistler kişisel maddi yardımlarla insanların kurtulacağına inanmazlar. Sorun, yoksulluğu var eden bütün koşulları yok etmektir. Bunu anlamıyorlar ve hep kendilerini temel alarak düşünüyorlar. Üstelik bu tip adamlara yapılan yardım, parayla düşman kazanmak anlamına gelir. Hakkedilmemiş yardım, hakkedilmemiş sevgi, hakkedilmemiş iyilik gösterileri en kısa zamanda düşmanlığa dönüşür. Benim hayatımda, kendilerine maddi yardım yaptığım, fakat bugün bana olan borçlarını ödemedikle-

ri gibi düşman olan adamlar var... Kendilerini çamurdan, bataklıktan çıkardığım adamlar var... İşte bu tip insanlar bana, daha gerçekçi ve hayatın yasalarına daha bağlı davranmam gerektiğini öğretiyorlar. Biz burada fasulyeye, nohuta kaşık sallıyoruz, karavanaya talim ediyoruz, bundan kimsenin haberi yok o başka.

Bazı arkadaşlar da şaşkın. Resim istiyor, cevap istiyor; fakat ya adresi unutuyor, ya da adını soyadını. Kimi adres yazıyor, ama ilini ilçesini yazmıyor. Çoğu yeri, pula vurulmuş PTT damgasından bulmaya çalışıyorum. Sonra sitem dolu bir mektup: «Neden cevap yazmadın?» Nasıl yazayım aslan kardeşim, istesem de yazamam ki... Bir kısım arkadaşlar kendi adreslerini tam bilmiyorlar. Yazdığım mektupların bir kısmı geri geliyor. Zarfın üzerinde şöyle bir yazı. «Burada böyle bir sokak yoktur». «Bu adreste böyle bir şahıs oturmuyor» gibi.

Bazı arkadaşlar da senin gibi, ilk mektuba bir adres yazıyor. Sonraki mektuplar adressiz. Yazdı ya bir defa adresini, tamam sanıyor. Üç-dört mektup üst üste aynı arkadaştan gelince, diyorsun ki şu arkadaşla bir mektup yazayım. Daha önceki binlerce mektubun arasından, adres yazılı mektubu bulmak mümkün mü? Mümkün, ama bir günün gider. Benim de öyle her mektup için bir günüm yok işte.

Mektup yazan arkadaşların, benim durumumu anlamaları gerçekten zor. İki satır yazsa ne olur, denir. Acaba kendileri benim yerimde olsa ne yaparlardı. Mutlaka benim yaptıklarımın aynısını...

Bana mektup yazan her arkadaş benim arkadaşım olmaya adaydır. Ama zaman içinde birbirimizi tanıyarak, bir kısmını eleyerek, halkımıza karşı sorumluluklarımızı yerine getirerek...

İşte böyle sevgili kardeş. Gözlerinden öperim...

Meltem Öner

İNGİLİZCE - ALMANCA- FRANSIZCA KURSLARI

- 20 ci YÜZYIL evde ders çalışma zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır.
- 20 ci YÜZYIL'da herkes kendi mesleğiyle ilgili dil öğrenir.
- KAPALI DEVRE Televizyon sistemli Audio-Visual Laboratuvarlar.
- TÜRKİYE'de ilk ve tek.
- 20 ci YÜZYIL'da bütün dersler Laboratuvarlarda yapılır.
- 20 ci YÜZYIL, yabancı dil öğrenimini araştırma konusu olarak ele alan tek kuruluştur.
- 20 ci YÜZYIL'da bütün dil sorunlarınızı çözüyoruz.

ENGLISH SPEAKERS' CLUB

- İngilizce öğrenmiş olup konuşamayanlar.
- İngilizce konuşma ortamı bulamayanlar.
- Pratik yapmak isteyenler.
- 20 ci YÜZYIL size konuşma olanaklarının tümünü sağlıyor.
- 20 ci YÜZYIL'da uluslararası atmosfer.
- 20 ci YÜZYIL'ı görünüz, broşür isteyiniz. Mutlaka tercih edeceksiniz. Çünkü benzeri yoktur.

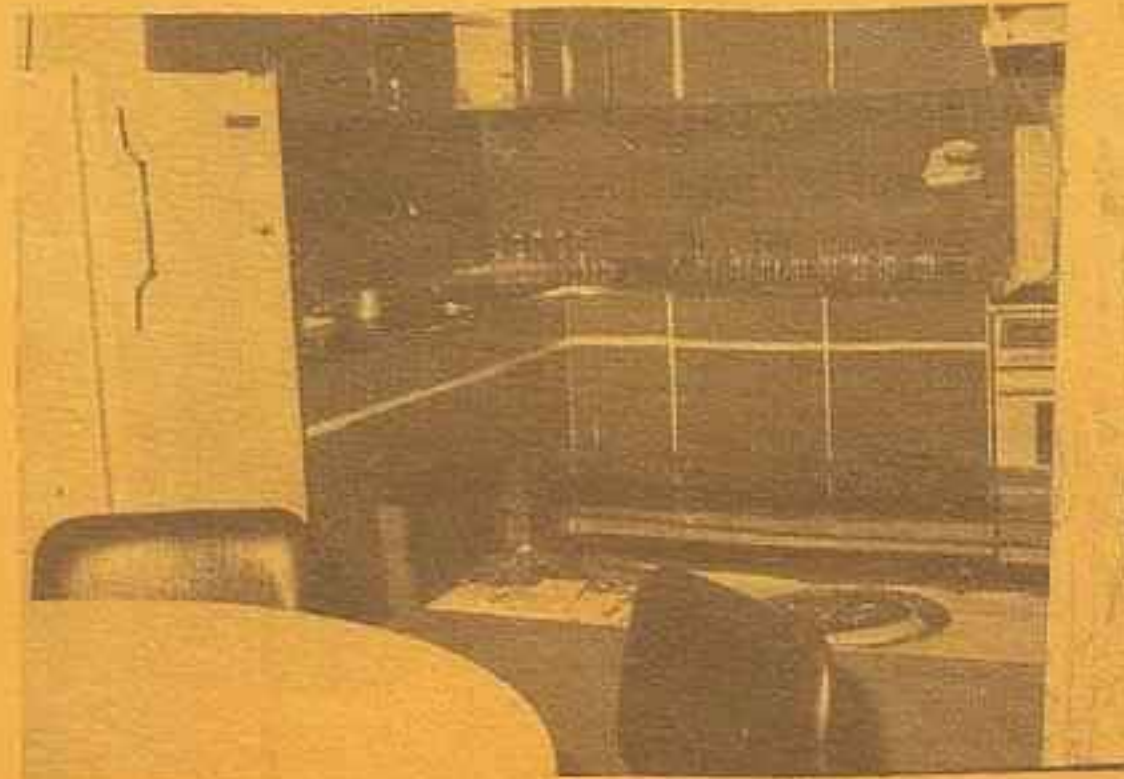
İdare ve kayıt bürosu

Sınıflardan bir görüntü

Konuşma klubünden bir köşe

Kantinden bir görüntü

20. YÜZYIL YABANCI DİL ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA

MERKEZİ Laleli (Migros yanı) Şair Haşmet sk. No:8 Kat: 2,3,4,5 Tel: 22 71 72